

सुंदर कामदारनी वार्ता

बोपार्ड तथा पुरवछाया साथे

४३५३

उपावी प्रसिद्ध करनार.

पुस्तकालय

माहादेव रामचंद्र.

अमहावाटमां

पानधारेने नाडे बांकीनी वाडीमां

सा. नथुसाई रतनचंद सारदतीआजे

पाताना अमहावाटमां प्रीन्टींग प्रेसमां छपी.

सं. १९४५—सं. १९५०

સુંદર કામદારની વાર્તા.

શ્રી ગણેશાયનમઃ શ્રી સારદાયે નમઃ

પુરવછાયા. પ્રથમ સારદા વરણવું, ગણપત લાગુ પાય;

નવીચળ વાણી આપજો, મયા કરો તમે માય. ૧ આપ્યાન કહું
સુંદર તણું, જે સતવાદી કેહેવાય, સાંભળતાં સુખ ઉપજો, માદારી
આશા પુરી થાય. ૨ વર્ષતાલ કહે તમે સાંભળો, સદમણી રાજન
વીર; સુનીને ઉત્તર દીશ્યો, આપ્યાન કહુંધું ધીર. ૩ નગર એક
કનકાવતી, ત્યાં કનકસેન રાજન; રાજ અતી રણીઆમણું જોઈને
હરખે મન. ૪ ચોપાઈ તેની નગરી છે ઉત્તર દીશે, તેમાં વરણ
અદારે વસે; રાજકુળ વસે છત્રીસ, બ્રાહ્મણ વસે શહસ્ત્ર બત્રીસ
૫ વેહેવારીયા વસે શહસ્ત્ર અદાર, ક્ષત્રી વસે ત્યાં શહસ્ત્ર ચાર;
આઠ શહસ્ત્ર વસે સોની કંસાર, રગારા ત્યાં શહસ્ત્ર ચાર. ૬ પાંચ
શહસ્ત્ર ઘર સાળવી તણાં, છીપા વાસો વસે ત્યાં ઘણાં; ભાટ ને
ચીતારા રહે સાર, વણજારા વળી વહે લુહાર. ૭ તે નગરી વ-
રણી ન જાય, ત્યાં કનકસેન રાજય; પુત્ર ચાર રાજને છેય, મહા
બુધિવંત નહાનો છેય. ૮ પુરવછાયા. કનકસેન રાજ સહી, તેને
ચાર છે તન. પદમાવતી નારી સહી. વર્ષકોચન પરધાન. ૯ ચો-
પાઈ. સળસેન મોટાતું નામ, માનસેન પ્રીત્તનું નામ; ધરમસેન
ત્રીંગેન કેહેવાય; સુંદરસેન ચોથો ગય. ૧૦ પુરવછાયા. એક
દીવશ તેને સમે, સભા ભરી રાજન; માન દઈ બોલાવીયા, ચારે
જે નીજ તન ૧૧, ચોપાઈ મોટા પુત્રને પુછે રાજન, કોને ન-
શીએ જમે તું અન; જુહું બોલે તને મારી આણ, સાચુ કહું છું
તને પેરમાણુ. ૧૨. પુરવછાયા. કુંવર વીચારી બોલિયો, ધીરજ
રાખી મન; તમ નશીએ જમીએ સહી, પીતાજી જાણુ અન. ૧૩
એમે છોડે તમ તણાં, જુહું નહી લગાર; સત્ય વચન તમને કહું,
સાચુ માનો રાય. ૧૪ ચોપાઈ. તેડ્યો ખીજો પોતાનો તન, તેને
એક કહું વચને; સાચી વાત કહે આ કન, કોને નશીએ જમે
તું અન. ૧૫ તમે જુહું માં કહેશે લગાર; સાચી વાત કરો ની-
રધાર; જેવું હોય તેવું કહો નીરવાણ; નહી તો તુજને મારી આ-
ણ. ૧૬ પુરવછાયા. ખીજો પુત્ર બોલ્યો સહી, સૂણો પીતાજી
વચન; તમ નશીએ જમીએ સહી, પીતાજી જાણુ અન. ૧૭ મેડી

બોલોલને માલીમાં, ગળ રથને બંડાર, તમ નશીએ બોગવું, સાચુ
 કહુ નીરધાર. ૧૮ ચોપાઈ. તેડયો પુત્ર લીજો તેણીવાર, રાજ
 બોલ્યો મુખ વીચાર; સાચુ કુંવર વહેરે વચન, કેને નશીએ જમે
 તું અમ. ૧૯ તે તો પુત્ર વદે તેણીવાર, સાંભળો પીતાજી કહુ વી-
 ચાર, તમ થકી આપની કાય, તે માટે ખોટું ન બોલાય. ૨૦ આ
 ખુ છેજી તમારૂં ગાત્ર, તેમાં અન તે કોણજી માત્ર, એમ કહીને
 જાનો થાય, તેડયો ચોથો સુંદર રાય. ૨૧ પુરવછાયા. રાજો
 સુંદર તેડીઓ, નાનડીઓ તે કુમાર, તેને રાયે પુછીયું, સાચુ કહો
 આણીવારે. ૨૨ લાડકવાયો પુત્ર સહી, સાચુ બોલો વચન,
 તે માટે તમને કહુ, કેને નશીએ જમે તું અન. ૨૩ વચન એવાં
 સાંભળી, સુંદર બોલ્યો તેણીવાર, પીતા મુરખ દીસે સહી, ધીક
 ધીક અવતાર. ૨૪ ચોપાઈ. સુંદર બોલ્યો મુખથી વાણ,
 પીતાજી કાંઈ મન સુજાણુ; નશીજી સરવનાં બેળાં તાત, તેમાં ખોટી
 નહી કાંઈ વાત. ૨૫ હંકાર નવ આણીએ મન, સહને આપનારો
 જગજીવન, ઉદરમાં જીવ રહે હજાર, રક્ષા કરે છે દેવ મોરાર. ૨૬
 આગળથી દૂધ માતાને હોય, પછે જનમ ત્યાં પામે સોય. પ્રાણી
 માથે ઉપાડે બાર, ખોટો થાય તેનો અવતાર, ૨૭ જન્મ દીધો તમે
 મને તાત, નશીએ કરે તે સાચી વાત, નાનો પુત્ર એમ બોલ્યો
 વણુ પીતા સાચુ માનો પરમાણુ. ૨૮ પુરવછાયા. વચન એવા
 સાંભળી, ચઢી રાયને રીસ; ચરણુ ફેરી આંગળીથી, કવાળા ઉડી
 શીશ. ૨૯ છે કોઈ અહી હાજર સહી, આના ઉતારો શણુગાર;
 કાઢો મારી નજર થકી, ન રહે નગર મોજાર. ૩૦ આપ કરમી
 એતો સહી, જોવું પારખું જાણુ; આડી વાંત કોઈ ને કરે,
 તેને માહારી આણુ. ૩૧ કાઢો કુંવરને ત્યાં થકી, તે આવ્યો
 માતા પાસ; જાંખુ મુખ દેખી કરી, માએ મુઝો નીશ્વાસ. ૩૨
 ચોપાઈ. માતા મુખથી બોલી વાણ, સાંભળ પુત્ર અતુર સુજાણુ;
 કોણે દુભીયો તુજને તાત, સાચી કહેને મુજને વાત. ૩૩ બોલ્યો
 સુંદર મુખથી સોય, કરમે લખ્યું તે પાણું ન હોય; પીતાએ કા-
 ઢ્યો મુજને બહાર, હું તો જઈશ વન મોજાર. ૩૪ વચન એ સું-
 તનાં સાંભળી, રાણી મનમાં ઘણું કળકળી; રાજને કહે કરી પર-
 જામ, શો ગુનો છે પૂત્રનો સ્વામ. ૩૫ રાજએ કરોધ ક્યો તેણી-
 વાર, બોલીશ તો તુને મારીશ દાર; ૩૬ પુરવછાયા તારે રાણી
 રદન કરે ઘણું, જોતાં તેણીવાર; પુત્ર પધારે વન વીખે, પ્રાણ
 તણુ આ વાર; ૩૭ ચોપાઈ. તોટક રાણી બોલી વાણ, સાંભળો

રાજા ચતુર સુખલુ; હવે હું તમને મારો પ્રાણ, પુત્ર વીના ન રહી
નીરવાણુ. ૩૮ પુત્ર વીના અડવું ખોલે જન, પુત્ર સમુ નહી કોઈ ધન;
રાણી કરે અતી રૂદન, પુત્રવિના ધર જોવું વન; પુત્રવીના પીયર નહી માન;
પુત્રવીના મંદીર સમસાન; પુત્ર વીના કુળડ ધર રાન, પુત્રવીના ના
ખાવે ધાન. ૪૦ માં રીસાઈ જાય છે રતન, મેહેર કરે તું જુગ-
જવન; એમ કહેને સુદર સામું જુવે, સુતને કહે વળગીને રહે.
૪૧ સુદર માતાને લાગ્યો પાપ, આશીશ દો તમે મારી માય.
તમ વચને સહુ સીધી થાય; આજ્ઞા દો વનમાં જાઉં માય; ૪૨ વળી
કહેછે માતાને વાત, કોની માતાને કોનો તાત; સાથે આવશે પૂન્ય
ને પાપ, અમે તો વન ચાલશું આજ. ૪૩ પ્રાણી ગરબ કરે છે જે
કોય, પ્રાણીથી તેને પરતાવો હોય; હુતો ખીદુ ન લગાર, મારે પણ
મરવું એક વાર. ૪૪ ખોટે ખોટો છે આ સંસાર, તે માટે ભણ
લઉ કીરતાર; હુકમ હશે આવ્યાનો શ્રી હરી, તો મળીશું માતા ત-
મને ફરી. ૪૫ પુરવછાયા. શીખ આપો મુજ આવડી, કહુ છું વારંવાર;
જીવીશું તો આવીશું, નહી તો કોટીક જુહાર. ૪૬ માતા વળતી એમ
વહે, તુજવણુ નવ રહેવાય; નેન પડેછે નીસરી, માં કાલજ કડકા થા-
ય. ૪૭ ચોખાઈ આશીશ દેઈ કહે વેહેલાં આવજો, સ્ત્રી ચાર પરણી લા-
વજો; એમ માતા દીએ આશીશ, તમે જીવજો કરોડ વરીસ. ૪૮
ચાલ્યો એકલો વન મોઝાર, બાર નીશર્યો રાજકુમાર; શુકન રૂડા થયા
નીરધાર, ચાલ્યો કુંવર ગામથી બહાર. ૪૯ પુરવછાયા. એક
વીપ્ર વદન સુખડે બર્યો, ધેનુર વાંછી જાય; વરકન્યા પરણી મળ્યાં
દેખી રીઝ્યો કુમાર. ૫૦ માલણુ પુણ્ય લઈ મળી, પુત્રવંતી એક નાર
શકન સઉ સારા થયા, જોઈ હરખ્યો તે દાર. ૫૧ ચોખાઈ. હર-
ખ પામ્યો તે રાજકુમાર. ચાલ્યો વેગથી વનમોઝાર; હાવે મુદ્રીકા
રહી છે જોહ, વાટ ખરચીમાં પાસે તેહ પર શુકન વંદી ચાલ્યો
જોડલે, પ્રધાન પૂત્ર મળ્યો તેડલે; સ્નેહી મીત્ર તે સુદરનો થાય,
પુછે શાખદા ચઆ કોખ્યા રાય. ૫૩ વાત વીસ્તારી કહેા મુજ
બાત, તવ કુંવર જોલ્યો સાક્ષાત; દેશવટો દીધો રાજન, તેથી હવે જાણું
અમે વન. ૫૪ તવ પ્રધાન પુત્ર જોલ્યો વાણુ, અમે મેળા આવશું
જાણુ; તુજ વીના તે કેમ રહેવાય, ધડી એક વરસની થાય. ૫૫ સુ-
દર કહે પાછા જાઓ વીર, વનમાં વેહવું હુખ શરીર; સુણી મીત્ર
જોલ્યો લાં વચન, મેળા આવીશ હુતો રાજન. ૫૬ બેઉ મળી
ચાલ્યા જોડલે, વજર પુત્ર મળ્યો તેડલે; તમે સાખદા થયા કાં બાઈ,
તવ મુખથી જોલીયા રાય. ૫૭ દેશવટો દીધીરે તાત, માંડીને કહી

રતને જાત; જયત કુંવરનાં એમ સાંજળી, હુતો બેળો આવીશ વ-
ળી. ૫૬ જણ જણ મુખી આલ્યા જેટલે, કોટવાસ પુત્ર મલ્યો તે-
ટલે; તેણે છુદાર કર્યો ગાદારાજ, શાપદા યયા તમે કાં આજ.
૫૮ તેનું કારણ શું છે મન, અમ આગળ કહેને વચન; તારે,
કુંવર બાલ્યો મુખથી વાણ, દેશવટો દીવો તાતે જાણ, ૬૦ માટે અમે
તે વન ચાલ્યા, કોટવાળ પુત્ર કહે બેળા અમચનું; પાંચી વાત કુંવર
કહી, માની નહી અમે આવશું સહી. ૬૧ આર જણ ત્યાં બેળા
થઈ, વન ચાલ્યા તે ત્યાં સહી; જોવન એક ચાલ્યા જેટલે, ત્યાં
અચરત દીકું તેટલે ૬૨ ત્યાં સરીતા વહે સવળી, નાહાતાં પાપ
જાએ સહુ જળી; ત્યાં દેવ શીવતું સહી, આરે કુંવર ત્યાં આલ્યા
વહી. ૬૩ ઉત્તમ રથજ જોઈ ઉતર્યા ત્રીયાં, રજની પાસે રહીશુ
ઈલા; આરે કહે ગમી એ વાત, સ્થાર થઈને બેઠા બત્રી બાત. ૬૪
એક ખીજ પ્રત્યે કહી વાણ, કોઈ પાસે ધન નથી જાણ; રાજ કુંવ-
રને હાથે જેહ, મુદ્રીકા દુતી હેમની તેહ. ૬૫ તે લેઈને તે વેચવા
જાએ, દ્રવ્ય લાઘ આલ્યા તે રાચ; ત્યાં આવી કીધું જોવન, આરે
જણ સુતા તે દન. ૬૬ રાજકુંવર નીદ્રાવશ થયો, આરે જણે વી-
ચારજ કર્યો. ૬૭ પુરવછાયા. ધન નથી કોઈની કને, જમણું
જોઈશે સાર; વનમાં દુષ્ઠ અતીથણું, એમ વીચારે નીરધાર. ૬૮
સુતો સુંદર મેહેલીયો, તણે ઉડી જાય; પ્રભાતે સુંદર ઉડીયો, તણે
નવ દેખે રાય. ૬૯ પછે કુંવર ઉડી ચાલીયો, સોચ કરતો મન; પેલાએ કાઈ દેનું નહી, એમ વિચારે મન. ૭૦ ચોપાઈ. પછે
મુદ્રીકા વેચી જેહ, હવે તેનું ઉપન્યુ તેહ; લઈ કુંવર તાંથી ચાલી
યો, ત્યાં સુંદર પંથે પળીયો. ૭૧ પછે માસ બે ચાલતાં થાય. છેટે
પોહીત્યા તે સુંદર રાય; ખરચી આવી રણી ત્યાં જાણ, અધવાસ
ત્રણ થયા નીરવાણ. ૭૨ એક નગર આવ્યું છે જ્યાંય, રતનપુર
તેતો ફેરવાય; તેમાં રતનસેન રાજન, તેજપાલ નામે પ્રધાન. ૭૩
તે નગરે હુંકડાં આઈયા સાર, તારે સુંદર કર્યો વિચાર; નથી ખા-
વા કાંઈ ખાહારી પાસ, મૂને લણ થયા અધવાસ. ૭૪ તારે
વિચાર કાંઈ સાર, એક ખાંધ્યો કાઢતો ભાર; તે ભારો સેઈ પરવશો,
નગરે સંભીપે લઈ નિસર્યા. ૭૫ બંધા બંધો તું દીન દયાલ, કે દાદાડે
ન ઉપાડયા ભાર; આવ્યો નગર પાસે જેટલે, શુકન રૂડા થયા તેટલે
૭૬ પુરવછાયા. શુકન રાજાને રૂડા થયા, વર કન્યા પરણી, જામ;
ખાલાજુ વેદ જણે ધણા, બોલે જય જયકાર. ૭૭ નગરની
શોભા અતીધણી, મુખથી નવ ફેરવાય; સુવચ્છુ કળસે નારીયો,

નીર ભરીને જાય ૭૮ સુંદર ચાલ્યો તે નગરમાં, આવ્યો ચક્રા
 મોગર; ભારો લેઈને ઉભો રહ્યો, તે જોતાં તેને દાર. ૭૯ પુ-
 રવછાયા. સુંદર ઉભો તે ચક્રા મોગર, ત્યાં બજાવે પડ્યો
 નીશાળ; પડ્યો, બોલ્યો મુખથી વાણ, સુંદર કરા ભારને જાણ.
 ૮૦ સાફ કરાવ્યો જેટલે, સુંદર આવ્યો ઉભો તેટલે; ભારાનું મુલ
 કરો તે તમો, જે માગો તે આપુ અમો. ૮૧ તારે સુંદર બોલ્યો
 વાણ, મુને અંત જોઈએ નીરવાણ; ખે ટક હું અંતજ જમુ,
 ભારો આપીને ભમતો કર. ૮૨ તારે પડ્યો બોલ્યો જેલ, પેટ
 વડીએ રાખ્યો તેલ; ત્યારે સુંદર ચાલજ રહે, સુખ દુખ જે પડે
 તે સહે. ૮૩ પુરવછાયા. પછે પેટવડીએ રાખ્યો સહી, સુંદર
 તેણીવાર; ખાચ પીએ દીન નીરગમે, નીત લાવે કાઢતો ભાર. ૮૪
 કાચમાં બોલ્યુ પડ્યાં, તારે પડ્યો બોલ્યો વાણ; કામળ કાયા દીસે
 બણી, એ સુખીયો દીસે તન. ૮૫ ચોપાઈ. સુખીયો દીસે
 એતોરે તન, એમ પડ્યો બોલ્યો વચન; કાલ જવા દે આણે કામ
 નીશાળનું તું કરજે કામ. ૮૬ સુંદર તોએ ન બોલે લગાર, મૂરખો
 નામ પાડ્યું તેણીવાર; તે નીશાળીયાને મન ભાવે, મૂરખો કહીને
 બોલાવે ૮૭ પુરવછાયા. મૂરખો મૂરખો સરવે કહે, વાહલો
 લાગે અપાર; અત્રીશ લક્ષણો છે ખરો, પણ બોલે નહીં લગાર.
 ૮૮ તન રડે તેજપાલનો, બણે નીશાળે સાર; ભાવ બસો પડ્યા
 તણો, તે રાજ તણો કામદાર. ૮૯ રતનસેન રાજ સહી તેની પૂ-
 તી જેલ; તે નીશાળે બણે સહી, કુલવંતી નામે તેલ; ૯૦ ચોપાઈ
 કુલવંતી બણે તે નીશાળ, તેતો રતનસેનનીરે બાળ; રૂપવંતીને
 કુળા અપાર, અંતરપટ સાંધી બણે નીરધાર, ૯૧ પડ્યાને મન
 ભાવ અપાર, કુવરી તેજ તણો ભંડાર; ત્યાં બણે તેજપાલનો કુ-
 માર, ભાવે બણે કુળવંતી નાર. ૯૨ પુરવછાયા. વણ દીવસ
 એમ વહી ગયા; જોતાં તેણે કામ; અંતરપટ કાચો કર્યો દીડો
 તેજપાળ કુમાર. ૯૩ નગરે નગર બેળી ધઈ, મોહ પામ્યા બેહુજાણ;
 માંહે માંહે સમજતે રહ્યાં, જોતાં તે પરમાણ. ૯૪ નેન પદારથ
 નેન રસ, નેનનેન મલતા; બ્યારે થાલ છે પ્રીતડી પ્રથમ નેન ક-
 રત. ૯૫ પ્રીત અખાણી પેમશુ, નગર થતાં એક; જીવન પ્રાણ
 છે આદરો, વાહલો મુજને વશેક. ૯૬ નગર કહ લાગી રહી,
 સામાં બેઠાં સેજ; હૈયું સમે હાકલી, પણ કામ નાંખે નેજ. ૯૭
 સજન સાથે પ્રીતડી, મન આંધું તે સાથ, વરેલ વાંધો ઘણો અ-
 ગમાં, ન ગમે ખીજ વાત. ૯૮ હવે હું તો શું કર, એ વીના ન રે-

હેવાય, જો એને કેમ નહી, તો પ્રાણુજ માદારો જાય. ૯૯ જે
 ઘડીએ મેં જાણીયો, દીકો પડદા માંહ; તે ઘડીતો ચટકડો, મુને
 લાગ્યો હાઈયા માંહ. ૧૦૦ એટલા દીવસ એજે ગયા, મેં એ સે-
 ખ્યો કામદાર, હવે ઉપાય કરે સહી, એમ વીચારે નાર. ૧૦૧ હવે
 પ્રીત લાખી તેણીવાર, કુળવંતીએ કર્યો વીચાર, સાદ કર્યો
 તાં મૂરખાને જાણ, આ લે પાટલો નીરવાણ. ૧૦૨
 કુળવંતીએ દીકો લગાર, પાડ્યો થયો નથી મોકલ્યો સાર;
 પાટીમાં લખ્યો એ તું વીચાર, તું મારો પ્રાણુઆધાર. ૧૦૩ પાટી
 આપી મૂરખાને તેણીવાર, આપજો તેજપાલ કુમાર, મૂરખે લખ-
 માં લીધી સોય, મન વાંચીને વીરમે હોય. ૧૦૪ આતો પ્રીત
 બંધાણી અપાર, મૂરખો મનમાં કરે વીચાર, જોઈ પારખુ એનું
 સોચ, તેમાં ખીજે નવ જાણે કાચ. ૧૦૫ લઈ પાટીને મૂરખો
 જાણે, તેજપાળ કુંવરને આપી લાંઠે, ધનપાલ છે તેનું નામ, વડો
 નીશાળીજો તે હામ. ૧૦૬ પાટીમાં લખ્યો વીચાર, તું માદારો
 પ્રાણુઆધાર, માંડે તુજશુ બંધાણું મન, ભલો ભલો તેજપાળનો
 તન. ૧૦૭ તુજ વીના મેં ઘડી ન રહેવાળ, ઘડી એક વરસની
 ચાય, તમારા મનનીરે જાણો તમે, ઝાઝી વાત શું કહીએ અમે.
 મૂરખે પાટી આપી સાર, તેમાં જાણ્યો તે સરવ વીચાર, પુછે પા-
 ઠો ઉત્તર જેહ, કામદારે લખીજો તેહ. ૧૦૮ પુરવછાયા. પાછો
 આંકજ માંડીજો, સાંભળે તું નાર, તમે લખ્યું તે સમજાવ્યો.
 દરખ પાડ્યો અપાર. ૧૧૦ પણ એક કકિતક છે ખર. જો જાણે
 તાહારો જાય, તો સુખમાંથી દુખ ઉપજે, થાય ધણો સંતાપ. ૧૧૧
 અમે જાતે વાણીયા, તમારો વાત રાજન, તે માટે તમને કહું,
 વીચારી જોજો મન. ૧૧૨ પણ એક વાત તમને કહું, શોર તાણું
 નહી કામ, એ વાત અપત રાખવી, જોતાં એણે હામ. ૧૧૩
 ચોપાઈ. લખી પાટી તે આપી હાથ મૂરખો મનમાં સમજ્યો
 વાત, મૂરખે પાટી દીધી જાણ, કુળવંતીને હાથ પરમાણુ. ૧૧૪
 કુળવંતીએ વાંચ્યો વીચાર, જો લખ્યું તેજપાળ કુમાર, પાછું ચ-
 યન લખ્યું પ્રમાણ, મારો જીવ સમો તું જાણ ૧૧૫ માટે કરવો
 એક ઉપાય, જેમ કાંઈ ન જાણે રાય, મારો પીતા કહીએ જેહ,
 તેને લાડકવાઈ હુ તેહ. ૧૧૬ તાં કાંઈ નવ લીએ નામ, તે માટે
 નીચે કરવું હામ; તું તો માદારો પ્રાણુઆધાર, એક ઘડી ન મે-
 લુ આ વાર. ૧૧૭ તે માટે કરવો પરખજ, જેમાં આમેં નહી અંચ,
 તે માટે એક કહણુ ઉપાય, જેમ આપણે સુખડું ધાય, ૧૧૮ મુ-

સ્વછાયા. સુખ થાય જેમ આપણે, એક કહુ ઉપાય; ઈશ્વર દે-
 હેર છે સહી, ત્યાં તમે આવો રાય. ૧૧૯ દોઠો ઈશ્વર ધન આગ-
 ગો, તમે જાને તેને કામ; રાતે હું આવું સહી, કરી પોતાનું
 કામ. ૧૨૦ ધડીઆ સાંઢે બેસી કરી, ધડીએ જાન્ય જોજાન ચાર.
 એ પ્રયાણ છે આપણો. હું આવું તેણે દાર. ૧૨૧ ચોપાઈ. હું
 આવું છું પ્રાણ છવંત, સામગ્રી કરજો આણે દન; એમ પાટીમાં
 લખાયો આંક, મુરખાને આપી નીસંક. ૧૨૨ મુરખે મનમાં વાંસુ
 તેણીવાર, તે નવ જાણે કુલવંતી નાર; પાટી દીધી તે શેઠને હાથ,
 પ્રાંતી મનમાં સમજ્યો વાત. ૧૨૩ પોતાની સામગ્રી ત્યાં થાઓ.
 મુરખો પંડ્યાની પાસે જાય; પંડ્યા સીખ દીઓ જાસુ ઘેર, વળી
 આવશું પાછા ફેર. ૧૨૪. પુરવછાયા. ગુરજાએ રાજ થઈને
 કહ્યું, જા ઘેર નીરધાર; આજા લઈ તે આવીયો, તેજપાલને દાર.
 ૧૨૫. કેહેવા લાગ્યો મૂખ થકી, મુરખો તેણી વાર; જો સુખ હોયો
 આપતું, તો ચેતી લ્યો આ વાર. ૧૨૬ નજરે ખેલ મેં નીરખી-
 યો, કીધો એક વીચાર; કુલવંતી ધનપાલ એ, નીકળી જાશે બા-
 દાર. ૧૨૭ લાગે કાળ વણસે સહી, આગર જોતાં જાણ; માટે
 ચેતો આ ધડી, જેથી રૂકુ થાયા ૧૨૮ જો માતો નહી માહાર,
 જુવો પુત્રની પેર; સાચુ જુહુ જાણસો, પોતા કહે ઘેર. ૧૨૯ જોતાં
 સાચું નીકલ્યું, કમળ કર્યો તે વાર; તાણુ દઈ મહી પુરીઓ,
 પોતાનો કુમાર, ૧૩૦ પુરીને તે આવીઓ, વેગે મૂરખા પાસ;
 મુકી ભરી રૂપીઆ તણી, આપી કહ્યું સાખાસ. ૧૩૧ ચોપાઈ.
 આવ્યો આવ્યો મેહેલથી બાદાર, જે છે તેજપાલ કામદાર; મુકી
 ભરી રૂપીઆની આપુ તને, ભલુ થયુ જે ચેતાવ્યો મુને. ૧૩૨ કો-
 ધને કહીસ નહી એ વાત, ઉપકાર માતુ તુજ ભરાત; મુરખો કહે
 મૂને છે સઉ જ્ઞાન, વાત કોઈ નવ જાણે પ્રધાન. ૧૩૩ એમ કહીને
 ચાલ્યો તેણીવાર, આવી ઉભો તે મધ્ય બગર, મુજરીમાં છે વચ્ચ
 અપાર, જેમએ તેમાં લીધાં નીરધાર, ૧૩૪ વળી લીધાં બીજાં
 હથીઆર; ચાલી નીકલ્યો નગરથી બાદાર; પ્રિતે કસ્યું શીવ પુજ-
 ન, ચાલ્યો સુદર તેને દન. ૧૩૫ પુરવછાયા. બહાર નીસર્યો
 તે સહી, આવીઓ શીવ મંદીર; પુજા કીધી પેમશું, મનમાં રા-
 ખી ધીર. ૧ રતુતી કીધી અધીક ઘણી, પૂજા કીધી અપાર; તણ
 સ્વદ કરે જો મૂળને તો તુઠ્યો શીવ ત્રીપુરાર. ૨ પૂજા કરી બેઠો
 સહી, રાત પડી નીરવાણ; કુલવંતી તતખર થઈ, તતક્ષણ આવી
 જાણ. ૩ ધડીઆ જોજાન સાંઢણી, લીધી તેણીવાર; વેગે વહીને

ચાલીયાં, સામે લીધી રતુકાર ૪ ચડાને ચાલી સહી, મનમાં ધણુ
રળીયાત, ચાલ ચાલે વેગે સહી, દાસીશું કન્તી વાત. ૫ મીચ વાત
જુલે ખરી, તેજપાલનો કુમાર. અસુર થયું જટ ચાલીયાં, પોહોયાં
સીધે તે દાર, ૬ ચોપાઈ. જેટલે ચાલ્યા દેવલ મેળાર, સાદ કીધો
ત્યાં તેણીવાર, સાદ કીધો ત્રણ જેટલે, હકી બેઠો થયો તેટલે. ૭
સાંઠ હંકારી રતુકાર, ચઢી બેઠો સુંદર તેણીવાર, મલ્લવનમાં સારે
જાણા, તાંથી ચાલ્યા તે નીરવાણુ. ૮ પુરવછાયા. પછમ બેઠો
મુરખો આગળ તે રતુકાર વચમાં રાણી કુલવંતી તે સાંઠ હાંકી
તે વાર. ૯ પવન વેગે સાંઠણી, અધર ચાલી જાય, મનમાં આણું-
દ અતી ધણો, ઉલટ અંગ ન માય. ૧૦ આશા પોહોતી અતી
ધણી હાંકે દરખ અપાર, આજે ભાગ્ય અમતાણું, હું પાગી એ
ખરથાર. ૧૧ ચોપાઈ. ગડગડ સાંઠ હંકારી જાય, અધર વનને
તે મારજે ધાય, પવન વેગી સાંઠ અપાર. નીસરી બહુ પંથ મો-
બાર ૧૨ તારે કુલવંતી બોલી પ્રકાશ, ચાલ્યા ચાલ્યા જોખન પચાસ,
શેન બોલ્યો તે પ્રાણજીવન, માર તમમાં વળગ્યું તન. ૧૩ આ-
ખી રાત ત્યાં વહીને જાય, તમારા મનમાં કાંઈ નવ થાય, એમ
બોલી કુળવંતી નાર, સાંભળો તેજપાલ કુમાર. ૧૪ વાત કરીને મું-
ખથી સાર, શું મનમાં કરો વીચાર, ખીક કોની ધરો છે મન
નથી જાણતા મુખથી વચન. ૧૫ મુરખો બોલ્યો નહીરે લગાર
તારે બોલી તે રતુકાર, તમે છાનાં રહો મોરી માત, હમણું જેતાં
થાશે પ્રેમાત. ૧૬ પુરવછાયા. રતુકાર બોલી સહી, સાંભળો
કુળવંતી નાર; વણીક ધરો જેટલો, ખીલીક ધરે અપાર. ૧૭ રાત
અધારી ઉમરે, ચોર હશે કાંઈ જાણુ; તે માટે જાઈ બોલો નહી.
એછે ચતુર સુમળ ૧૭ ચોપાઈ. ચતુર હોય વણીકનો તન,
માટે નથી બોલતો કાંઈ વચન; આપણે નારી નાનેરાં જાણ, ચોર
મજેતો થાય જંજળ. ૧૮ કાંઈ લુટી લે આપણું ધન, એમ મું-
ખથી બોલે કાગન; તે માટે છાની રહે માત, વનમાં આઝી ન ક-
રીએ વાત. ૧૯ વાત કરેને સાંઠ ચાલી જાય, તારે બોલી કુલવંતી
ત્યાંય; ખીક કોની ધરો છે મન, બોલો બોલો પ્રાણજીવન. ૨૦
વાત કરેને સાંઠ ચાલી જાય, પ્રાતુસદાળની વેળા થાય; વીતી રંજ-
નીને ઉખો દન, તારે મૂરખે ઝળકાણું પદન. ૨૧ તારે બોલી કુ-
ળવંતી નાર, તુતો સંભળ રતુકાર; આતો મોય તેજપાલનો કુમા-
ર, મૂરખો વર ઝોળખ્યો તેણીવાર. ફટફટ પાપણી પ્રીધાત, મને
હુઆ તણી તું દાત; કુળવંતીને ધર્મ મૂરખાય, પદી ગઈ ત્યાં પૃથ્વી

માંદ ૨૨ છાતીયું આપી રતુકાર, ખમા ખમા તુજને બહુ નાર; નેત્રથી આંસુ પાતળ સાય, મુખથી કાંઈ નવરે બોલામ. ૨૪ પુર-વધાયા. ખમા ખમા દાસી કહે, બીડી તે રીડયા માંદ, ધરીકા બે પુટે સહી, છળી તીલાં મુરખાય. ૧ વતી તે કોપે ચઢી, કુળ-નતી બોલી વાણ; મુખ નવ જોઈ મુરખતું. ૬ છોડું માહારા પા-ણ. ૨ રીસ ઘણી ચઢી નારને. બોલી મુખ તે વાર; આંસુ પડે બહુ આંખથી, કાઠી પગની પેગર. ૩ એતું મુખ દેખું નહી, પા-પી એ કહેવાય; વાહાલા વણે હોએ સહી, ક્યારે ઈલાથી જાય. ૪ કાઠ કાઠ એને સહી, મોઢુ એતું બાળ; તે માટે તુજને કહું, એને હેઠો ઉતાર; ૫ તારે મુરખો બોલીયો; કોણ આંવે તુજ સાથ; શી-વને દેહેરે આવીને, કાંધી મુજને ધાત. ૬ હું પુજ કરવા આવીયો, સદા શીવને જોહ; બાંગળ પીધી મેં હતી, ધાતળ કીધો તેહ. ૭ ગામ કામ મુકલ્યું મુકાવી નીશાળ અવગુણ કાંધો તેં સહી; વળી દેહે મુજને ગાળ. ૭ ચોપાઈ એમ કહીને આવ્યો તેણીવાર, સારે બોલી તે રતુકાર; આપણે ઉભાં એકલાં વન, ચોર મળે તો લઈ જાય વન; ૧ પૂરપ પીના કેમ રહેવાય, એ રાંધ્યું ધાંત સ્ત્રી કહેવાય; જો યાં નકે નારી જાય, પૃથ્વી તેને ખાવા ધાય. ૨ એમ કહેતી તે રતુકાર એ પાપીને માર પેગર; એને દેખી વ્યાપે કાળ, માહારી નજરથી મોઢું બાળ. ૩ પછે મુરખો બોલ્યો તેણીવાર, બલો બલો તું વિ-સ્વાધાર; દામોદર છું તમારો દાસ, સેવકને ધણો વિસ્વાસ. ૪ માટે વાર કરો મૂળ સ્વામ, હું તો જપુરે તમારું નામ; તમે ભક્તપણા પ્રતિપાળ, માહારું દૂખ કાંધો ચોપાળ. ૫ પુરવધાયા. દાસ પ્રભુ છોડું તમતણો, કરણાનીધ કેશવ રાય; એમ કહેતો ચાલીઓ શોક કરતો જાય. ૬ મુંદર ચાલ્યો વનવીણે, બોલી ત્યાં રતુકાર; બાઈજી કહું તે સાંભળો, સાદ કરું આ વાર. ૭ ચોપાઈ સાદ કહેણું એને સાર, સારે બોલી કુળવંત નાર; કહું તારે તું ધરજો સાર, મૂળ આગળ ન કરજ ઉચ્ચાર. ૮ તારે મન આવે તે કરનાર, સારે સાદ કાંધો તેણીવાર, તું આવ મુરખ આણે કા-મ, એમ કહી બોલાવ્યો તે જામ. ૯ મુરખો ઉભો રહ્યો તે જાણ, સારે બોલ્યો મુખથી વાણ; મારો વાંક નથી લગાર. તમે તેડી આવ્યા વન મોઢાર ૧૦ ચોરા આવેને મૂરખા ભાઈ, તમે રીસ નવ કરશો કાંઈ; સારે પાછો આવ્યો નીરધાર, સાંઢ હંકારી તેણીવાર. ૧૧ પુરવધાયા. સાંઢ હંકારી ત્યાં યકી, તે પવન વેગે પ-ળાય; કળાકળતુ કળાડી રહ્યું, એક નગર અનુપમ સાય. ૧ દીશે

ખડુ રણીઆમણું, જાણે હોય કઈલાસ: સાંઢ વેગે આવી સહી, તેજ નગરની પાસ. ૨ એક કુલવાડી દીડી સહી, સાંઢ હકારી તે માંહ; ત્યાં આવી ઉભાં રહ્યા, પછે નગર નીરખે ત્યાંહ. ૩ ઉઝા મંદીર માળીઆં, શોભે તેજ પ્રકાશ, હેમ બહુલે શોભતી, નારી મન હુલાસ. ૪ ચોપાઈ. નીર ભરતીતી નારી સોએ, તેનું દેખ દેખી મન મોહે, ભલા ચઢ્યા શેરીને પોળ, સાંભા સાંભી હાટની ઓળ. ૧ લીપી બીંત કનકની ગાર, નાટારંગ ત્યાં ત્રલ અપાર, દેખી હરખી કુળવતી નાર. બોલી દાશી પ્રત્યે તેનીવાર. ૨ કુળવતી બોલી વાણ, સાંભળ દાશી ચતુર સુખાણ, હવે બીજરે ક્યાં જવાય, જોને શુકન રૂડા યાય. ૪ ખર જમણો થાયે આ વાર, એમ કહેતી કુળવતી નાર, જળ ભરતી નારી સોય, રૂડા એવા શુકન હોય. ૪ પુરવછાયા. કુળવતી એમ ઓચરી, સાંભળ તું રતુકાર, કુધા લાગી ઉદરમાં, જમવા નહી લગાર. ૧ તું મોકલ મૂરખાને સહી, ખાવાનું લેવા સાર, તારે ત્યાં બોલાવીઓ તે વેળા રતુકાર. ૨ લાવ ખાવાનું તું તો સહી તું જ ચઢ્યા મોઝાર, તવ મૂરખો મૂખથી બોલીયો, હું પાસે ધન નહી લગાર. ૩ ચોપાઈ. મૂજ પાસે ધન નહી લગાર, તારે બોલી રતુકાર, ધન અપો તમે મોરી માએ, જેમ મૂરખો ચઢ્યામાં જાએ, તારે કુલવતી કરતી જતન, જુગતેથી કાંટયું રતન, આપ્યું મૂરખાને ત્યાંય, મૂરખો લઈ બજરે જાએ. ૪ ઝવેરી હાટે આવ્યો તે જાણ, આવી મૂખથી બોલ્યો વાંણ, ઝવેરી હાટ ક્યાં છે જેહ, એક વાણીઓ બોલ્યો તેહ. ૫ રાજદવારે ગયા છે સાર, સુવેરી હાટે નહી આવાર વણીકનાં સુણીરે વચન, મૂરખો વીચાર કરતો મન. ૬ પુરવછાયા વીચાર ત્યાં મનમાં કર્યો, જલિ રાજાને ઘેર, રતન પારખુ ત્યાં કહે જોજાં એની પેર. ૧ સુંદર પોતે આવીયો, રાજા કરે દવાર. આવીને ઉભો રહ્યા, કીધો ત્યાં જુહાર તે બદ્રસેન રાજા ખરો, ભદ્રાવતીનો નરેશ, ત્યાં સુંદર તે આવીયો, જોઅન બાળે વેશ. ૩ જુહાર કીધો સરવને, બોલ્યો મૂખથી વાંણ, માન દઈ બોલાવીયો બદ્રસેન રાજા. ૪ કોણ તણા તમે બેટડા, કીધો તમારો દેશ, શા કારણ તમે આવીયા, એમ પુછે છે નરેશ. ૧૯૮ પ્રથવી દેશ અમારડો, તાત તો સરજણુદાર, શેર અન માટે આવીયા, જો લખ્યું હસે કીરતાર. ૬ ચોપાઈ. કીરતારે લખ્યું તેહ હોએ, અદક ઓછું ન કરે કાય, એક રતન છે મારી પાસ જુવે ઝવેરીને યાય વીરવાસ. ૧ તે માટે આવ્યો છું જાણ, તારે રાજા બોલ્યો વાણ,

ચારે રતન છે અમારી પાસ, જોવા અવેરી આવ્યો છે પ્રકાશ. ૨
 અવેરી હોવા છે જ્યાંહે, રતન પારખું કરે ત્યાંએ; જોઈ સુંદર બો-
 લ્યો તે વાણ, મનમાં સમરયા તે સારંગપાણ. ૩ પ્રભુ દામોદર
 જાલમુકંદ, દેવકી નંદન આનંદ કંદ; મારું વચન સાચું થાય,
 તમે તુઠો જો વૈઠકુંઠ રાય. પુરવછાયા. વૈઠકુંઠ વાશી છો તમે,
 સ્વામી દીન દયાળ; વચન સાચુ હોયે સહી. તો કીધી મૂજ સંભાળ.
 ૫ અવેરી પ્રત્યે બોલીયો, સુંદર સાચી વાણ; રતન બે ખોટાં સહી,
 બે સાચાં નિરવાણ. ૬ જો તમે માનો નહી, તો પારખું કીજો સાર;
 એરણ એક મંગાવીયે, ખખર પડે નીરધાર. ૭ ચોપાઈ. ખખર
 પડે ત્યાં સાચી નિરધાર, પેસી જાએ એરણ મોખર, તેતો સાચુ
 નિશ્ચે કહેવાય, ખોટાના તો કટકા થાય. ૧ મંગાવી એરણ તે વાર,
 ધા કરવાને તેડ્યો લુહાર, રતન મુક્યું એરણપર, જોહ ધાણ પડ્યો
 કડકા થયા તેહ. ૨ ખીચુ રતન મુક્યું તેણીવાર, એરણમાં પેઠું
 નિરધાર, સરવે જોઈને અચરત હોય, એવો પુરુષ ન દોડો કોય,
 ૩ અવેરી આખા પડીયા મન, ઘણીએ રીસ ચડી રાજન; રાજ
 કહે પરીક્ષા સારી કેવી, અવેરી લુહા પડીયા તેવી, ૪ પુ-
 રવછાયા. રાજ રીસ કરે ઘણી, અવેરીને તે વાર; બંધીખાને
 મોકલો, લુટી લ્યો ધરખાર. ૧ સુંદર પસ્તાયો ઘણું, વીચાર્યું
 નીજ મન; સમગ્ગવી પોતે કહે, મુજો અતુર રાજન. ૨ નજર
 સહુની ચામની, જુએ મોહાટેરા જન, માટે માફજ કીજો, રીસ
 ન ધરીએ મન. ૩ ચોપાઈ. રૂડા રાજ ન કરીએ રીસ, મૂકો
 અવેરી દીએ આસીસ, તમ વચને રાજ કહે મૂકી દેજી, નહી તો
 મારીને ડંડજ લેજી. અવેરી મૂક્યા તેણીવાર, તેતો હરખ ધરે અ-
 પાર, કોઈ આવ્યા મુલક રાએ. વીચાર મનમાં કરતા જાએ. ૨
 રતન હવું પોતાની સાથ, તે લઈ દીધું અવેરીને હાથ; તે રતન
 અમુલ કહેવાય, તેનું મુલ કાણે નવ થાય. ૩ ધરેણે મુક્યું તેતો
 જાણ, લાખ રૂપયા લીધા પ્રમાણ, રતન દીધું અવેરીને હાથ,
 લાખ રૂપયા લીધા સાથ. ૪ પુરવછાયા. લાખ રૂપીઆ તે
 ધડી, લીધા પોતે સાથ; દસ હજાર ત્યાં રાયને, આખા હાથે
 હાથ. ૧ રાજ બહુ રાજ થયા, સુંદરને કહે વચન; કામ કાજ
 હોય અમતાજ, મુને કહો આણે દન. ૨ સુંદર વળતો બોલીએ
 રાજ પ્રત્યે કહે વાત; મોહોલ એક જોઈએ ખરો, અપાવો તમે
 હાથ. ૩ ધન બેસે તે આપશું, જોતાં તેણીવાર; શુધ કરીશું તે
 સહી, એવો મોહોલ તઈયાર. ૪ ચોપાઈ. મોહોલ અપાવો એવો

તઈયાર, ટાંક કુવાને માંહી કાઢાર; સરવે વસ્તુ ધરમાં હોય, બા
 હાર ન બાવું પડે કાચ. ૧ અમને મોહોલ જોઈએ એવો સોય,
 વસ્તુ સરવે ભરી તાં હોય; તવ રાજ બોલ્યો તેણીવાર, દળીત ભેદ-
 પીયા બેચાર. ૨ કહેતાં આવી કીધો જુદાર. કહે સાહેબ હે તઈ-
 ર; જો કામ હોસો હમ કીજે, હુકમ ફરમાવો સો હમ કીજે. ૩
 કહેતો પકડ લાવે સાહુકાર, જંવરીકુ મારેહાર; તવ રાજ બોલ્યો
 તેવાર, મોહોલ રહે જોઈએ તઈયાર. ૪ પુરવઠાયા. મોહોલ જોઈ
 કાહોડો તમો, સુંદર તેડી સાથ; જો જોઈએ તે આપાવજો, વેગે તેને
 હાય. ૧ દળીત આલ્યા ત્યાં થકી, સુંદર બેળો બયે; શેરી પોળ
 જોતો ખરો, ઉલટ અંગ ન માય. ૨ ચોપાઈ. ઉલટ સુંદરતા
 મનમાં મેડી મોહોલ જોતો તે બય; જોતાં એક દીકરે આવાસ,
 સુંદર આલ્યો તેની માસ. ૧ હયાં તે મંદીર માળીયાં, છત્ત જ-
 રખાને જાળીયાં; હડીઆ વણુકારો રહે તે માંય, સુંદરે પૂજું દળી-
 મતને ત્યાય; ૨ આ કેનો મેહેલજર કેહેવાય, વળતાં દળીત બોલ્યો
 તે તાંહ; હડીઆ વણુકારો ઈસમે રહે, દળીત સુંદરને એમ કહે; ૩
 આલ્યા મોહોલ પાસે ત્યાં જાણુ. દળીત બોલ્યા મુખથી વાણુ; ચલ
 જો ચલ હડીઆ તુ આજ, તુજકુ બોલાવે ભદ્રસેનરાજ. કાપ ખુદાક
 તુજકુ હોય, ઈસમે ચુના નહી તેરા કાચ; હમને રોડી રાજકી ખાઈ
 હુકમ તુજકુ કહેને ભાઈ. પુરવઠાયા. વચન એવાં સાંભળી
 થરથર કાપે મન; દાણ ચેરી કાધી નથી; શાને તેડે રાજન. ૧
 તે જમીને સુતો સહી, જાણ્યો બહુ મનમાંહ; પેરણુતો પડે ની-
 સરી, વણુકારો હોયો ત્યાંહે. ૨ દાણ પડી બહુ પેટમાં, હોહ કંઈ
 સુકાય; બોલે બોલ અવળુ સહી, સવળુ નવ બોલાય. ૩ ફાંદ મોટી
 પરશેમો ઘણો, પાધડી તે પડી બય; શું થશે બગવાનજી. આતે
 શું કહેવાય. ૪ ચોપાઈ. આરે પ્રભુ આ શું કહેવાય, તેની થર
 થર ધુજે કાય; તેડી લાલ્યા તે રાજ દુવાર. આવી રાજને કચ્ચો
 જુદાર. રાજ પ્રયે બોલ્યો વચન, શું ચુનો મારો રાજન; શે
 કામે તેડ્યા મહારાજ, સાચુ કહેને હમને આજ ૨ ભદ્રસેન ત્યાં
 બોલ્યા જોહ, મેહોલ કહીએ તમારો હોહ; સુંદરને આપો તે તમો
 એવું વચન કહીએ છે એમો. પુરવઠાયા. માન વચન હડીયા
 સહી; કહુ તુજને નીરધાર, મેહેલ સુંદરને આપીએ. નીકળા ધરથી
 માહાર એ સાટે પીજો આપશું, મેહેલ તુજને દોચ, સુચતાં
 ચિંતા ઉપજી, બિગો ત્યાં બહુ રોચ. ૨ થરથર તે કાપે ઘણો, વ-
 ણુકારો તાં જાણુ, શુધ ન રહી શરીરની, જાણુ હમણાં જાશે પ્રા-

જી. ચોપાઈ. વણઝારો કહે તેણીવાર, અમે જનશુ નગરથી
રાત્રી જીડી કે ચીડજ ખાય, રાત્રીની તાંહાં કેમ રહેવાય. તોરાત્રી રી
સે તો થાય, ચીતઆવેતો હમણાં જનશુ; શાને લવરી કરે તુ આ-
જ, નીસર્યા વીનાતો નવ સરે કાજ. માત્ર ધન આબુપણુ હોય,
વેહેલા લઈને નીસરો સોય; હડીયો રોતો રોતો જનશુ. પાસે આ-
વ્યો તે સુંદર તાંહાં પુરવછાયા. સુંદર બોલ્યો મુખયકી, શુભ
હડીઆ મુજ ભાત; ફેરલું ધન બેઠું હજે, મુને સાચી કહેને વાત.
૧ પાંચ હમરને પાંચશે ઉપર તે પચાશ; ખાંતે મેહેલ કીધો સ-
હી, રહેતાની ધણી આશ, હોંશ હતી હજી વીશે, મોગવવા ધર
આર; કાપ કરી તેમે કારમો, ખુચી હ્યો આ વાર. આશા સજીના
મન વીશે, હોય સદા બરપુર; સતવાદી તેજે નહી, સમજાણુ હો-
ય ને જીર. ચોપાઈ. તારે સુંદર બોલ્યો વચન, સરવે છુટી
પણું જીવ ધન; રાત્રી કાંઈ ન આવે દાન, હવે હઠ તણું નહી
કામ હુતો રાત્રી પાસે જાગે, કાંઈ અપાવી ઓશીગણુ થાગે; તો
રે હડીયો બોલ્યો વાણુ, સાંભળ સુંદર ચતુરશુભણુ. જે તમારા મ
નમાં આવે સહી, એમ હડીએ વાણી કરી; તારે રૂપઈયા સાત હ
જર, સુંદરે આખ્યા તેણીવાર. માલ ખમતો લેઈ નીસર્યા આહા
ર, ખીન્ને મંદીર ગયો નીરધાર; ખીન્ન રૂપઈયા હતા જોડ, શાહુક
રો આપીઆ તેહ. તેવું સદાવૃત માંડયું સાર, આકી રૂપઈયા છા
શી હમર; તેવું તો તો પુન્યજ થાય, સુંદર કહે તેજલું કરે રા-
જ. પુરવછાયા. રાત્રી પ્રત્યે બોલીઓ, સુંદર મુખ વચન;
વેહેલ એક આપો સહી, તો તેડી લાવું કામન કુલવાડીમાં બેઠાં
સહી, દાશીને ખીજ નાર; વેહેલ આપી રૂડી તીલાં, આવ્યો તેજે
દાર. રતુકાર જોઈ કરી, કુળવંતી કહે વાણુ; મુરખો પરાકમી છે
ખરો, દીસે ચતુરશુભણુ. કુલવંતી બેડી વેહેલમાં, આવ્યા નગરમો
ઝાર; તાંહાં આવી ઉભા રહ્યા, હડીઆકરે દવાર; જિયાં મંદીર આ
ખીઆં, જળહળ જોતપ્રકાશ; તે જોઈને વીરમેથઈ, જે કુળવંતીનાર.
મનમાં તે સમજી સહી, નવ બોલે મુંખવાણુ; દાઝ ધણી મનમાં
બરી, પોતે ચતુરશુભણુ, મોહોત્ર પાસે આવી સહી, ગયા ધર મો-
ઝાર; જોઈને તો વીરમે થયાં, ભગ્યા સરવ ભંડાર. ચોપાઈ.
આવ્યા આવ્યા તે ધર મોઝાર, રૂડા દીસે છે આ ધરઆર; હીડો
ગાખાટ બાંધીએ સહી, જઈ કુળવંતી બેડી તહી નાના વીધનાં
વસ્ત્ર દીસે સાર, વાસણુ તરેહ તરેહના સાર; ધરત ખાંડ સાકર
અનેક, જોતાં કાંઈ ન આવે છેક, ચોખ્ખા પરશુદી દાલ અપાર, તે

જાળને રીંછી રતુકાર; જે જોઈએ તે સરવે છે તાંહ, કુવો ટાંકું છે મેહેલની માંહ. જ્યાં જુવે તાં દ્રષ્ટ ભરાય, તે કુળવંતી જોતી જાય. વછો પડ્યો છે મુજ ભરથાર, એ પાપીને માર પેઝર; પછી બોલી તે કામન, દાસી તું રાંધે જોગન લુખ લાગી છે મુજને અપાર. એમ કહેતી કુળવંતી નાર; રસોઈ કીધી જુગતે કામન, નાનાં વીધનાં તે રાંધ્યાં અન. યત્રિશાં જોગન ઉત્તમ પાક, ઘણી જાનનાં કીધાં છે શાક. ગદુ જાનના કીધા છે આચાર બરણી ભરી ઘર-મોજર આદુ લીંચુ દીશે છે ઘણા, અપાણમાં નહી કાંઈ મણા કરી રાવ તી કરમદાં કેર પાપડના જોળા ભરીઆ પેર; દુઝ મદીધીને વળી માલ તેનુ દુધ ઘણેર થાય. છપનજોગ થયા તરજવાર, હડી જમવા કુળવંતી નાર, હાને પાણીએ નાહી કામન. જેડી કરવાને જોગન. જમી કડ માં કુળવંતી નાર, વળી જમી તે રતુકાર; મુખવાસ રોડો છે સાર. તેનો આવે મુખ મોજર. પુરવછાયા. રતુકાર વળતી વડે, તું સાંભળે કામન; મરણો લુખો છે સહી, હવે કરાવીએ જોગન કુળવંતી વળતી એમ વડે, દેખી રાગે કાળ; નામ નકરેલ તું મુજકને. મોટું એનું જાળ. લે તાંસળી તું તાંધણી, એહું જુહું અંન; નાંખ મુકી મીઠા તણી. દે કરવા જોગન. એ ચાર પાપડ તે સહી, સહુ બેળ કીધુ જાણ; મુકી જે મીઠા તણી, નાંખી તે પરમાણુ. ચોપાઈ. તાંસળી લીધી તે કર મોજર, આગળ મેલી તે રતુકાર; જમો જમો મુરખા વીર જમી શીતળ પીધાં તીર સુંદરે કવલ બચ્યા જેટલે. આહાર નીસરી પડે તેટલે. ઉપર પાણી પીધું સાર. પછે કવલ બચ્યા એ ચાર બલો બલો તું દીન દયાળ તુતો જગત તણોપતીપાળ; જમી જાંઘો તે પરમાણુ તેહુ આચ્યુ તાંડા રાજન; સુંદર આચ્યો તે સમા મોજર આવી રાજને કર્યો જુદાર; રાખ એ ઘણું દીધું માન પામે જઈ બેઠા પરધાન. વાલો લાગે રાજને અપાર. સુંદર વીના નચાલે લગાર, મધ્યાન થયાને માગી શીખ. મન માં કુળવંતીની ઘણી ખીક. સુંદર સાં થકી ઘેરજ જાય. એ રીતે પછે શું થાય; રસ્તે જતાં કરે છે વીચાર, બલી દાસી છે રતુકાર. પુરવછાયા. ખીક ઘરતો આવીયો, વેગે ઘર મોજર; બલીહારી જાગે તુજ ઉપર, એમ વડે રતુકાર. સુંદર મોલમાં આવીઆ. પરસાએ ઉમો જાણ; રતુકાર કહે રાણીને, બોલે મધુરી વાણુ- મૂર જો બેઠો આંગણે, જોગનની શી પેર; કુળવંતી બોલી સહી, જેના મનમાં છે ઝેર. વાહાવા વછો હો આવીઓ, અડે છે મનમાં રીસ; શું કર તે ચાલે નહી, નીકર છેદુ શીશ. ચોપાઈ. એમ મુખથી

બોલે કામન, ઝેર આણીને બહુમન; એની વાત માં કર વારંવાર,
એ મુવાને માર પેળર. એહ બુદ્ધુ જે હોએ અન, આની આ
ગળ મુકયું ભોજન; જમોજમોરે મારા બ્રાત, શું કહું તમને કાઝી
વાત; જેવા સમો તેવું સાવધાન, આંખો મીચીને જમીએ અંત.
સુંદર કહે સુણ રતુકાર, જુખ નથી લાગી રે લગાર, ૩ પુરવછા-
યા. જુખ નથી મુજને કાંઈ, સાંભળ કહુંજું સોચ; બિંધ ધણી
આવે મુને, કાંઈક પાથરણુ આપો અમોચ; પછી રતુકાર ગઈ
ધર વીખે, જ્યાં કુળવંતી નાર; પાથરણુ માગે મુરખો, એમ કહે
છે રતુકાર, ફાટલ આપી ગોદડી; માંહે બડકલાં બાર; બેખેરીને
પાથરી, માંહે ધુળ ગરી શેર ચાર. પાદણો મેલ્યો એસીંગડે, સુ-
ખથી કહે કામન; સુંદર જોઈ એમ બોલીઓ, બલો તું જગજ
વન. ચોપાઈ પાથરી ગોદડી બડકલાં છે બાર, તારે બોલી
રતુકાર; તમે કેમ દ્યો મુરખાને છેલ, કાંઈક વીચાર કરોને તેલ.
એવું શુણીને કહે પેળર, દાસીને મારી બે ચારા છાંતી માંતી તે
સાંખી રહી, ગોદડી લઈને તાંથી ગઈ. તે લઈ આવી સુંદર પાસ,
મુખે નાંખતી બહુ નીસવાસ; બાઈ મારું ન ચાલે જોર, મુને મારી
જેમ મારે ઠોર ગોદડીપાથરી તેની વાર, માંદિ ધુળ ખરી શેર ચાર.
ફાટલ બડકલાં છે બાર, કાટકી પાથરી તેણી વાર; પુરવછાયા.
સુંદર જોઈ વીરમે થયો. બલો તું દીન દયાલ; આ ગોદડી કઈ
વરસની, ક્યાં રાખી જગપાલ; એમ કહી શુતો ખરો, સુંદર તેણી
વાર; નિંદરાતો આવે નહી, માંહી ચાંચણ કરે ચટકાર. આખી
રાત એમ વહી ગઈ, થયો પ્રાતુશકાળ; મુખ મંજન કાપું સહી,
સમરયા શ્રી દીનદયાળ. ચોપાઈ સમરયા સમરયા દીનદ-
યાળ, ગયો સમા માંહે તતકાળ; દીડો સુંદર તેણી વાર, રાખએ
બીડી કાપો બુદાર. શુંદર આવ્યો તે ધર મોજર, સામી ઉભા છે
રતુકારા, પુરવછાયા, બલીહારી તુજ બપરે, રસોઈ ફરીને
બચ; ભોજન છે મન ભાવતાં, જે તુજને ગમે તે ખાય; શુંદર
આવ્યો ધર વીખે, સમર જગજવન; રતુકાર ધરમાં ગઈ, જ્યાં
બેઠી કામન ચોપાઈ. ધરમાં આવી તે રતુકાર, જ્યાં બેઠી
કુળવંતી નાર; બાઈ મુરખો આવ્યો તે ધેર, હવે ભોજનની શી
પેર. જમીને મુતી તે કામન, ધણો સાંભરે તેજપાવનો તંત; નૈણે
આશું વહે ચોધાર. બૂડી કાપી તે કામદાર, મેં બળયું આવું ન
વ હોય, વીધવા મારી વેરણુ હોય; હું ભાત તાલને તાં મેહેલી,
પરદેશમાં આવી એકલી. ધણો શોક મન આવે નાર, એટલામાં

આવી રતુકાર; બાઈ મુરખો આવ્યો છે ઘેર, તેના બોજનની શી
 પેર. પુરવછાયા. રીસ કરી બહુ કુળવંતી, એક ઠોઠ મારી ર
 તુકાર; જાને રંડા અહીં થકી, જે પડ્યું તે દે અહાર. ખીચડી પા
 પડ અંન જે, મીઠું નાંખ તે માંહ; તાંસળી આપ તું તેહને, મુ
 રખો લેઈને આપ. પાસે આવી ઉભી રહી, તાંસળી મેહેલી પાસ;
 શુંદર અંન આપી જીવે; મૂખે કરતો નીશ્વાસ. મીઠું બહુ નાં
 ખ્યું સહી, બાવે નહી લગાર; કવલ બચ્યા તે જે સહી, ખીજી
 દીધું નાર. તે દીવસ એમ વહી ગયો, રાતનો પડી તાંય; શુવાકેર
 ટાણું થયું, મુરખો ખોલ્યો ત્યાંહ. પાથરણું આપ તું મુજને, સાં
 બળ તું રતુકાર; ફાટલ આપી ગોદડી. માંહી ધુળ ખરી શેર ચાર;
 ઝટકા જ્યારે પાથરી, માંહ બડકલાં બાર; શુંદર કહે શ્રીનાથજી,
 નોધારાના આધાર. લઈ રતુકારે પાથરી, પાશાણુ આશીકે હોય;
 શુંદર ત્યાં બેઠો સહી, ટગમગ સામું જોય. ભલા અતી ભગવાનજી.
 બક્ત તણા પ્રતીપાળ; તમ વીના તો કણુ કરે, વેગે મુજ સંભાળ.
 શુંદર સુતો સાથરે, જાંધ ન આંવ લગાર; બિડીને બેઠો થયો. આં
 ચડ કરે ચટકાર. ચોપાઈ. ચાંચડ કરે ચટકાર, તેને જાંધ ન
 આવે લગાર; આખી રાત એમ વહીને જાંય, પ્રાતુસકાળની વેળારે
 થાય; મુખ મંજન કર્યું તેણીવાર, પછે ચાલ્યો તે રાજદુરવાર; શુ
 દર આવ્યો સભા મોજાર, આવી રાજાને કીધો જીહાર આજ થ
 યો રાજાનો દીવાન, માટે પ્રિતેથી આપો માન; શુંદર એવું શુણ્ણતાં
 તતકાળ, તારે પગથી મસ્તક ઉઠી જાળ; ધડીધડી શું લેછે એનું
 નામ; બાલી વખાણુ કરીને તું બામ, ૩ મારા પગ તણી પેજાર,
 શું બાણું જે કોણુ કામદાર; ધણાં કરીશ જોતું વખાણુ, એ પાપી
 નો લેજી પ્રાણુ. ૪ આજ કામદારી એને હોએ, મીઠું જાંજી નાંખજે
 સોએ; તાંસળી વચમાં પડી છે જેહ; લઈ અંન નાંખી આપી તેહ.
 ૫ માંહી ખીચડ પાપડ પ્રમાણુ; લઈ તાંસળી આવી નીરવાણુ; તેતો
 મેહેલી શુંદરની પાસ; ધણો નાંખે દારી નીશ્વાસ. ૬ પુરવછાયા. નીશ્વાસ
 મુકે કામની, માર ન ચાલે જોર; શુંદર મુખથી ખોલીયો. ફાગટ શો
 કરવો શેર. ૭ એમ કહી બેઠો સહી, કવલ બચા જે ચાર; ની
 સાસો મેલી કહે, તું બલો વીશ્વાધાર; ૧ ફાટલ ખીજાવી ગોદડી, જે
 માં બડકલાં બાર, ઝટકારો કીધો સહી, તાંહાં ધુલ ખરી શેર
 ચાર. ૪ ચોપાઈ. પાશાણુ આશીકે મુક્યો સાર, માંહી ચાંચણુ કરે
 ચટકાર; શુંદર સમરે શ્રી ગોપળ, ધન્ય ધન્ય જગત પ્રતીવાળ; ૧

પ્રભુ દામોદર બાલમુકંદ, નરક નીવારણ અનંદકંદ; પ્રભુ કરોને મારી સાહાયે. જેથી દુખ સહ દુર પળાયે. ૨ મારા કોરી અપરાધ જે હોયે, તમે મનમાં ન ધરશે સોયે; એમ કહી પ્રભુને લાગે પા-
યે, રતુતી કરતાં રેણી વીતી જાયે. ૩ તમે ભક્ત વત્સલ હરી ક-
હાવો, ગાટે દાસ કરે છે દાવો; મારી અરજ શુણી ભગવાન, તમે રાખો સેવકનું નામ. ૪ પુરવછાયા. રેણી ત્યાં વીતી ગઈ, થયો પ્રાતુશકામ; સુંદર તવ ઈંઠયો સહી, સમરી દીનદયાળ. ૧ ખગા ખ-
મા સજી ઓચરે, જાંદીજન જશ ગાય; કરે સલામ સજીં સ્નેહથી ચયા તીહાં તઈઆર. ૨ આકર સહ બેળા થયા, આલ્યા ત્યાં કામદાર; ઘોડા ઉપર બેસતાં નક્કી કરે પોકાર. ૪ ચોપાઈ. સુંદર ઘોડે થયો અચાર, આવી બિતર્યા રાગદુવાર; રાગજો ધણું દીધાં માન, આવો આવો ને દેશી દીવાન. ૧ સુંદર વિના ઘડી ન રહેવાય, સું-
દર કરે તે ત્યાં થાય; રાગની રાણી કરે વિચાર, કેવી હશે સુંદરની નાર. ૨ તેડી વાલંદ ફેરી કામન, જા તું સુંદર કરે ભોવન; નખ ઉતારવા મશે કરી, ઉતારી જોઈ આવજો ફેરી. ૩ પુરવછાયા. વાલંદ ફેરી નારી સહી, આવી સુંદર દવાર; જોતાં હરખી મન વી-
જે. મુખે કર્યો ઉચાર. ૧૨ રતુકારને જોઈ કરી, દીકું રૂપ અપાર; નીજ મનમાં વીચારીયું, આહશે સુંદરની નાર. ૨ આવો નખ ઉ-
તારીએ, એમ કહેલી કામન; પચાસ રાણીએ મોકલી, હું આવી તમ ભોવન. ૩ ચોપાઈ એમ કહે વાલંદ ફેરી નાર. તારે જો-
લી રતુકાર; હું તો દાસી માણસ પ્રમાણ, મારી રાણી છે મોહોલમાં જાણ ૧ એમ કહી આલી રતુકાર, આવી કુળવંતી પાસે નાર; ખા-
ઈ વાલંદ ફેરી કામન, મોકલી રાણીએ આપણે ભોવન ૨ કુળવં-
તી કહે લાવ આ દાર, પછે લાવી તીહાં રતુકાર; તેનું રૂપ છે તે જોઈ વીરમે હોય, એનું તેજ ખમે નહીં કોય. ૩ સુખ ચંદર જેવું છે જાણ, કવી કહે કેમ કરે વખાણ; બેડી દીઠી તે કામની નોય, જીતલ એવી જામની. ૪ ચંદર વદન નેણાં છે વાંક, સીંહાકારે કરી નો આંક; હંસાગત ગજ કામની, જાણે સરદ સોભે જામની. ૫ જેવી પુરુષલતાની વેલ, જાણે વાડીમાં શોભે કેલ; જેવી દીસે ચંપા ફેરી કળી, જાણે આકાશમાંની વીજળી ૬ જેવી ઈંદર ફેરી અ-
પહરાય, માતુની મદમરી મછરાય; દીડે લાગે તે મોહનું જાણ, કવી તેનું શું કરે વખાણ. પુરવછાયા. વખાણ તેનું શું કરે, મોહ પામી ધણું નાર; જાંહ આવી ઉભી કરી, પછે જો-

લી રતુકાર. ૧ શુધ સરીરની નવ રહી, લાંથી ચાલી કામન; રા-
ણી પાસે આવી સહી. રાય તણે ભુવન. ૨ આવી લાં ઉભી રહી,
દીધા સમાચાર; પચાસ રાણી તમે સહી, તેમાં એકે ન એવી નાર.
૩ એક દાશી એહની, તે જોવી નહી કાય; નખમાં તણાયાં સહુ,
મેં મન વીચાર્યું સોય. ૪ જો તમે માનો નહિ, જુવો એની પેર;
શુધ શુધ મારી જોતાં ગર્હ, તમે જુવો જર્હ ઘેર. ૫ એમ કહીને
સંચરી, પોતાને થાનક જાય; રાણી સહુ વિરમે થઈ, ચાતે શું ક-
હેવાય. ૬ મુરછા પામી કામની, વાતદ ફેરી નાર; એવું રૂપ છે
એહનું, જોવી તે નીરધાર. ૭ ચોપાઈ. રાણી સધળીએ
કર્યો વિચાર, હવે નીરવે જોવી નાર; આપણે તીલાં કેમ જવાય.
રાતે સમજવી જોઈયે રાય. ૧ એ વાત રહી એટલે, સુંદર વી-
ચાર કરે તેટલે; મધ્યાનકાળ થયો ત્યાં જાય, તારે મુખથી જો-
લ્યો વાણુ. ૨ જુદાર હગારે માની લીછએ, આજ્ઞા તે અમોને
લીછએ; એમ કહીને ઉડ્યો તે વાર, નગાર દેવરાવ્યું કામદાર. ૩
સેના ચડી ઉભી થાય, ખમા ખમા તે કરતા જાય; સુંદર ઘોડે
થયો અસ્વાર, સુંદર પાખરીઆ ગાલ્યા દસ હજાર ૪ ધન નેન
ને આગળ નિસાન, તતક્ષણ આવ્યો પોતાને સ્થાન; આવી કિત-
ર્યો ત્યાં કામદાર. સરવે ગાકર કરે છે જુદાર ૪ પુરવઠાયા.
જુદાર સરવે કાલો સહી, પાછા વળ્યા તે વાર; ઉપર લુણુ ગિતા-
રતી, દાશી તે રતુકાર. બલે પધાર્યા વીરજી, હું જાણી બલીદાર;
મધુર વચન એમ જોલતી, આવ્યો ઘર મોજાર. ૨ ચોપાઈ.
સુંદર આવ્યો ઘર મોજાર, રાણી પાસે ગર્હ રતુકાર; ગાર્હ આ-
વ્યારે દેશ દીવાન, એને આપીએ આપણુ માન. ૧ ભોજન આ-
પો એને ભરપુર, ભોજનને થયું ઘણું અસુર; તારે બોલી કુળ-
વંતી નાર, એ મુવાને માર પેઝર, ૨ મુજ આગળ ન લે એનું-
નામ, નહીતો માર તુજને આ દામ; તારે મન એ તો કામદાર,
મારા પગ તણી પેઝર. ૩ પુરવઠાયા. પેઝર મારા પગ-
તણી, ગમે ન એનું વચન; તાંસળી લેઈને આપ તું, એહું જુહું
અંન. ૧ સુણતાં કચવાઈ ઘણું, દાશી મન અપાર; અરે પ્રભુ સા-
મું જુઓ, દુખીઓ છે કામદાર. ૨ રતુકાર કહે શું કરે. માર
ન ચાલે જોર; બોલ્યાનો કાંઈ લાગ નહી, હવે શું કરવો સોર. ૩
ચોપાઈ. પછે તાંસળી લીધી કામન, માંહે ખીચડ પાપડ
અંન; સુંદર બોલે નહી લગાર; લેઈ કવલ ભર્યા બે ચાર. ૧
સુંદર ધીરજ રાખે મન, બહુ કરશે જુગલવન, એવી મનમાં

વીચારે વાત, પછે ધડી ત્યાં વેગે રાત. ૨ સજ્જ કીધી છે સુંદર
 કાજ, કુળવંતીને ધણી છે દાઝ; કાટલ ગોદડી દીધી સાર, માંહે દીસે
 ભડકલાં બાર. ૩ પુરવછાયા. ખંખેરી તે પથારી, ધુળ ઊડી શેર
 ચાર; સુંદર ત્યાં જોઈ રહેયો, માંહી ભડકલાં બાર. ૧ તેપર કીધો
 સાચરો, પાશાણુ ઓશીંગડો હોય; બીજાનું કરીયું સહી, સુંદર ઉભો
 જોય. ૨ ભલો ભલો ભગવાનજી, લજ્જા રાખજો શામ, ભક્તવચ્ચ
 છે ભુધરા, દુખ તણા વીસરામ. ૩ સુંદર સુનો ધરવીશે, રાગ્ન મો-
 હોલજી ગોંડ, સુખ સજ્જનમાં ખોદીયા, રાણી તળાસે પાય. ૪
 ચોપાઈ રાણી આવતી સરેવ પાસ, આવી ઊભી તીલાં પચાસ;
 બેગી મળીને કરે છે વાત, તમે સાંભળો મારા નાથ. ૧ સુંદર નારી
 કહીએ જોડ, અમને દેખાડોને તેડ; વાલંદની સ્ત્રી કહીએ જાણુ, તેને
 વાગ્યાં મોહતાં બાણુ. ૨ મુરછા પામીને તે વળી, તેની સુધ શરીર-
 ની ટળી; એવી રૂપવંતી જે નાર, અમને દેખાડો ભરથાર. ૩ એમ
 કહી પગ તાણ્યો નાર, તમને સુખ ન દઈએ લગાર; ત્યારે વળતાં
 બોલ્યા ત્યાં રાય, અમે જોશું એ કન્યાય. ૪ હમણાં નીંદરા આવે
 આપાર, માટે સુઈ રહેવા દોને નાર; તોયે કામની ના મુકે કોડ, વારે
 ધડીએ કરે બહુ છંડ. ૫ પુરવછાયા. દુખ દીએ છે કામની,
 ત્યારે રાગ્ન બોલ્યો વાણુ; પેટ ભચું છે તાલર, જાય છે માલરા
 પ્રાણુ. ૧ નારી તો મુકે નહી, રાગ્નને ચડી રીસ; તમને કહાડીમુક
 ખરો. નહીતર છેદુ શીશ. ૨ નારી મુખથી એમ કહે, અમને નહી
 કંઈ લાજ; વેચીશું જઈ લાકણં, લાજશે તમે મદારાજ. ૩ તારે
 રાગ્ન એમ કહે, મેહેલો આણુ દન; એકવાર જોઈ ખરો, પછે
 દેખાડું કામન. ૪ ચોપાઈ. એમ રાગ્નએ કહ્યો બોલ. નારી
 કહે તમે આપો કોલ, પછે રાગ્નએ કોલજ દીધ, ત્યારે થયો પ્રાતુ-
 સકાળ સીધ. ૧ તવ રાગ્ન કરેછે વીચાર, હવે પરપંચ કરું હું સાર;
 જેમ દુભાય નહી કામદાર, દીવસ ચડીઓ ધડી એ ચાર. ૨ પુરવછાયા.
 રાગ્ન કહે ભલે આવીયા, એક પુરો મનની હામ; ચોપટ રમીએ બેઠી
 સહી, આપું તમણું કામ. ૧ નવો પ્રધાન થાય ખરો, તે રમે અ-
 મારી સાથ; આનંદમાં દીવસ નીસરે, એ માનો મુજ વાત. ૨
 ચોપાઈ. સુંદર આવો શોગઠે રમીએ, જે હારે તેને ઘેર જમીએ;
 તેની નારી તે પીરસે અંત, લજ્જા ન ધરે તેની કામન. ૧ આપણે
 કર્યો એટલો હોડ, ત્યારે પહોંચે મનતા કોડ; ત્યારે સુંદરે બોલ્યોરે
 વચન, હું છઠી તમારોરે તંન. ૨ તેની કેમ પીરસે કામન, લજ્જા

ક્રમ મુકે રાજન; પુત્ર જમે માતાને હાથ, તે તો જાણે સરવે વાત. ૩ ઘટતું હોય તેમ રમાજો, સાચું વચન કહું છું રાય; ત્યારે રાજન બોલ્યો વાણ, સાંભળ સુંદર ચતુર શુભણ. ૪ હેવું બાગ્યમાં હોય ત્યારે યાય, વહુ સંધે ને સાસરો ખાય; તે માટે આપણ રમીજો, જે હારે તેને ઘેર જમીજો. ૫ સુંદરનું ઝાંખુ મુખ તારે યાય, પાસાલીધા હાથમાં રાય; એવું જ્યારે કીધું રાજનય, તતક્ષણ નાંખયા પાસાય. ૬ પુરવછાયા. સુંદર મુખ ઝાંખુ થયું, ત્યાં જીવ્યો રાજન; ધરમાં પહોનો દામ નહી, શું કીધું જગજીવન. ૭ હવે તો હું શું કરું, કેમ કરું હું કાજમે જાણયું શુખ પામશું. મરણ આવ્યું મદરાજ ૨ એમ કહીને તે નીસરયો, કત્તપાંત કરતો મન, ઝાંખુ મુખ દેખી કરી, તવ બોલ્યા રાજન ૩ ચોપાઈ. રાજન મુખથી બોલ્યો વચન, સુંદર સાંભળરે મારા તન; હાં ઝાંખું થયું રે વદન, કાંઈ ચીંતા માં કરશે મન. ૧ હવે ઘેર તું વેહેલો જાજો, બોજનને તે અસુરજ થાજો, ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન, કાલ જમવા આવો રાજન. એમ કહીને ઉઘો તીયાં યાય, સુંદર પોતાને ઘેર જાય, અસ્થ ઉપર થયો અસ્થાર, દુદ્ધબી વાગી તેણી વાર. ૩ પુરવછાયા. સુંદર ત્યાંથી આલીજો, નીશાણુવાળીજો ધાય; દોળ દળમાં ગડગટે, ખમા ખમા કરતાય. ૧ સુંદર આવ્યો ધર આંગણે, સરવેને કર્યો જુદાર; બલીહારીમનડં તુજ ઉપરે, એમ કહેતી રતુકાર. ૨ ચીંતાતુર દીસો ખરા, વળી તમે કહી વાત, જેવું હોયતેવું કહો, સુંદર મારા બરાત ૩ વચન એવું સાંભળી મુખ, મુક્યો નીશ્વાસ; મરણ આવ્યું હુંકડું, બાગી મનની આશ. ૪ મેં જાણયું હવે જીવશું, દુખનો ન આવીયો અંત; રાજન કહે હઠે ચઢ્યો, ઘણી જેને મન ખત. ૫ ચોપટ રમીયા રાયજી, બોલ્યા રૂટી પેર; રમત રમતાં હારે સહી, જમીજો તેને ઘેર. ૬ એવું વચન રાજો કહ્યું, તેનો થયો વીચાર; તે માટે તમે જાણજો, મોત આવ્યું રતુકાર. ૭ ઉગરયાનો ઉપાય નહીં કહ્યું ન માને નાર; સમજાવી સમજે નહી, રતનસેનની કુમાર. ૮ રતુકાર હું શું કહું, મુખથી કહ્યું ન જાય; છેતરીઓ મુને રાયજી, તે ચીંતા નવ સમાય. ૯ તારી મોટી આશા છે, તું બીના ન રાખે કાય; તે કરતાં લખીયું હશે, તેનો ધોખો નોય. ૯ મેહેરખાની કરી કહ્યું, ન માને લગાર; હવે તહાં સરવે સહી, મરણ આવ્યું હવે નાર. ૧૦ ચોપાઈ. સુંદર બોલ્યો તેણી

વાર, તું તો સાંભળરે રતુકાર; હવે મરણુ આવ્યુ નિરધાર, હામ રહી તે હર્ષયા મોઝાર. ૧ તારી રાણી ન પીરસે અંત, જમવા તે નાવે રાજનન; તે માટે મરવું આણે દંન, હામ હર્ષયામાં રહી કામન. ૨ આખર તો મારી જાએ સાર, સાચું માને તું રતુકાર; હવે માફ પેટ કટાર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૩ તારા ગુણનો ન આવે પાર, સાચી વાત કહું છું નાર; મારા ચામની શીવડાવું પેજર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૪ પાણી પેહેલી બાંધુ પાળ, મુવા ઉપર બીજી નહી ગાળ; તે માટે મફ આ વાર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૫ એમ કહીને સુંદર રાય, રતુકાર ઉભી ટગમગ જાય; છેડે કરી આસુ લુવે ત્યાંહી, મામ રહી હર્ષયામાં આંહી. ૬ વળતી બોલી રતુકાર, જઈ સંભળાવું કુળવંતી નાર; તુંતો દુખ માં ધરે લગાર, ધીરજ મનમાં રાખીએ સાર. ૭ તું તો દુખ પામે છે અપાર, શુભી ક- કરશે જુગદાધાર, એમ કહે છે રતુકાર, ધીરજ મનમાં રાખો કામ- દાર, ૮ એમ કહીને ઉઠી કામન, ધર મધે ગઈ ભાગન; તારે હર- ખ્યો તે સુંદર મન. લગ્ન રાખે જો જગજીવન. ૯ પુરવાયા. ધી- રજ મનમાં રાખો સહી, કહે છે રતુકાર કાઈ; એક પરખંએ કરી, સ- મન્નવું એ નાર. ૧ એમ કહી ને સંચરી, ગઈ કુલવંતીની પાસ. કરજેડી કરેવીનતી; હું છુ તમારી દાસ. ૨ ચોપાઈ. ગઈ કહું છુ એકજ વાત, તમે રીસમાં કરસો માત, મુરખો મરે છે આણિ- વાર; પછી આપણે થાસું ખુવાર; રાગ જમવા આવે આપણે ઘેર. માટે રસોઈની શીપેર, જો તમે કરશો નકાર, તો મારે રાગનો કા- મદાર. ૨ તારે કુળવંતી બોલીવાણ, મુરખો મરેતો થાએ કલ્યાણ; એનું મુખ દેખે થાય પાપ; એ મરેતો મટે સંતાપ. ૩ વણ જોસ- કે રોગજ જાએ, તીખું કડવું તે કાણજ ખાએ; એવું કરે જો તી- કમરાએ, તોનો આપણે સુખડુ થાએ. ૪ પુરવછાયા. સુખ થાએ તે આપણે, એમ કહેતી નાર; વચન એવાં સાંભળી, તવ બોલી ર- તુકાર. ૧ અરે બાઈ એ શું કહો, વીચારો કંઈ મન; મુરખો મરે દુઃખ ઉપજે, લુટી લીએ રાજન. ૨ ચોપાઈ. નીચે લુટી લે રાય ધન, તારે ઓરતો કરશો મન, તવ આપણું નહી કંઈ જોર, ભુંડા હાલ કરશે જેમ ઢોર. ૧ તારે સંગજી કુલવંતી નાર, તું સાં- ભળરે રતુકાર; પેટ ભરીને કહેતુ નાર, મુવો ચીર મંગાવે ચાર. ૨ ચાર ચુડલા મંગાવે જાણ, તેમાં જુજવા રંગ પ્રમાણ; કોરો ને ક ઉડતો જો, કચકડાને મુવણનો તેહ. ૩ એવા ચુડલા મંગાવે ચાર,

આભુષણ ગુજવા તેસાર; ગુજવી માતાનાં વળી લાવે ચાર, ઘણા
 ઝીણા અમુલખદાર. ૪ નારી કુન્નરનો એકસાર, બીજો સોનેરી ની
 રંધાર; ત્રીજો વળી ભંગાળી ઘાટ, ચોથો ખો જુલાવે તે માટ. ૫
 એવા ગુજવા ચારેરંગ; મુકોલાવી આણેરંગ; એવાં વચન કહ્યા
 કામન, દાસીને ઉછરંગ ગહુ મન. ૬ જ્યાં જોડો છે કામદાર, મુખ-
 થી બોલે રતુકાર; તુજ ઉપર જાવું બહીદાર; તમે ચીર મંગાવો
 ચાર ૭ ચાર ચુડલા મંગાવો જાણ, ગુજવા રંગતા પરમાણુ; બે
 લાવે અકોટાની જોડ, એક નથને બીજો મોર. ૮ બીજાં આભુષણ
 છે અતીવણાં, તે તણી નહિ કાંઈ મણાં; એવા બોલ રતુકારે કહ્યો
 સુંદર મનમાં ઘણો રાજી થયો. ૯ પુરવઠાયા. વચન એવાં સાં-
 બળી, હરખ પામીયો અપાર; ખારે હલો રહી કરી. તેજ્યા ઢળીત
 ચાર. ૧ શીવચંદને વળી મુળચંદ, મોતીચંદ કહેવાય, જવરચંદને તે
 ડાળે, એમ કહે સુંદરચા. ૨ સતક્ષણ સાંધી ચાલીયા, આવ્યા તે-
 જો દાર, ચલો બે ચલો બે એમ કહે, બોલાવે કામદાર. ચોપાઈ.
 ચલોબે ચલોબે તુમ શહુકાર, તમકુ બોલાવે કામદાર; હમ કહે તે
 જલદીકરો, નહીતો માર ખાઈનેમરો. ૧ તુમ કહ્યાકરો કામદાર. ચલો
 નહીતો ખાએગા માર; હમતો ચાકર માણસ ભાઈ, હમને રોડી ઉતકી
 ખાઈ. પુરવઠાયા. વીરચંદ મુળચંદ એમ કહે, આ ટાણે શું
 કાંમ; રાત પેહાર મર્ઠ. ખરી, કેમ તેડે દીવાન. ૧ ચારે જણ ભે-
 જાં થયા, થર થર ઘરજો દેહ; પોતીયાં પડે છે નીસરી, પડેછે પા-
 ઘડી તેહ. ૨ નવો કામદાર થયો સહી, આપણને ડહે જણ; આ
 ટાણે તેડું મોકલ્યું, કાંઈ સુક છે નીરવાણુ; ૩ હવે આપણે સુ ઘટે
 બેસી ક્યાં પરીયાણુ; ને ગમે તે આપશુ, એમ મુખેથી બોલ્યા વા-
 લુ. ૪ ચોપાઈ. ચારે ભેજા મળીને જાએ આવ્યાં જ્યાંછે સું-
 દરચાએ. સાં આવીને ક્યાં પ્રણામ, તારે સુંદરે દીધાં માંન; લાવ
 ગદમ તું રતુકાર, પાણી બેસારે શાહુકાર; દાસી ગઈ તે ઘર મો-
 ન્નર, મોથાં ખ્યાતી ખાતીરે નાર. ૨ મનમાં ધીચાર કરતી જાએ,
 રખે કુળવંતી સાંભળે કાંએ; તો તો કામ અંશીને જાએ, માંડ માંડ
 કહીછે હાથે. ૪ વળી સુંદર બોલ્યો જોહ, લાવ પાથરવાને તેહ; તારે
 બોલ્યા તીહાં સાહુકાર, અમને શીકર નથીરે લગાર; એમ કહીને બે-
 ઠા સાહુકાર, હવે શું કહો છો કામદાર. તારે સુંદર બોલ્યો જોહ,
 એક કામ કરોતે તેહ. ૫ ચાર ચુડલા લાવે નીરંધાર, આણી આ-
 પો રંગ ચીર ચાર, રંગ ગુજવા ગુજવી માત, જોડોએ તે આણી
 આપો સોએ. ૬ અકોટા જાલ સુવરણની જાણ, જડાવ નથ

નેપુર પ્રમાણુ, આણી હમણાં આપો તેસાર. એમ કહેવા લાગીયો કામદાર ૮ ગમશે તો અમે રાખસુ, એનું મુલ થશે તે આપશું; છોડા કહુ તમને આણી ધડી, તમે વાર માં લગાડશો વળી. ૮ પુરવછાયા. સેઠ અતી રાજ થયા, ગઈ તે સધળી ધાત; મારગ ચાલ્યા મલપતા, કરે માંહો માંહી વાત. ૧ ધરમ રાખ્યો પરમેશ્વર, હુતી મનમાં કાળ; વીલ કશું નડીયુ નહી, તેકીરયા દીનદયાળ. ૨ ઘેર પોતાને આવીયા, કર્યો મનમાં વિચાર; ચલો ઝટ જઈ લાવી એ, ચજોટથી નીરધાર. ૩ એમ વિચારી નીકલ્યા, ધન રાખીને પાસ; કહ્યા પ્રમાણે વોહોરીયું, જોતાં પહોંચે આશ. ૪ વસ્તુ સરવે લેઈ કરી, આવ્યા સુંદર પાસ; જોઈ અતી રાજ થયા, મુખે કહે શાઆશ. ૫ ધન ખેડું હોય જોડયું, તે લીજો આ વાર; લજ્જા ન હી તે વાતમાં, એમ કહે કામદાર. ૬ ખેડું તે મુખથીવધા; શાણા જો શાહુદાર; તેજ પ્રમાણે આપીયું, કાણુ નવ કીધી વાર. ૭ મુદારક રીને આવિયા, પોતાને અવાસ; મનમાં બહુ રાજ થયા, પોત્તી શરવે આશ. ૮ વસ્તુ સરવે લઈ કરી, આપી ત્યાં રતુકાર; જઈ તું વેગે આપની, જ્યાં કુલવંતી નાર; ૯ ચોપાઈ. તે રજની તો વીતી જાએ, પ્રાતુશકાલની વેળા થાએ; રાત પાછલી ધડીકાચાર, તારે હડી કુલવંતી નાર. ૧ રસોઈ કરે રૂડી તે તઈઆર, અતુર નારીને શાની વાર; છપન ભોગ કીધા છે કામન, તેતો રાજને કરવા ભોજન. ૨ તરેહ તરેહનાં કીધાં છે શાક, તેમાં ચુક નહીરે જરાક; બજ્યાં ગરમ ગરમ છે અપાર, વળી રાચતાં કીધાં નીરધાર. ૩ લીંબુ કરી તણારે આચાર, સરવે રાખ્યાં તીહાં તઈઆર; પછે કહે કુલવંતી નાર, તુંતો સાંભળને રતુકાર. ૪ હવે દીવશ ચઢ્યો ધડીચાર, રાજને તેડાવો આણીવાર; સામથી સરવે છે તઈચાર, માટે મુરખાને કહે નીરધાર. ૫ સુણી કુલવંતીનાં વચન, રતુકાર થઈ છે પ્રસન્ન; આવી સુંદરને કહે છે વાત, તુંતો સાંભલ મારા બ્રાત. ૬ સર્વે રસોઈ તઈઆરજ થઈ, આજ તુઠા છે શ્રી ભગવાન, રાખ્યુ તમાર આ સમે માન; જઈ તેડી લાવો રાજન. ૭ માટે પધારો તમે વીર, સખેને રૂદીયામાં ધીર; તેડી આવજો ઝટ તમે સાર, વાર કરશો નહીરે લગાર. ૮ એવુ સુંણતામાં ત્યાં કામદાર, મન રાજ થયો છે અપાર; મારા બાવ્ય તણો નહી પાર, આજ સમજી કુલવંતી નાર. ૯ પુરવછાયા. સુંદર ત્યાંથી ચાલીયો, આવ્યો રાચને દાર, પ્રીત કરી પધારીએ, ભોજન થયાં તઈઆર. ૧ માટે વેગે હડીએ, હોંસીલા માહારાજ, પુત્ર ઘેર પધારીએ. ભોજન કરવા

કાળ. ૨ ચોપાઈ. ચાલો ચાલો આપણે દ્વાર, ભોજન થયું ત્યાંહાં તઈઆર; સુંદરે એવાં કહ્યાં વચન, જમવાને ચાલ્યો રાજ ન. ૧ રાજ વોડે થયો અસ્વાર, ચાલો ચાલો કરે તેણી વાર; આવ્યા તતક્ષણુ ઘેર કામદાર, સામી ઉભી છે રતુકાર. ૨ પુરવઠાયા. દાસી દોડી ઘર વીખે, બાઈ આવ્યો તે રાજન; મુરખો તેડી લાવી-યો, કરાવો ભોજન. ૧ કુળવંતી ત્યાં એમ વહે, પરસાળે તેડી લાવ; આસન આપ તું બેસવા, દઈને આદરભાવ. ૨ પછે રાજશ આવીયા, બીજાવ્યા ત્યાં દાર; પરસાળે બેઠા સહી, પાસ બેઠા કામદાર. ૩ રતુકાર વળતી એમ કહે. તમે બલે પધાર્યા રાજન; રાજ વળતો જોઈ રહ્યો, ધનધન તે કામન. ૪ એવી દાસી ચતુરછે, તેથી ઉત્તમ નાર; ધીક ધીક મારો મનખો, ધીક પડ્યો સંસાર. ૫ ચોપાઈ. ત્યાંતો જમવા બેઠો રાજન, કૂત્રવંતીએ દીધાં બહુ માન; પેરયો ચુડો સુવરણનો જોહ, ઓઢ્યુ ચીર અનોપમ તેહ. ૧ પેહેર્યા ઝાંઝર ઉત્તમ સાર, કડલાં કાંપી તણુ! હમકાર; કાને સુવરણુ કેરી બાલ, નાકે મોર અમુલખ માલ. ૨ રૂડી રાખડી શો-ભે વળી, ઓઢણીયુ પાસે વાદળી; દરસણીયું ને ગોફણી સાર, કરતી ધુધરી કેરો ધમકાર. ૩ સણુગાર ગળામાં સોભેસાર, ગુનખખડુ પટ બાંધ્યું તે વાર; કંઠે મુક્તા કેરોછે દાર, હીરા રતન તણો અ-મકાર. ૪ હાથે કંકણુ બાગુબંધ, મહા કામી જોઈ ચાએ અંધ; સોલ રણુગાર સજ્યા તે નાર, કર લીધો બાજઠ ભમરી બાર. ૫ હેમ બાજઠ મુક્યો છે પાસ, બીજે રૂપાનો તેની પાસ; હેમ બા-જઠે હીરા જડયા, કીયા જડીઆએ રૂડા જડયા. ૬ કુદડી ફરતી તેમાં સોએ, વળી ઝાંઝર રૂડાં હોએ; રૂપા કેરો બાજઠ તાંય, હેમ ધુધરી ટાંકી તે માંહે. ૭ કીયા કારીગરે તે ધડીયાં, હીરા રત ન અમુલ્ય જડીયાં, વળી ગદલ બે લીધાં સાર. તેતો બેસવાને નીર ધાર. ૭ પાંચ પટીલી કહીએ જોહ, તેનાં ગાદલાં લીધાં તેહ; તે ગદલ આપે રતુકાર, જઈ પાથર્યાં તેની વાર ૯ પછે તતગર થઈ કામતી, વેગે ચાલી ગઈ ગામતી; ઘરમાંથી નીસરી બાહાર, તેમાં કાંઈ ન લાગી વાર. ૧૦ રમજમ કરતી નીસરી, બાણે ઈંદ્ર પુરીની પરી; બાજઠ મુક્યા રાજની પાસ, મનમાં થઈ બહુ ઊ-લાવ. ૧૧ બીજે બાજઠ રૂપાનો જોહ, સુંદર આગલ મૂક્યો તેહ; અવળે હાથ મુક્યો કામન, મુખ ગુલે નહી બામન. ૧૨ રાજ મનમાં કરે વિચાર, લાગવંતી દીસે છે નાર; મહા રૂપ તણો અવ તાર, તેમાં ખામી નહીરે લગાર. પુરવઠાયા. રાજ તે વી-

રમે થયો, ધન ધન એ કામન; બાગ્ય મોટું સુંદર તણુ, એ નારી
 ૩૫ રતન. ૧ પચાસ રાણી છે ખરી, મારા ઘરમાં સોજે; એવું
 ૩૫ દીડું નહી, બિમર માંહી કાઝે. ૨ ચોપાઇ. પછે કૂલવંતી
 ઘરમાંરે ગઈ, ઉતારયાં આણુપણુ તાં સહી; ખીજાં વસ્ત્ર પેહેર્યાં
 તેણીવાર, બદલ્યા સરવેને સણુગાર. ૧ ચુડા પેહેર્યો કારેલો બ-
 ણુ, દક્ષણી ચીર આઢ્યું નીરવાણુ; હાથમાં ભોજન કેરો થાળ, બ-
 રનેબન છે મજરાળ. ૨ મેહેલ્યો થાળ બહુ વિષ કીધ, અવળે
 હાથે સુંદરને દીધ; નારી કળા કરે છે અપાર, તેનો કોઈ ન પામે
 પાર. આ તો ખીજી દીસે છે કામન, એમ વીચારે મનમાં રાજન;
 સુંદરને બે છે રૂડી નાર, એના તેજ તણો નહી પાર. ૪ રાજા ત્યાં
 બેઠે રહ્યો, બધો સુંદર કામદાર; સરખે સરખું ૩૫ છે, એને
 બે છે નાર. ૫ કનકવસ્ત્ર કામની જતી, સેહીએ સોળ સણુગાર;
 હંસ સમી મરગ લોચની, પદમણી પેમ અપાર. ૬ બર નેબન
 વરસ સોળમાં, ગજગામની તે નાર; ધીક ધીક અવતાર તે માહ-
 રો, એમ રાજા કરે વીચાર. ૭ ચોપાઈ રાજા મનમાં કરે
 વીચાર, પછે ઘરમાં જઈ તે નાર; તેણે સણુગાર ઉતાર્યો બણુ.
 પછે પેહેર્યો ત્રીજો પરમાણુ. ૧ કારો ચુડેલો પેહેર્યો તે સાર,
 આઢી ચુંદડી તે નીરવાર; પેહેર્યાં આણુપણુ ખીજાં બણુ, દીકે
 મોહ ઉપજે નીરવાણુ ૨ બણે કન્યા પરણી સાસરે જાય; એવું
 મન પવમાસે રાય; લીધો ભાત ધરત ને દાળ, જેનો સ્વાદ ધણોજ
 રસાળ. ૩ ઠમકે ઠમકે મુક્તી પાય, કામી નરનો તે જીવડો જાય,
 રાજાને વાગ્યું તાં કામખાણુ, તેની મુખ ટળી નીરવાણુ. ૪ વધુ
 કંપે ને મુખ ન બોલાય, તેની ગતી જોતાં એવી થાય; જોઈ સું-
 દર ત્યાં કરે વિચાર, રાજા કામી થયો નીરવાર. ૫ પુરવછાયા.
 શુધ સરીરની નવ રહી, રાય વીચારે મન; મેં બણ્યું સ્ત્રી બે
 સહી, પણ દીસે છે ત્રણ. ૧ પચાસ પુરી પરણીયો નહી, કોઈ એ-
 વી નાર; ધીક ધીક મનખો માહરો, ધન્ય સુંદર અવતાર. ૨
 ચોપાઇ. એમ રાજા વીચારે મન, ઘરમાં તે ગઈ કામન, ઉતા
 ર્યા વેગેથી શણુગાર, નવા ખીજા પેહારયા તે નાર. ૧ કચકડાનો
 ચુડો શોભે અપાર, બાંહે બાણુ બેરખા નીરવાર; બાંધણીની
 સાડી પેહેરી બણુ, નાકે વાળી પહેરી પ્રમાણુ. ૨ બણે મુજરાતણુ
 નીસરી બાહાર, હાથમાં ધર્યો દુધનો થાળ; માંહ સાકર બરી છે
 સાર, જયદળ એલચી ખુશખોદાર. પુરવછાયા. બહાર
 નીસરી કામની, હાથમાં દુધનો થાળ, તે રાજા ત્યાં જોઈ રહ્યો, ૫

ડી પેટમાં કાળ. ૧ મધુ મધુ સરવે વીસરી, ભાન નહી લગાર એ
 ને ભાગ્ય સુંદરતાણું, જેને છે અસ્ત્રી ચાર, ૨ ધન ધન સુંદરને
 મનખો, ધન ધન એ કામદાર; ધન ધન રાણી કુળવંતી, જેની દા-
 શી રતુકાર. ૩ મુજવર એવી કોઈ નહી, જેતાં એવી નાર; હવે
 તે હું શું કરું, રાજ કરે વીચાર, ૪ સુંદરને માફ સહી; ચારે લ-
 ઉ કામન; જેતાં સુંદર એતીયો, કાળી થયો રાજન. ૫ ચોપાઈ.
 સુંદર સમરે સારંગ પ્રાણ, મધુમુદનની રાખજે ગાન; પ્રભુજી પા-
 નુ છે તમતણું, સાચું વચન હું તો બાણ. ૧ તમે ઉગાર્યા ભગત
 અનેક, તેનો કોણેતાં ન આવે છેક, લખ રાખજે કમળાપતી, એમ
 સુંદર કરે વીનની ૨ સુંદર મનગા એવી ભગની કરે, તવ રાખનું મ-
 ન પાણું ફરે, કેમ માફ એ કામદાર. મુજને ચાલે નહી લગાર. ૩ પા-
 પ દ્રષ્ટી મારી થઈ, વૃથપણામાં જુદી કેમ ચર્ચ; સરપ કરડે ને જીવડો
 બનય, તારે સ્ત્રી બહી ક્યાં થાય. ૪ કાણુ ભંગ તો આ છે દેહ, શ-
 રીર પડવાનું છે તેહ; પ્રભુજીએ આપી એવી જુદ, તારે રાખના
 મનમાં થઈ શુભ. ૫ એતો મારે પુલી સમાન, એમ રાખને આ-
 વ્યું ગાન; ખોટી દ્રષ્ટી મેં તો કરી, એ તો મારી ભગની દીકરી.
 ૬ જમી ઉડ્યા છે તેણી વાર, તેને વાર ન લાગી લગાર; હવે
 પાડ એશીંગળ થાક, પસલી આપીને આદીથી બનડો. ૭ પાંચ હ-
 વ્તર રૂપઈયા સાર, ચાર સ્ત્રી ને રતુકાર; પગે લાગીને રાખ જાય,
 તેને ઉલટ અંગ ન ગાય. ૮ પુરવછાયા. રાખ તતક્ષણ ઉ-
 ઢીયા, થોડે થયા અસ્વાર; સુંદર ભેગો ચાલીયો, તે આવ્યા રાજદુ-
 વાર. ૧ તે દીવસ એમ વહી ગયો. થયો શંઘાકાળ; શીખ માગીને
 સંચરયા, સુંદર તે તતકાળ. ૨ ફાટલી ખીજની ગોઠડી, માંહી ધુળ
 ખરી શેર ચાર; તે સુતાને પાયરી, માંહે ભડકાં ખાર. ૩ સુંદર તો
 સુતો ખરો, રાખ સુવા જાય; સજ્જામાં પોદયો ખરો, સ્ત્રી તળાસે
 પાય. ૪ પચાસ રાણી ભેગી થઈ, બોલી મુખથી વચન, સુંદર નારી
 જેઈ આવીઆ, તે દેખાડો રાજન. ૫ એમ કહી પગ તાણતી, દુ-
 ખ દેતી નાર; અમે તે જેથું સહી. સ્ત્રી છે જે કામદાર. ૬
 ચોપાઈ. મુકો મુકો કહે રાજન, તમે દુખ માં દ્યો કામન; તો
 એ નારી ન મુકે કેડ, ઘણી કરતી રાજાની છેડ. ૧ તારે રાજાને
 ચડી ઘણી રીશ, કાઢાડી મેલું કાં છેડું શીશ; તારે નારી બોલી
 વચન, તજાશો તમે સ્વામીન. ૨ અમે કરશું નીચાં કામ. તારે જા-
 એ તમારું નામ; લાકડાં ઘાસ વેચી પેટ ભરશું, તમારા મોહોલ
 હોં નીકળશું. ૩ પ્રથમ બોલ્યાતા મુખથી બોલ, તમે આખો તો

અમને કાલ; માટે દેખાડો તે નીરધાર, રાજ કહે સ્ત્રી છે ચાર, ૪
જને દેખીને રીજે મન, તેનું કેમ જોવાએ વદન; તમે પચાસ રા-
ણી કામન, દૂર મુખણી છો ભામન. ૬ પુરવછાયા. ૩૫ એનું
અદભુત છે, તમે નહીં દાસી સમતોલ; પરપંચ કરી દેખાડશું,
એમ રાજ જોલ્ય. જોલ. ૧ કાલ આપ્યો તે નારને, રાજ થઈ અ-
પાર; આતુરતા મળવા તણી, સગરે જુગદધાર ૨ ચોપાઈ.

રાજ કહ્યા તે પાતુસકાળ, સુંદર આવ્યો તે સભા મોગર; ત્યારે
રાજએ દાયા માન, બલે આવ્યા તમે પરધાન. ૧ આજ રાતે મેં
દીડો ખેલ, તે તો તમને કહ્યું પેલ; એક નારી તે બીનેવાન, તે
તો દીસે રૂપનીધાન; ૨ તેને ધાનળી ઓઢી શીશ, બાજુ કરે છે ધ-
ભેરી રીસ; એક ત્રીશુળ કરમોઝાર, સીંદૂર તીલક કચું નીરધાર. ૩
પુરવછાયા. સીંદૂર તીલક તે કચું, મેં સ્વપને દીડી નાર; અ-
પર હાથે તે ખરું, મુખ કરતી પોકાર. ૧ ખાંડ ખાંડ રાજ તુજ
ને ખાંડ તુજ પરધાન; નીવેદ મારાં નવ કરો, સમજી થઈ રાજ-
ન. ૨ હમણી કરો માહરી; બદરકાળી છે નામ; માહા કાજેસ્વર
શીવ સહી, તમે આવો તેણે ઠામ. ૩ તે માટે તમે સાંભળો, પ્યારા
મુજ કામદાર; ઊંટ કંડેરો ફેરવો સહી, આવે સહુ નરને નાર. ૪
ચોપાઈ. બહુ આવે ત્યાં નરને નાર, પડો વજડાવો આંનીવાર
ત્યારે સુંદર જોલ્યો વાણ, એમાં સરવેનું થાએ કલ્યાણ. ૧ કંડેરો
ફેરવ્યો તે ઘડી, તેને વાર ન લાગી વળી; ગામ મધેજે નરને નાર,
હમણી જવા થાએ તર્ધ્યાર. ૨ બદરકાળી માતા છે જ્યાં, બાળ
ગોપાળ આવજો ત્યાંહાં; એમ કરી આવ્યો પાછો ઠામ. આવી ઢેકે
કર્યો પરમાણ. ૩ અમે કરીને આવ્યા રાએ, પછે પોતાને ઘેર
જાએ; રાજ જોલ્યો તેણીવાર, તું તો સાંભળ મુજ કામદાર. ૪
હવે વાત કહું છું અમો, કુટુંબ તેડી લાગેને તમો; તમે કાંઈ માં
લગાડશે વાર, જાઓ સાંભરી કરો તર્ધ્યાર. ૫ પુરવછાયા.

ત્યારે સુંદર વળતું જોલીઓ, તમે સાંભળો મારી વાત; હું સાચું
તમને કહું, ખોટું નમોહું તાત, ૧ તમ સાથે અમે આવશું, આવી
ન શકે કામન; ચારે ને દુખે સહી, કાંઈ નવ પીરસે અન. ૨ એકને
તાવ આવે સહી, બીજી વમન કરે અપાર; ત્રીજીનું માથું દુખતું,
ચોથીને નથી કરાર. ૩ ચોપાઈ. સુંદર એવાં કલાં વચન,
રાજનું નવ માન્યું મન; સુંદર એમ નહીં એ લગાર, જેમ તેમ
બેળી તેડો નાર. ૧ વેહેત્રમાં બેસી ચારે આવે, ત્યારે રાણીમન ધ-
હું આવે; સુંદર ફેરવણી કરે અપાર; જોર આલે નહીં લગાર. ૨

રાજા કહે હવે વેહેલા યાઓ, તમે પોતાને મંદીર જાઓ; સુંદર ત્યાંથી બહારો તેણીવાર, પછે ઘોડે યથો અસ્વાર. ૩ વાગીયાં નગરાં હોલ નીશાન, નદી પોકારે મુખથી વાણુ; આજ સુંદર સમો નહી કાવ, એવી વાત નગરમાં હોય. ૪ પુરવછાયા. સુંદર આજોધરવીખે, સરવને કરી જુહાર; ચાકર સહિ પાછા વળ્યા, ત્યારે બોલી રતુકાર. ૧ આવો આવો વીર માહરા, બોજન કરીને જાઓ; પાણી ઉનાં છે સહી, ઝટપટ વેહેલા નાઓ. ૨ સુંદર મોહોલમાં આવીઓ; ત્યારે બીડ્યાં દવાર; રતુકાર ઘરમાં ગઈ, બોજનને શી વાર. ૩ કુળવંતી બોલી સહી, તુજને એવડું શું થાય; તાંસળી પડી છે ચાકમાં, તું તાં લઈને જાય. ૪ ચોપાઈ. તાંસળી લીધી ત્યાં કામન, માંહે ખીચડ પાપડ ને અંન; તે તાંસળી લઈ ચાલી દાસ. આવી ઉભી સુંદરની પાસ, ૫ જમો જમો વીર માહરા. હું તો વારણાં લજિં તાહરાં; સુંદર એલે નહી લગાર, આખુ મુખ દીઠું તેણીવાર. ૨ સાચુ કહોને મારા જરાત, જે હોય તારા મનમાં વાત. ત્યારે સુંદર કહે છે લો જુહાર, મારે મરવું પડશે આ વાર પુરવછાયા. રાજાએ મુજને કહ્યું, ઉભણી કરવી સાર; વેહેલે બેશી આવજો, તમે નરને નાર. ૧ પચાસ રાણી માહરી, આવે સરવે જાણુ; નગર લોક સરવે આવશે, કહ્યું વચન પ્રમાણુ. ૨ શેહેરમાં ડહેરો ફેરવ્યો, કાલે જશે જાણુ; તે માટે તુજને કહ્યું, મરણુ આવ્યું નીરવાણુ. ૩ આખર જશે માહરી, તે માટે મરવું સાર; વચન એવાં સાંભળી, તવ બોલી રતુકાર, ૪ ચોપાઈ. એમ કહી ચાલી રતુકાર, આવી જ્યાં કુલવંતી નાર; ગાઈ સાંભળો કહ્યું વચન, મુરખો મરે છે આને દન, ૧ મુરખો મરેતો આપણે દુખ હોએ, રાજા ડંડલીએ ત્યાં શોએ, દરશન કરવા જાવું કામન, એમાં કાંઈ ન બેસે ધન, ૨ તવ બોલી કુલવંતી નાર, મુખો વારે વારે કરે જાંજલ, પરાણે પુણ્ય આપણે થાએ, સાચુ કહ્યું મોરી માએ ૩ રાંડ તારે મન એ બાવે, ત્રણ વેહેલ મંગાવી લાવે; એવાં વચન કુલવંતીએ કહ્યાં, તે સરવે રતુકારે લહ્યાં ૪ પુરવછાયા. વચન એવાં સાંભળી, તતક્ષણ આવી નાર, વેહેલ ત્રણ મંગાવો સહી, એમ કહેતી રતુકાર. ૧ તે ઘડી વેહેલ મંગાવી ત્યાં, છોડી આંગણ મોજાર; કમાડ ત્યાં બીડાવીયાં, મુરખા પાસે તે વાર. આખી રાત ઉભાગરે વેહેલ ચુથણી હોએ, માફા તેનાં દાલીયા, તે કળી ન શકે ઢાએ. ૩ માંહે એક મુકી શય્યા સહી, ત્રણ ત્રણ મણતી સાન; તીર દોરીએ દેખાવી સહી, હીકમત કીધી નાર. ૪ ચોપાઈ.

એવી હીકમત કીધી નાર, પ્રાતુશકાળ થયો તેણી વાર; તારે મનમાં કર્યો વિચાર, હવે શું કરીએ નીરધાર. આગળ આપણુ જઈએ સોએ, જેમ વાત પ્રગટ ના હોએ; રાત એ ધટીકા ત્યાં રહી, કુલવંતી તે તતપર થઈ. ૨ દાતાણુ પાણી કીધું કામન. એ ધટીકા રહી જામન; વેહેલ જોતરી તેની ધટી, તેમાં કુલવંતી બેઠી ચડી. ૩ ચાર વેહેલ ચાલી જોટલે; ગામના ઘોડા ચાલ્યા તેટલે; શંકટ પોદીયા છે ત્યાં અપાર; સરવે ચાલ્યા નગરથી બાહાર. ૪ જાવુ છે ત્યાં એક ભોજન, માતાનાં કરવાં દરશન; કોઈ ઘોડે થયા અસ્વાર કોઈ વેહેલે બેઠા નીરધાર. ૫ લીધાં શ્રીફળ સીંદુર ધુપ, લીધાં ધાટી મોહોડીયાં અનુપ; દરખ આણે તે નરને નાર, ગેજો માતાના થયો અપાર. ૬ આણું નગર નીસર્યું બાહાર, સુંદર ઘોડે થયો અસ્વાર; આવ્યો આવ્યો તે રાજ દુવાર, રાજનજી હવે કોટલી વાર. ૭ વેહેલા થાએ તમે રાજન; આગળ ચાલ્યાં અમારાં કામન; સુણી રાજ ઉડ્યા તેણીવાર. ધરમાં ઉતાવળ કીધી નાર. ૮ સુંદર નારી આગળ જાએ, તમને કેમ અસુરજ થાએ; એવાં વચન કહેછે રાએ, પછે રાણી ત્યાં તતપર થાએ. ૯ પુરવછાયા. વચન એવાં સાંભળી ઉતાવળી. સરવે થાએ; વસ્ત્ર અવળાં પેહે-રીયાં, આભુપણુ ભુલી જાએ. ૧ કોઈએ તેલ માથે ઘાલ્યું નહીં, આંજણુ આંખે ના હોએ; સહી હીક થઈ ઉડીયાં. મેલાં ગાંડાં દોડ્યાં જાએ. ૨ તેને જોઈ બહુ દરખીયા તે બદ્રસેન રાએ; અસવારી આગળ થઈ; સહી સેન આવ્યુ જાએ. ૩ વેગે વહી સહી આવીયા, બદ્રકાળી માતાએ; બદ્રકાલી માતા કહેવાએ, સરવે લોક તે આવ્યા તાંએ. ચોપાઈ. દેહેરા ઉભા કીધા માહારા જનન, તાંયુ ખડા કીધા રાજન; સુંદર વેહેલ છોડી એકાંત, ચીંતાધી મન નહી કાંઈ શાંત. ૧ રખે ખપર પડે તાં રાએ, આખરતો નથી ધરમાંહે; તે માટે ખીલે છે મન, રખે વાત જાણે રાજન. ૨ પોત પોતાનું કામ થાએ; કચેરી ભરી બેઠા રાએ; મોટા મોટા સાહુકાર આવે, તેતો રાજને મનડે ભાવે. ૩ રાગરંગ થાએ અપાર, રાજ પાસે બેઠા કામદાર; લોક સરવે હલમલ કરે, માતાને નીવેદ ધરે. ૪ પુરવછાયા. નીવેદો નાના વીધ તણાં, જઈ સુકે રાજન; સ્તુતી કીધી અતી ઘણી, પાસે બેઠા પરધાન. ૧ ભક્ષ દીધું તાં સહી, પછે આવ્યા સભાએ; કચેરીમાં બેઠા સહી, ભોજન તતપર થાએ. ૨ ચોપાઈ. રસોઈ થઈ તીલાં રાજન, ચાલો ચાલો જમીએ પ્રધાન; સાહુકાર બોલે તેણીવાર અમ ઉતારે

જન્મશે કામદાર, ૧ અમને ગરીબને દીઝો માન, પરધાન જન્મવા મેલો રાજન, મોતીચંદ એમ કહે છે સોએ, રાગ કહે વાત ન હોયે. ૨ અમરધેર જમે કામદાર, તારે તેડવા આવી રતુકાર; ચાલો ચાલો ચારા ભાઈ, ભોજનની તઈઆરી થઈ, ૪ પુરવછાયા. ચાલો ચાલો વીર માદરા, કરવાને ભોજન; રસોઈ હરીને જાય છે; વાટ જુવે કામન. ૧ તવ રાગ મુખથી બોલીયો, એ કેમ જમે કામદાર; ભોજન નાના વીધ તણા, જેને અસ્ત્રી ચાર ૨ દશીને સુંદર પરવરયો, આવ્યો પોતાને દુવાર; ખમા ખમા રે વીર માદરા, એમ વદતી રતુકાર. ૨ ચોપાઈ. ખમા ખમા વીર માદરા, હુતો વીધન લઉ તાદરાં; ચાલો રસોઈ હરીને જાએ, આવો આવો રે તંજુ ગાહે. ૧ સુંદર તંજુમો ગયો તેણીવાર, તારે બોલી કુલવંતી નાર; સુવાને આધા બેસાડ શોએ, સુખ દેખુતો પાપજ હોએ. ૨ તો સહી વચમાં પડી છે જાણ, આપ પીટવાને પરમાણુ, નારાલી લઈને કર મોખર, તેમાં એહું જુહું પીરશું નાર. ૩ સુંદર આગળ મેલ્યુ સહી, ગાહે ખીચડ પાપડ અન; સુંદર કવલ ભરે નદી, જાલો તું જગજગન. ૪ ગીહું જાગુ નાંખીયું માંહે પાણી નાંખ્યું સોએ; ગરીબ સરવે જમે ખરા, તેને પણ આ દુખ તોએ પ એમ કહીને લીધો, કવલ ભર્યા બે ચાર; માન દીધું તે અન દેવને. આવ્યો સમા મોખર. ૬ પાનસોપારી મુખમાં ધરી, લવંગ એલચી સાર; તે આવતો આવીયો, ઘડી નવ લાગી વાર. ૭ રાગ વાળી બોલીયા શું જમીયા કામદાર; વેહેલા વેહેલા આવીયા કાઈ ન લાગી વાર. ૮ સુંદર કહે સુણ રાજજી, મુજને એક વ્યસન; કસોળો ચડીયો નહી, ભાવું નહી કાઈ અન. ૯ ચોપાઈ. એક પડયું છે મુજને વ્યસન. કાઈક હુજો કર રાજન; તારે મુજને ભાવે અન, સત્ય માનીયે મુજ વચન, તારે મીઠાઈ દીધી છે સાંએ, શેર બે લેઈ સુંદર ખાએ; ખીજી મીંચોને વેંચી દીધી, ઘણા દીવસની જુખ શાંતી કીધી. ૨ પછી રાજની રાણીયો જોહ, કુલવંતીને કહાવે તેહ; તમને મળવાની ઘણી છે આશ, અમો આવીએ છીએ તમ પાસ પુરવછાયા. કુલવંતીને કહાવીયું, તું સાંભળ ચતુરસુમણ, સામથી કરજો તમો, અમો આવું છું પરમાણુ ૧ તાંયે કુલલાં ચાર મંગાવીયાં, ગલાલે ભરીયાં સાર; હીકમત તાં એવી કરી, વળી તાંસ મંગાવ્યાં ચાર. ૨ ચોપાઈ. ચાર કુડલાં મંગાવો સાર, વેગેથી તાં મેલાવો નાર; સોમચંદને વીરચંદપાળ, કુડલાં ચાર મંગાવો તતકાળ. ૧ વહેલી થા તું રતુકાર, આવશે બદ્રસેનની નાર;

બળી નાટક કળા કરવી, તેની આંખ ગુલાલે ભરવી. ૨ બાંધ્યાં કુડલાં ચાર પર સોએ, દોએ નારી વચ્ચીક્ષણ હોએ; ચાર તાંસ તે છે પરમાણુ. કુડલાં પામે ભરી મુક્યા બાણુ ૩ આવે આવી નારીને સરવે મળી, રથ મંડળી કાંધી વળી; તાં આવીને હિમી સરવે, બોલેછે મુખથી બહુ ગરવે. ૪ વહાલાં થાએ કુલવંતી નાર, નીકસો માંહથી બહાર; તવ નીકળે જ્ઞેવાને પુર, ચાલી જેમ જુથ કરતાં સુર. ૫ ચીર મુક્તાકળે ભર્યાં બેહ, ઓઢીને નીસરી છે તેહ; કચુકી છે હોરાંએ ભરી, રથમાંથી બહાર નીસરી. ૬ નારી નીસરી રથથી બહાર, બાળે વીજળીનો થયો ચમકાર; રતુકાર ચતુર બહુ હોય; લીધાં તાંસ ભરીને દોય. ૭ તેનો હમકે ધરતી પાએ; ઉતરનામાં કરીઆં ભાયે થયો ગલાલ તણો ધમધાર; નારી બહુ કરેછે શોર. ૮ રથ દુજે ચડી કામન, થાત્ત હાયે ઝાંહી ભામન; ધા કર્યો ગલાલ નો સાર, ગર્ભ વીજે રથે વાડી નાર. ૯ ફેસરી ગજ ઉપર ધાએ, રતુકાર તે પેરે બાએ; બેહ બ્યાકુળ થઈ છે તાં નાર, તે તો રથ ફરી વળી ચાર. ૧૦ નારી કહે સુંદરને ધન, જેને ચાર રૂઝાં ભામન; આપણુ દુરમુખ સરવે નાર, ધન ધન સુંદર કામદાર. ૧૧ રાગને માણુસ મુક્યુ તેહ, બસ કરો હવે કહ્યું તેહ; તારે પાછી વળી કામન, નારી કહેલી બાએ ધન્ય ધન્ય ૧૨.

પુરવહાયા. રાગ રહ્યત સકે બાણા, પરવર્યાં તે વાર; રથ જે ડાવી નીસર્યા, ચાલ્યા તાં કામદાર. ૧ બેજન એક બનવું સહી, ચાલ્યાં નરને નાર; તંગ કુટ્યો ત્યાં અશ્વત્થી, ફેડે રહ્યો કામદાર. ૨. **ચોપાઈ.** બ્યારે પાછળ રહ્યો કામદાર, ચારે વાલંદ બોલ્યો તેણી વાર; વાલંદ લાડકો રાગનો કહેવાય, તે તો આવીઓ ક્ષણ માં ત્યાં. ૧ લાગ બેઠને કરતા વાત, તમે સાંભળો પ્રથ્વીનાથ; સુંદર માંન નહીં ધર માંહે, સાચું કહું છું તમને રાએ. ૨ પરીક્ષા મેં એતી કાંધી રાએ, જાયા પછી બશેર કેમ ખવાએ; બશેર મીઠાઈ ખાઈને સોય, ભલી રીતે જમે જે કોય. ૩ સ્ત્રી અન પુર ન આપે, કાં તો મુરખો કરીને થાપે; તમે વિચાર કરોને રાય, જમ્યા પછી તરત ન ખવાય. ૪ **પુરવહાયા.** મન એનાં મનતાં નથી, સ્ત્રી ન પીરસે અન; તે માટે કરો પારખું, સત્ય કહું વચન. ૧ એક પારખું છે એહનું, જોડે એસે નર નાર; એમ કહો એને સહી, નીશ્યે કહે તકાર. ૨ તમે પણ જોડે એસજો, રાણીજી ની પાસ; તેજ પ્રમાણે બેસારીએ, સુંદર કુળવંતી પાસ. ૩ **ચોપાઈ.** સુંદર આવી પૂજો તતકાળ, ત્યારે મુખથી બોલ્યો તે

જુપાળ; કેડે કેમ રહ્યા દીવાન, રાજ્યએ ધણું દીધું માન. ૧ એક વાત કહું કામદાર, જોડા જોડ બેસે નર નાર; નગર તણા જે શેક શાહુકાર, તે પણ બેસે નર ને નાર. ૨ એવાં રાજ્યએ કહ્યાં વચન, તવ સુદરતું નવ માન્યું મન; એવું કેમ થાયે રાજન, માણસમાં યાશે હાંસન. ૩ આપણા નહીં એમાં તોલ, માટે વિચારી બોલીએ બોલ; રાય કહે બેસવું આ ઘડી, રાજ્ય રથપર બેઠો ચડી. ૪ પુરવછાયા. રાજ્ય બેઠો વહેલે ચડી, સુદર કરે વિચાર; આગર તો બંધે ખરી, મરણ આવ્યું નીરધાર. ૧ રાજ્ય વળતું બોલીયો, વહેલા યાઓ કામદાર; નહીં બેસુ સુદર કહે, પેચુટી પડે નીરધાર. રથમાં બેસું રાયજી, ટળે પેચુટી તાત; માટે માફજ કીજીએ, સાચી માનો વાત. ૩ આપાઈ. રાજ્ય કહે સુણા કામદાર, વહેલ પર બેસો લગાર; સુદર નર્મણે આંસુ બરે, વાલંદ આંખ મીચી આળો કરે. ૧ તે વાત વળતી રતુકાર, તું સાંભળ કુળવંતી નાર; રાજ્ય વહેલમાં બેઠા સાર, તમે બેસાડો કામદાર. ૧ રાજ્ય કહેછે વારનવાર, તમે વહેલે બેસાડો કામદાર; કુળવંતી કહે મુખે વાણુ, ૨ જા વેહેલી દીસે છે અગ્નણ. ૩ રતુકાર કહે ઘડી તુ બેસાર, જેમ આગર રહે કામદાર; માફ વચન માનો તમે સાર, નવ કહેશે મુખેથી નકાર. ૪ ત્યારે કુળવંતી કહે સાંભળ તું સહી, એને બેસાર રથમાં લઈ; કેજે નવ જીવે મારા સાનું, હું તો મૂળ વેઈને કેમ ખમું. ૫ આપું જોઈને તું એને બેસાર, તારે ગમે તે કર તું નાર; મેં તો તાર માન્યું આ વાર, નહીંતર માતું નહીં રે લગાર. ૬ ત્યારે દાશી કહે તેણીવાર, આવો વહેલે બેસો કામદાર; નારી બોલા વે વારમવાર, વેગે આવોને રથમોઝાર, ૭ તમ વીના ન ચાલે ઘડી, તમે બેસોને રથપર ચડી; એમ માન દીધું રતુકાર, રાજ્ય વિરમે થયો તેણીવાર. ૮ પુરવછાયા. આવો આવો વીર માહરા, હું જાજીં તુજપર બલિહાર; રાણી સાદ કરે સહી, વહેલે બેસો લગાર. ૧ ત્યારે સુદર વળતો બોલીયો, પેચોટી પડે જાણુ; તે તો તું જાણે ખરી, મુખે વહે નીરવાણુ. ૨ એક ઘડી બેસો તમો, શી કર નહીં લગાર; એમ કહી કર તાણુતી, પોતે તે રતુકાર. ૩ આપાઈ. ત્યારે વહેલે બેઠો કામદાર, પગને ખોડી પોતે લગાર; બે પગ પછડે મૂક્યા જાણુ, જોડે વહેલ રાજ્યની પ્રમાણુ. ૧ સામા સા મી વાતો કરે, રાજ્ય હરખ અતીશે ધરે; રાજ્ય મુખથી બોલ્યો સોય, માંડવીની ઉપજ કેટલી હોય. ૨ નાગ વિરપુર જે કહેવાય, તે ની ઉપજ કેટલી થાય; સુદર બોલ્યો તેણી વાર, વીરપુરના સાઠ

હાજર. ૩ માંડવીએ જે દાણુ લેવાય, પાંચ લાખની ઉપજ કહેવાય
વાત કરે રાજ કામદાર, વિસ્મે પામી કુળવંતી નાર. ૪ પુરવ-
છાયા. કુળવંતી વિસ્મય થઈ, વીચારયું નીજ મન; મુરખો ચતુર
દાસે ખરો, મુખ લેખુ દીએ રાજન. ૧ એમ જાણી
નીલાણીયું, વાંસો દીઠો જાણુ; જોતામાં રાજ થઈ; વાગયું મોહનુ
જાણુ. ૨ જેની પુઠજ દીપતી, તેનું મુખ સુખ હોય; એવું જોઈ
ચટકો કર્યો, ત્યારે સુંદર પાછું જોય. ૩ આ ચટકો વીંછી તણો,
પાછું જાણું તે વાર; તે જોઈ મોહ પામી ખરી, અચરત પામી તે
નાર. ૪ વદન અતી રણીઆમણું, મુછ વાંકી હોય; હેમ કડાં છે
હાથમાં, વેદ વીટી રહી સોય. ૫ નવલખી ઉતરી શોભતી, હાર મો-
તીએ જડાવ; જાહે બાણુખંધ બેરખા, માહે હીરા રતન જડાવ;
૬ વળી ચટકારો કર્યો કામની, શુંદર મુકે નીશ્વાસ; ધકો દે મુ-
જને, તો હમણું થાશે હાસ્ય. ૭ એમ કરતાં કકિતક થયું, રાણીનો
વીસર્યો હાર; નવલાખ મોતી તણો, વીસરીયો તે હાર. ૮ દેવીના
દેવજી વીજે, ભુલી રાણી હાર; એવું સુણીને ઉતર્યો, સુંદર તેણીવાર
૯ ચોપાઈ. તારે રાજ મુખે કહે વાણુ, શુંદર શુણો કહે નીર-
વાણુ; રાણીનો હાર હતો જોહ, જુલ્યા બદરકાળીમાં તેહ. ૧ એવું
સુણી સુંદરે ભીડી હામ, આગા દ્યો હું જાઉં તે હામ; ક્ષણમાં લ-
ઈને આવું માહારાજ, એતો ખીજ તાણુ નહી કાજ. ૨ વળી વિ-
ચારયું સુંદરે મન, બલુ કીધું શ્રી જુગજીવન; મને કુળવંતીની ખીક
ભારી, લાત મારી પાડત એ નારી. ૩ તે બયથી છુટ્યો આનીવાર
તે તે કીરપા શી દેવ મોરાર; આગા લઈ હાર લેવા જાય, પછી
કુળવંતી રૂવે રથમાં હે. ૪ વળી મુખથી બોલે છે એમ, રતુકાર કર
હવે કેમ; એના ગુણનુ પારખુ નહી કીધું, મેં તો દુખ ધણે દીધું
૫ તેમને કીધો બહુ ઉપદેશ, મેં તો માન્યો નહી તે લેશ; કદી કી-
ધી ન એ શું વાત, રૂપ ગુણ બર્યો વીખીયાત. ૬

સુંદરના વીયોગથી ફરી વીલાપ કરે છે.

ચોપાઈ. રૂદન કરવા માંડયું ત્યાં નાર, સાંભજેરે તું રતુકાર; એજે
ગયો મારો અવતાર, તું કંથ વિના સુનો સંસાર. ૨ કંથ વીના
ત્રિક અવતાર, તુને સાચુ કહુ રતુકાર; ઘેર વેગે આવે ભરથાર;
કીરપા કરે જો વિસ્વાધાર. ૩ કંથ વિના સાસરે નહી માન, કંથ
વિના ઉગડ ધર રાન; કંથ વિના મેહેલ સમશાન, કંથ વીના ન
નારીનું માન. ૩ કંથ વીના ન વહે સુકન, કંથ વીના ન શોભે તન

ક્યારે યાએ કંઈ દરશન, એમ કરી રહે કામન. ૪ કંઈવીના સુની મુજ દેહ; મેતો કીધા ન એસું નેહ; ફરી આંટા ન ચોરીમાં ચાર પ્રિતે આરોગ્યા નહી કંજુસાર, ૫ એવું સુણી બોલી રતુકાર, તુ સાંભ ધેલી કુળવંતી નાર; શાને દુખ ધરે આ વાર, એ પાપીને માર પેખર; ૬ એહુંબુહું પીરસુ અન, પેટ ભરી ન આપ્યું બોજન; શું રહન કરે છે નાર, એ પાપીને માર પેખર. ૭ પંજાને ઘેર ભણતી તું જાર. તે દલાડાને એ મુરખો સાર તે ઉપર શો આવડો પયાર એ મુરખાને માર પેખર. ૮ તેતું તુ નવ જોતી મુખ, તે દોઢે કેમ થાશે સુખ; ફેગટ દુખ ધરે નીરધાર, એ પાપીને માર પેખર. ૯ પુરવછાયા. વચન એવા સાંભળી, બોલી કુળવંતી નાર; મેણાં મુજને દે ખરી, ભલી તું રતુકાર. ૧ સુંદર મારો સાહબો, હું સુંદરની નાર; સુંદર વીના હું શું કરું, મારો ધીક ધીક અવતાર. ૨ મેં આવું જાણુ નહી, સુંદર એ કામદાર; હવે હું એની દાસી છું, એ સાચો ભરથાર; ૩ આવે તો હમણું વરૂં; ફરૂં વળી ફેરા ચાર; હેતે પ્રીતિ ભાવશુ, એને જમાડુ કણસાર. ૪ ચોપાધ. સવારે આવશે ભરથાર, મેતો લેવા ગયો છે હાર; સામગરી આપણુ જઈ ફરીયે; આવેતો વેગે ફેરા ફરીયે, ૫ વેહેલી થાને તું રતુકાર, પઈસા લેને તું જાને ખખર; તલ જવને ગીઢળ નાડાછડી, લઈ આવ તું આનીધડી. ૨ એક વીપ્રને તેડીલાવે, તો લાથેવાજો ઝટ મેળાવે ત્યારે રતુકાર કહે સુણુ જામ, એતો ઉતાવળનું નહી કામ. ૩ વાત કહુ તે મનમાં ધરજો, આવ્યા કેડે ગમે એમ કરજો; ગતિ ગોવિંદની ન કળાય, લખયા લેખ હોય તેમ થાય. ૪ એમ કહીને રયો ઉપદેશ, કુળવંતી સૂચ નહી લેશ; અની આનંદમાં ખની ધેલી, સજ્જ પાથરી પુષ્પની વેહેલી. ૫ પછી જોઈ રહી ત્યાં વાટ, ન આવ્યો નાય થયો ઉચાટ; એકઠા રહીયે આજે ઠાગ. ઘણી ગઈ છે વીતી ત્યા જામ ૬ સુંદર હાર લઈ પાછો વળયો, ૭ છે ફેરા સરવે ફળયો રસ્તે થાય છે માન શુકન, ત્યારે પોતે વિચારયુ મન, ૭ જોરાવરીયે રથ મોજાર, બેઠો માટે કોપી હશે નાર; પ્રભુ તુજને ગમે તે ખરૂં, હુંતો ધ્યાન તમારૂં ધરૂં. ૮ પુરવછાયા. હરણ ડાખાં ઉતરે, વશીયલ ડાખો જાય; કળકળીયો કળ કળ કરે; થર થર ધરજો કાય. ૧ તો પણ ચાલયો આવીયો, પોતે નગરની પાસ દરવાજા બીડ્યા ત્યાંહાં, દેખી થયો ઉદાસ. ૨ થાક્યા સઉકો આવીયા કવેજે શુભા સાર; સાદ કરે સુંદર ધણા, કોઈ બોલે નહી લગાર. ૪

ચોપાઈ. સુદર સાદ કરે છે અપાર, પોળીઓ ન બોલે લગાર;
 જગે જે કોઈ ધનનો ઘણી, જગે જેને ચીંતા ઘણી. ૧ જગે રાત
 અધારી ચોર, જગે ધન વરસતો મોર, જગે જેના ઘરમાં સાપ,
 જગે જે દીકરીનો બાપ, ૨ જગે જેને માંથે વેર, જગે જેને બહુ
 શીકર; જગે જે કોઈએ જર, જગે જે સકુળની નાર. ૩ પોળીયો
 જગયો નહિ લગાર, સુદર જિમો તેણે દાર; શ્રમ પડીયો થાક્યો
 સહી, અરે દઈવ જોઈ તે કહી. ૪ **પુરવઠાયા.** દોહાડ
 પોહાર રેણી ગઈ, ઉઠ્યું નહી ત્યાં કોય; સુદર આશા છોડીને, પી
 ચારે મન સોએ ૧ છેલ્લા સાદ કરે સહી સુણતાં ઉઠે કોય; તો
 તો કામ સરે સહી, નહીતો વીપરીત હોય. ૨ **ચોપાઈ.** સુ
 દર સાદ કરે દસ બાર, પોળીઓ ન બોલે લગાર; તારે મનમાં
 વીચાર વાત, હવે ઘણી ગઈ છે રાત. ૧ એક રૂડી દોડી પરસાલ,
 માટે સુઈ રહું ત્યાં લગાર; ઘેર સુવાનું સુખ ન હોય, ફાટલ જોદ-
 ડી પાયરે સોય, ૨ ચોક્ષાળ પાયરયો તેણીવાર, સુદર સુતો ત્યાં
 નીરધાર હાલ તરવાર, ઝોશીગે મુકી, પછે સુદર પડીયો છે જી
 કી. ૩ ત્યાં જિંધી ગયો કામદાર, એક વીધન થયું તેણીવાર; આ
 કી ગયો હતો પરધાન, નીંદ્રામાં નહી તેને જાન. ૪ **પુરવઠાયા.**
 ચદા વેરી વાદળાં, જળ વેરી શેવાળ; પુરુષ વેરી નીંદરા ઘણી,
 મછતે વેરાણુ જળ. ૧ તેમ સુદરને નીપજ્યું, નીંદરામાં તે કામ;
 મનની વાત મનમાં રહી, અકળગતી શીરામ. મણીધર મોટો ની-
 સયો, ફરવા દરથી બહાર પુશ્યો, આવી તેહની, આવ્યો તે
 જો દાર. ૩ જ્યાં સુદરે કર્યો આરામ, ભોરીગ આવ્યો તેણે કામ;
 છાતી ઉપર બેઠો જાણ, સુદર લહેર ખાતો પરમાણ. ૪ સુદર ની-
 દરા આવી અપાર, તે તો જગે નહી લગાર; સુવા ચંદન પેમલ
 અંગ, તેને આજુદ પામીયો ભોરંગ પ ફેણ ચઢાવી ડોલે અપાર.
 અધોર નીંદરામાં છે કામદાર; તેને સુધ નહી લગાર, પાસુ ફેરવ્યું
 તેણીવાર. ૬ સુદરે પાસુ ફેરવ્યું, કર અડક્યો તે વાર; ભોરંગને
 બાગ્યુ સહી, તેને કર્યો ચટકાર. ૭ હાથ તણી જે આંગળી, તેને
 કરડ્યો અપાર; હળાહળ ચડી ગયું, ઉઠ્યો ત્યાં કામદાર. ૮ **ચો-
 પાઈ.** જેવો ઉઠ્યા ગયો કામદાર, લેહેર આવી પડ્યો તે દાર;
 તેનો પડતામાં ગયો ઝટ પ્રાણ, તે તો વાત ન કોઈને જાણ. ૧ રાત
 અજવાળી ચટકી અપાર, શોડ તાણી સુતો કામદાર; સખ વત થ
 મું છે શરીર, તેને કા ન પાએ તાં નીર. ૨ એક કવિતક કારમું
 હોય, મતી હરીની કંજે નહી કોય; એક ધાંચણુ પુત્રી નીરધાર,

તે તો રહે છે નગરથી બહાર. ૩ મંત્ર જાણે છે અપાર, તેને તા
ગી મુકી બાર થાર; પાસે દરબ્ય તણા નહી પાર. મન માન્યો જો-
ન બરધાર. ૪ તે તો ફરવાને નીસરી બહાર, ફરતાં ફરતાં આવી
તે ઠાર; સુતો દીઠો પુરૂષ નીરધાર, જોઈ મનમાં કર્યો વીચાર. ૫
ઠાકણ પુત્રી જોઈ સજી અપાર, જે હોય તે મારો બરધાર; જીભી
રહી ત્યાં ટમમગ જોય, સોડ તાણીને સુતો છે સોય. ૬ તે તો મુખે
બોલી તેણીવાર, જીઠો જીઠોને મૂળ બરધાર; સોડ જિંથી કરી જેટલે,
સુંદર સુતો દીઠો તેટલે. ૭ આજ સફળ હવે અવતાર, હુંતો રહો
પામી બરધાર; મારા ભાગ્ય તણા નહી પાર, આજ તરફ શી જી
મદધાર. ૮ પુરવછાયા. હરખી જોતાં મનવીએ, ઠાકણ પૂ-
ત્રી સાર; છોડો લઈ જિંચો કર્યો, દીઠો ત્યાં કામદાર. ૧ જિભણી-
થી આવીયા, નીકરાણુ મુજ શ્વામ; જોલો બોલો મુજ ગમી, પોચે
મનની હામ ૨ જોલાબ્યો બોલે નહી, આતે શું કહેવાય; અંગ
મધુ તે જોઈ વળી, કરડ્યો મણીધર ત્યાંય. ૩ ડંસ કર્યો છે આં-
ગળી, તે જોયો કામન; વીખ વાળુ આણી ધડી, દર કંકે વીધન.
૪. ચોપાઈ. ડશો દીઠો આંગળીએ બોરંગ, તેનું ઝેર ચડુ
છે અંગ; હમણાં જીવતો કરૂં બરધાર, ઝેર કિતાઈ આણી વાર ૧
આંગળી મૂખ લઈને સાર, મંત્ર બણીને ચુશી તેણીવાર; ઘટીકા
એ થઈ છે બ્યારે; પ્રાણ આબ્યો દેહમાં ત્યારે. ૨ ઉડી બેઠો થયો કા-
મદાર, જુવે તો પાસે દીડી નાર; ત્યારે મનમાં કરે વિચાર, મારી
પાસે આ ક્યાંથી નાર. ૩ પુરવછાયા. કોણ છે રે તું કામ-
ની, સચુ બોલ વચન; ઠાકણ સાકણ કે વંતરી, કહેને આને દન.
૧ કર જોડી કહે કામની, સત્ય કહું આ ઠાર; હું ધાંચણની દીક-
રી, પામી તમ બરધાર. ૨ ચોપાઈ. સુંદર મુખથી બોલ્યો
વાળ, નારી ઘેલી દીસે છે પ્રમાણ; તમે ધાંચી અમે રાજન, ઘેલી
થઈને શું બોલે છે વચન. ૧ તારે નારી બોલી તેણીવાર, એમાં કોણ
ધેલું બરધાર; તમને કરડ્યો હુંતો બોરંગ, તેનું ઝેર ચડુતુ અંગ.
૨ તે તો કિતાચું આણીવાર, સજીવન કીધા બરધાર; નહી મા-
નો તો ઝેર ચડાવું, હું તો તમારે ઘેર આવું. ૩ તારે ખીનો અતી
કામદાર, તારે ઘેર હું આવું નાર; પાસે પડ્યો દીઠો બોરંગ, તેને
ઝેર ચડ્યું છે અંગ; સાચી પાત જોઈ કામદાર, ઘેર લઈ ત્યાં ચા-
લી નાર. ૪ પુરવછાયા. ઘેર તેડીને સચરી, આવી મેહલ
મોખર; માતા માહારી સાંબજો, હું તેડી લાવી બરધાર. ૧ પોંચો
માતા એહને, વેગે માં લગાડો વાર; ચાર ફેરા ફરે સહી, પછી જ-

માડું કનસાર. ૨ પછે ગાતા હડી હશી, સામગરી કરી તઈયાર; થાળ લીધો હાથમાં, કરવાને આચાર. ૩ ચોપાઇ. પછે કા-
ધો બહુ આચાર, પોંખવા આવી ધાંચીની નાર; લીધો ચોમુખ
હીવડો હાથ, હરખી ધણું મનડાની સાથ. ૧ ધુસળ મુસળ રવઈ
ને ત્રાક, તેણે પોંખીને સાહચુ નાક; એડી પેડીને માથે લીધ, ક-
તારીને ફેડી દીધ. ૪ મળે ઘાટ ઘાલીને તાંણો, જીઆવરને માંચ-
રામાં આણ્યો; હાથે મેઢળ કંકળ ચુડો, હાથેવાળો સાહ્યો રંગ રૂ-
ડો. ૫ પછે છંદા બાધા છે નાર, કંઈ વીધના કચ્છા છે આચાર;
પ્રીતે આરોગીયા કણસાર, ત્યાં તો મંગળ વરસાં ચાર. ૬ પરણી
હઈયો રૂડા રીત, પછે તો ઘણી લાગી પ્રીત; હરખ પામી તેની
માથ, તેને કિલટ તો બહુ થાય. ૭ પ્રીત બધાણી તેહને, આવ્યા
મોહાલ મોઢનર; પેમે સગળ પાયરી, હરખ પામી તે નાર. ૮
સગળપર આવ્યો સહી, સુકતાઈને ભરી હાર; આરતિ કીધી તે
સહી, જે પોતાનો ભરથાર. ૯ બધે પુરખ સગળ પાયરી, આવ્યો
ત્યાં પરપાન; રંગ બોગ કર્યો સહી, હરખ પામીયો મન ૧૦
ચોપાઈ. પછે હરખ પામી બહુ નાર, રંગ રેણી વીતી તો સાર;
પ્રાતુનકાળ થયો જોટલે, નરનારી હડયાં તેટલે. ૧ સોનાની ઝારી
કહીએ જોહ, સ્વામી આગળ મુકી તેહ; મુખ મંજન કચ્છું તેણી
વાર, પછે બોલ્યાં ત્યાં કામદાર. ૨ નારી જશુ અમારે ઘેર, રાગ
માટ જુવે છે બહુ પેર; નાર કહે તમે ખોટી થાઓ અલીરહે મન
ભાવે તે ખાઓ ૩ તજવાનું નવ લેશો નામ, જે જીવ્યાનું હાથે
કામ; ઘેર સ્ત્રી છે તમારે સાર, તેવી હું પણ તમારી નાર. ૪ અ-
હી રહો ને લીલા કરો, કહું વચન તે મનમાં ધરો; તમે તમારું
કરાંતે કામ પણ જીવ્યાનું ના લેશો નામ- ૫ જાણું જોર ન કરશે
રાય, સડે ઝેરને પ્રાણજી જાય; ત્યારે મુંદરને ચડી બહુ રીસ, હમ-
ણ્યાં મારે કાં છેડું શીશ. ૬. ૥ ૥ ૥ ૥ ૥ ૥ ૥ ૥
પુરવછાયા. રીસ ઘણી ચડી રાયને, ત્યારે નારીએ કર્યો વી-
ચાર, જોર કરે હું જે નહી, તો મારે મુજને સાર. ૧ હવે ચરીત હું
કરું, સાંભળો મારાસ્વામ; હું નારીહું તમતણી, તમે પુરો મારીલામ
૨ શીવ પુજન મેં તો કચ્છું, અરચી ગોર અપાર; દીન ઝાઝા મું-
જને થયા, હું પામી તમ ભરથાર. ૩ ચોપાઈ. તમે સાંભળો
રે ભરથાર, હુતો જીવ તમારી નાર; હજી એક યઈ છે રાત; એવી
કામ કરોજો વાત. ૧ દાતણ પાણી કીધું તમે રાગે, હવે બોજન
તતજર થાએ; મુજ હાથે કરો બોજન, હું પણ જીવ તમારી કામન

૨ કોઈ જોર નચાલે માહાર, સ્વામી આ પાણુ ધર તમારું; પછી
 બોજન થયું તર્યાર, જમવા ઉડો નારા ભર્યાર. ૩ પછે ભોજન
 તાં કીધું રાજે, બદરાવતી વીશે શું થાજે; સુતા ઉઠ્યા પોતે રાજન
 રેણી વીતીને ઉઘ્યો દન ૪ જુઓ ધેર આવ્યો કામદાર, જઈ
 ને પૂછે તેની નાર; ઘોડો ઠાલો આવ્યો દુવાર, નથી આવ્યો તે
 કામદાર. ૫ બદરસેને તે સાંભળી વાત, શું થયું દીનાનાથ; ઘોડો
 કમ આવ્યો એકલો ધેર, ખજાર કડવો રૂડી પેર. ૬ આડા અવ
 ણી દોડ્યા અસ્વાર, કોઈ લાઘ્યો નહી કામદાર; હાલક હેલો થયો
 તાં જાણુ, તારે રાજ બોલ્યો વાણુ; જુવો જુવો એ પરવાન, એને
 સુરે થયું વીધન; પ્રવાન આવે નહી આ કામ, તો અન આવું
 છે હરામ. ૭ નહી કર પાડુ મારી કાજે, અગનીમાં બળુ એમ કહે
 રાજે; આઠ દીવસમાં આવે નહી. તો અગ્નિમાં બળુ હું સહ. ૮
 પુરવઠાયા. અગ્નિમાં નીચે બળુ, એમ વિચારે આપ; એ પ્ર
 તીના માહરી, અઢાલસાદીક પાપ. ૯ એવા સગ આધા સહી, એન
 નહીરે લગાર; ધરમાં કુળવંતી રહે; રહે ઘણું રતુકાર; રઈયત સ-
 રવે કળકળે, મોકાતુર સહ હોય; સુંદર બેડો મોહાલમાં, કળી સદે
 નહી કાય ચાપાઈ સુંદર બેડો મોહલ મોજર મોપટ રમે
 છે નરને નાર; રાત ગઈ છે ઘડીકા ચાર, સુંદરના પડ્યા પોગાર
 ૧ તેણે સમે પરદેશી જોલ, મોહાલ હેડે નીસરીઆનેહ; તે તો વાત
 કરતા જાજે, નગરમાં થયો છે અન્યાય. ૨ રમતાં રંગ મચ્યો છે
 અપાર, જીતા સુંદર તેને ઠાર; પછે પાસાં લીધા છે નાર, બહુ વીધ
 નાંખ્યા પોગાર. ૩ વાત કરતા પરદેશી જાજે, જો ન આવે સુંદર
 રાજે; આઠ દીવશે વળી પ્રમાણુ, અગનીમાં બળશે નીરવાણુ. ૪
 નારી સાંભળ કહું છું તુંને, હવે શીખ દેને તું મુને; તારે મુખથી
 બોલી ભામ, મુજ દુખણીનો તુજ વીશરામ. ૫ થનાર હશે તે દેશુ
 થવા, પાણુ તમને નહી દેશ જવા; તમ વીનાનું નવ રહેવાય, ઘડી
 એક સો વરસની થાય. ૬ મેં તો શા કીધા અપરાધ, સંતોખ્યા
 નહી લોઈ સાધ; મેં તો દેવળ ડુંગર બાંધ્યા, મેં તો દેશ પીયારા
 ટાલ્યા. ૭ મેં તો વચગામાં પાડી શું વાટ, મેં તો સ્ત્રીના ઉતાર્યા
 ઘાટ મેં તો ટોળામાં નાંખી જાળ, કાઈને કુંડી ચઢવી આળ. ૮
 મેં તો ગોત્રમાં કીધી સગાઈ, મેં તો પરણાવ્યાં એન ને બાઈ; મેં
 તો સાસુને મેણા દીધ, મેં તો એવાં પ્રાસ્તીત કીધ. ૯ પુરવ-
 ઠાયા. કાલા વાલા કરે કામની, સાંભળો મારા સ્વામ; બેડા
 રહો તમે ધરવીએ, જવાનું મુકો નામ. ૧ સુંદર વાણી બોલીએ,

સાંભળ રે તું નારઃ મન ગમે તે કરો સહી, અમે જાણું રાજદુવાર
 ૨ જે તાં હું જાણી નહી, તો રાજા છાંડે પ્રાણ; તે મારે તુજને ક-
 હુ, યાશે મોટી હાણ. ૩ નારી વળતી ઝોયરી, રાજા છાંડે કાચે;
 તમને જાવા નહી દહિં, કરો કોટી હિપાય. ૪ વળી જીવ જાશે તમ
 તણો, સાચી કહું છું વાત; રીસ ચડી ધણી મનવીએ, સુંદરે મા-
 રી લાત. ૫ કામની કહે મારો તમે, બીજા મારો સ્વાસ; તમને
 જાવા નહી દહિં, મુકો મનની હામ. ૬ બીજો દીવસ એમ વહી
 ગયો, થયો સંધ્યાકાળ; ભોજન લાવી જાવતાં, ભરી લાવી થાળ,
 ૭ ભોજન કરીને ઉઠીયા, સજ્જ પાથરી નાર; આવો સ્વામી માહ-
 રા. પોઢોને ભરથાર. ૮ રંગભોગ કીધો ધણો, સુખ પામી કામન
 નીદ્રા આવી તેહને, પછી સુતો સ્વામીન. ૯ ચોપાઈ. પછે
 નીદ્રા આવી સ્વામીને, ત્યારે વિચાર કીધો કામને; મારું કેણુ ન
 માને લગાર, મારે કાંઈ કરું પ્રકાર. ૧ લણુ જાતનું હીર લીધું
 સાર, તેનો દોરડો બાંધ્યો તે નાર; સુડો થયો ત્યાં પરધાન, તારે
 સુખ થયું ત્યાં કામન. ૨ પોપટ કીધો તે કામદાર, થયો પ્રાતસમો
 તેણિવાર; પાંચદ હતુ ધરમાં જેહ, તેમાં પોપટ ધાલ્યો તેહ. ૩
 દુર બાંધ્યું તે પોતે નાર, જમો જમો મારા ભરથાર; ત્રણ દીવસ
 ત્યાં વહીને જાય, પોપટને ચીંતા ધણી થાય. ૪ મનમાં બહુ કરતો
 વિચાર, દુર લઈને આવી નાર; જમો જમો પોપટ માહરા, થઈ
 દાથી ચરણુ સેવું તાહરા. ૫ લટકો કરવા ગઈ તે નાર, દુર મુક્યા
 હંચું કીધું દવાર; પોપટભાગ્યો તેણિવાર, ક્ષત્રમાં તે નીકળ્યો બહાર
પુરવછાયા. પોપટ તાંથી ઉઠીયો, સમળી થઈ તે નાર; વાયુ વેગે
 આવીયો, જ્યાં બદરસેન કુમાર ૧ ભરજોયન વરસ સોળમાં, પ્રભાવતી
 નીજ નામ; કુંવારીકા તેતો સહી, મુડો આવ્યો તે હામ. ૨
 જોળા ઉપર જેહો સહી, હાથ ફેરવ્યો નાર; અરે તું ક્યાંથી
 આવીયો, મને બહો દીધો કીરતાર. ૩ ચોપાઈ. બહો દીધો
 મને કીરતાર, પછે હંચું જોયુ તેણિવાર; એક સમળી દીધી તાં
 જાણુ, પ્રભાવતી બોલી મુખ વાણુ. ૧ ઊડાએસીને કહે તેણિવાર,
 તમે સમલીને મારો આ ઘરઃ ઘોડો લઈ ને વળી જેવી ધાએ,
 સધળી તાંથી નાહી જાએ. ૨ પોપટ સુંદર દીઠો તે સાર, રાદે કર-
 સન કરે હિયાર આજ સફલ હવે હે અવતાર, બહો દીધો મને
 કીરતાર. ૩ **પુરવછાયા.** પોપટ રાખો પરમદા, સમલી જી-
 વે તે જાગ; પ્રભાવતી ધીરે નહી, કાવે નહી કાંઈ ભાગ. ૧ સમલી
 પાંખી વળી ગઈ, મુકી મનની હામ આશાભંગ થઈ કામની, કરતી

ધરનાં કામ. ૨ પ્રભાવતી બહુ પ્રેમથી, પોપટ મુકે ન લગાર; છાતી
 ઉપર રાખતી, તુ મારો દીલદાર. ૩ ચોપાઈ આવો આવો રે
 પ્રાણજીવન, માર તુજસુ બંધાણુંમન; હુંતો કુખથી થઉં તે અતી
 ભામ, મારા જીવ તણા વીશરામ. ૪ પોપટ આવોને આપણુ રમી
 એ, બેઠાં બેશીને બેઠુ જણુ જમીએ; મધ્યાનકાળ થયો તેણી
 વાર, મોહાલે સુતી પ્રભાવતીનાર ૨ દાસી કાંઈ નયા તવપાસ, એ-
 કાંતે સુતીરે અવાસ; પોપટ પાસે રાખ્યો છે સહી. તેને બીડે છા-
 તીમાં લઈ. ૩ કાંઈ જમસો પોપટ રાગ, કર સંધું હું આણે ઠામ;
 તેતો જમોને પ્રીતે કરી, નારીએ સજ્જપાયરી. ૪ આવો સુઈએ તે
 પોપટરામ, મારે ખીન્નનું છે નહી કામ; છાતી ઉપર રાખે સાર, તે
 ને મુક નહીરે લગાર. ૫ પોહોર પાછલો દીવસ હોએ. પાસે દાસી
 તાં આવે સોએ; પોપટ ખોળામાં લઈ બેઠી જાંલો, એટલે સમલી
 આવી છે તાંલાં ૬ દીડી સમળી ને ચડી બહુ રીસ, બિડાબેગી
 છેદો એનું શીશ; ઘોઘા લઈને બિડી દાસી, ધાયા પૂતી ગઈ તાં-
 થી નાશી. ૭ દેખી ઘેઘે નાહી તાંથી નાર, મેંતો ખોયો મારો
 ભરથાર; પછે આવી તે મંદીર મોહો, આશા સુઢીને બેઠી તાંએ.
 ૮ બેલી પ્રભાવતી તે નાર, સંધ્યાકાળ થયો તેણીવાર; મોહાલ પો-
 તાનો છે એકાંત, બેઈ પોપટને થાએ શાંત. ૯ દીપક બળે છે ચારે
 પાસ, તેણે થઈ રહ્યો બિખશ; પોપટ કાલાડ્યો પાંજરેથી બાહાર,
 રાજ પાસે આવી તે નાર. ૧૦ કાંઈ બેસાડી પોપટ રામ, મારા પ્રા-
 ણુ તણા વીશરામ; સુખડી લઈ મુકી તે પાસ, તમે જમો તે મન
 બિલાસ. ૧૧ રાત પડી ને સુતી તાંનાર, એકલી પોતે મોહાલ મો-
 જાર; દીપક બળે છે ચારે પાસ, તેના તેજનો બહુ પ્રકાશ. ૧૨
 પુરવઠાયા. પ્રભાવતી સુતી ખરી, લઈડે દરખ ન માએ; સુગ ઉપર
 હાથ ફરવ્યો, ગળે દોરડો તાંએ. ૧ દોરી આ રેસમ તણી નાંખી
 મલાને ઠામ; કાંઈ પાપી નર નારીએ, કીધું કુકુ કામ ૨ ચોપાઈ.
 દોરી છોડી તે છુટે નહી, કાતરે કાપી નખી છે તહી; એટલે થ-
 ઈ રહ્યો કામદાર, દેખી લજ પામી ધણું નાર. ૧ પુંઠવાળી બોલો
 કામદાર, મુખથી બોલે નહી લમાર; તવ નારીએ વિચારયું મને,
 તમે સાંભળો મારા સ્વામીન. ૨ હુંતો છઉં તમારી નાર, તમે સા.
 ચા મારા ભરથાર; તારે મુખથી બોલ્યો કામદાર, તુંતો બેલી દીસે
 છે નાર. ૩ બાણપટવું તે કેમજ હોએ, મુણી હાંસી કરે સજી કા.
 એ; એતો લાજ ભરેલું કામ, ફરી એનું મા બેસો નામ. ૪
 પુરવઠાયા. ધરે નહી એ મુજને, કરનું કુકુ કામ; ધરમ નહી ૫

સ્થાનનો, પિયારો મનખામ. ૧ સુણતાં બોલી સુંદરી, તપી વીરહને
 તાપ; સાચા સ્વામી છે તમે, અવર બાઈને બાપ. ૨ ચોપાઈ.
 સાચું માનો તમે કામદાર, તમે સ્વામી ને હું છઉં નાર; આવો ફ-
 રીએ તે આંટા ચાર, ભેલાં બેસીને જમીએ કંસાર. ૧ સુંદર બો-
 લ્યો મુખથી વચન, તું તો સાંભળ ને કામન; હું તો રાયતણો દીવા-
 ન, એવા ને પામુ અપમાન. પુરવછાયા. તમને હું છોડું ન-
 હી, સાચુ માનો જાણ; જે ના કહેશે મુખ થકી, કાઢીશ મારા
 પ્રાણ. ૧ તમે નહીં જાઓ જીવતા, શીઠ પાટો મને ફાળ; દીડી એ-
 જાન માદરી. માટે આણું કાળ. ૨ ચોપાઈ માટે માનોને મા-
 દરી વાત, નહીતો થાસે બેઢની ધાત; તારે ખીનો ઘણું કામદાર,
 ભલો બહેરે તું પીસ્વાધાર. ૧ એકે પુર ન અપ્યું અન, ફાટલ
 ગોઠડી કરવા સેન; ખીજી ડાકણ પુત્રી સાર, તેણે પોપટ કીધો તે
 દાર. ૨ વળતો મુખથી બોલ્યો કામદાર, જેમ કહે તેમ કરું હું
 નાર; આવો આંટા ફરીએ ચાર, એવું સુણતાં રાજ થઈ તે અ-
 પાર. ૩ ફેરા ફરીઆ પછે તે ઘડી, તેને વાર ન લાગી વળી; હેતે
 પ્રીતે જમીયા કંસાર, બહુ લાજ કરંતી નાર. ૪ તે રેણી વહીને
 જાય, ત્રીજા દીવસની વેળા થાય; એટલે પ્રાત થયો તેનીવાર. દા-
 તણુ પાણી કરો કામદાર; ૫ દારીને કહી મુકું આવાર, કોઈ આવે
 નહીં આણે દાર; તેની ખજર રાખે રૂડી પેર, નર નારી કાળે સુ-
 ખ લહેર. ૬ દાંતણુ કરી રહ્યા કામદાર, એક કંઠીઓ કીધો તઈ-
 ચાર. પછે નારી કહે તેણીવાર આમાં બેસો તમે કામદાર. ૭
 પુરવછાયા. રાખે કંઠીઆને જોઈ ફરી, બોલ્યો તેણે દાર;
 આમાં કેમ ઘાસો તમે, એમ કહે કામદાર. ૧ વળતી નારી એમ
 કહે, તમે સુણો મારા સ્વામ; કંઠીઆમાં પેશો સહી, ચાર ઘડીનું
 કામ. ૨ ચોપાઈ. બે ચાર ઘડીનું છે કામ, કેને ખજર ન
 ધાયે સ્વામ; તમને કહેતાં પડે પિયાર, મારી જીમ કાપું આણી-
 વાર. ૧ પછે કંઠીઆમાં પેઠો કામદાર, ઉપર ઢાંકણું ઢાંક્યું નાર;
 સુંદર સમરે સારંગપ્રાણ, મધુશુદનજી રખિજો માન. ૨ પાંજરેથી
 છોડો તમે શામ, કંઠીઆમાં પેઠો આણેદામ; મારા દુખનો ન
 આલ્યો પાર, ભલો તું પિસ્વાધાર; ૩ કંઠીઆમાં પેઠો સહી,
 ઘડી થઈ બે ચાર; ઉડાબેગી જોઈ કરી, રૂદન ગાંડયું નાર. ૪
 પોપટ સમજી લઈ ગઈ, તે નવ રાખી તપાસ; ચેન પડે નહીં સુજ
 ને, ન આવીશ મારી પાસ. ૫ એમ કહી ઉઠી ખરી, ધોકો લીધો
 નાર; દારીને ઝાલી કરી, માચ્યાં તાં બે ચાર. ચોપાઈ.

આવી જ્યાં પ્રભાવતીની માત, કેહે દાસી સુજો મારી વાત; બાઈ; નથી અમારો વાંક, વણુ યુનેગારી હું રાંક. ૧ વણુ યુને તે મારી અમને, ઝાઝી વાત તે શું કહીએ તમને; પોપટ આવ્યો હતો એક પાસ, તેને સમળી લઈ ગઈ આકાશ. ૨ કહે એવટા શો અમારો વાંક. વણુ યુને મારી હું રાંક; માતા આવી પુત્રી અવાસ, કહે શાને મારી તે દાસ. ૩ પ્રભાવતી બોલી તે વાર, રોઈ પડી ત્યાં રા બકુમાર; એક પોપટ આવ્યોતો અર્ધ; તેને સમળી તે લઈ ગઈ. ૪ દાશીએ તવ રાખી તપાસ, સમળી લઈને ઉડી આકાશ; તેની રીસ ચડી મુને ખરી, માટે દાશીને શીક્ષા કરી. ૫ પુરવછાયા. હવે કોઈ આવે નહી, માતા મારી પાસ; રસોઈ કરી લાગજમું, હું પોતાને અવાસ. ૧ એક ટંડી છે માળીજો, બીડીયાં તેતાં દાર; બોજન કીધાં બાવતાં, જમાડ્યો બર્યાર. ૨ ચોખાઈ. તે દીવસ એમ વહીને જ્ય, સંધ્યાકાળની વેળા થાય; તારે સુંદર કહે વચન, તું તો સાંભળને કામન. ૧ રાત્રીએ પણ લીધું છે જાણુ, અગનીમાં બળવુ નીરવાણુ; આઠ દીવસનો વાયદો હોય, તેમાં પાંચ વીતી ગયા સોય. ૭ તેનો છે મુજને સંતાપ, નીરવે બજારે તારો આપ; તે માટે હું જાનું ઘેર, આગતા દે તું કડીપેર. ૪ તારે કહેછે દહી નહી જવા, થનાર હશે તે દેશું થાવા, તમે રહો સ્વામી ૭ મુજ પાસ, મુને કરશે નહી નીરાશ. ૫ પુરવછાયા. માંજા પાસા સોગટાં; જે છે તરને નાર; રમત લાગી રંગશું, તેને ખાજા પોચાર. ૧ પ્રભાવતી છતી સહી, દારયો ત્યાં કામદાર; ખી-જવાર પછે નાંખીયા, વળી પાજા પોચાર. ૨ રમત ઝડ મચી રહી ઠોકા થયા અપાર; રખવાળો બેઠા રાહી, ઢળીતો તે સો ચાર. ૩ ઠોકા કાને સાંભળ્યા, રખવાળ પોકારે છે જેઠ; સાંભળતાં અચરત થયા, બેતાં મનમાં તેહ ૪ ચોખાઈ. મુનો બે મુનો બે તુ-ગ ચાર. ઠોકા હોતા હે મેહેલ મોજર; ઉસ ખાતર કેહેતે હે તમકુ રાજ રીસ કરંગે હમકુ. ૧ સાવચેત બેઠા થઈ જાણુ, તવ સુંદર બોલ્યો વાણુ; જવા દોને મુજને નાર, હું તો માનું તમારો બિ-પકાર. ૨ પુરવછાયા. નારી વળતું એમ કહે, ખરી કહું છું વાત; તમને જવા નહી દઉં, કર્યો નહી ઉતપાત. ૧ કાલાં વાલાં કીધા ઘણાં, માને નહી લગાર; રીસ ચડી મન અતીઘણી, ઘોઝ મારી બે ચાર ૨ નાર પડી પ્રથવી ઉપર, મારો ખીજ લાત; તમને જવા નહી દઉં, કહું છું સાચી વાત. ૩ ચોખાઈ. જવા નહી દઉં તમને કંથ, શાને કરો છો કલખાંત, માટે રીસ ઉતારો સ્વામ,

પુરો તે મારા મનની હામ. ૧ સ્ત્રીએ ચરિત્ર કીધાં અપાર, રીસ ઉતારી ભરથાર; પછે રંગભોગ તાં કીધ, પ્રભાવતીને બહુ સુખ દી-
ધ. ૨ સુંદર કરે છે મન વીચાર, જેમ તેમ સુઈ રહે નારે; એ-
ટલે સુતી પ્રભાવતી બાણ, બાર નીંદરા આવી તેને બાણ, ૩ પછે
વીચારે તાં કામદાર, ખરો લાગ આવ્યો નીરધાર; સુતી મુકું આણે
દાર, બારીએથી જિતર આણીતાર. ૪ પુરવછાયા એમ
બાણીને બીડીયો, બારીએ આવ્યો સોય; સંઘવું એકજ બાંધીયું,
જેમ ન બાણે કોય. ૧ હળવે હુંદો જિતરયો. બેતાં તેણીવાર; બીક
બાણી મનડા વીખે, ધરજે જે બહુ કામદાર. ૨ ચોડાવાળા બગીચા,
બેતાં તેણે દામ; બુસકો ભારે થાંભા, બોલ્યા મુખથી આમ. ૩
ચોપાઇ કાનખે કાનખે દેખો ચારો, સખ રહે તુમ-હુશીયા
રો; કોઈ ચાકર પડીયા ચોખ્ખાં, દેખો રશી બાંધી હું જોખ્ખાં. ૧
આપણુ ચોડાવાલો હું બાઈ, અપને રોડી રાગ્ગકી બાઈ; લેતાં
બરછી દાલ તરવાર, કંમરમે બાંધો કપાર. ૨ ચોર ભાગ્યો બિન્દી
બબર; કંડે ઢળીત થયા હુંશીઆર; ચારસે ઢળીત જે કહેવાય,
તો સુંદર કંડે થાય. ૩ રાત્રે પહોર ગઈ છે બાણ, દીરો નગર-
શેઠ પરમાણ; નામુ કરે છે પુત્રને આપ, દીપક બળે ને બેઠા છે આ
પ. ૪ મોતીચંદ શીવચંદ એતું નામ, સુંદર આવ્યો તેમ દામ;
તાંતો આવીને બિગો રહ્યો, શેઠને સમાચાર મુખથી કહ્યા પ
પુરવછાયા રાખ રાખ શેઠ મુજને, જીવદયા પ્રતીપાણ; ચોર
છબી રાગ્ગ તણો, તું મુજને બિગાર. ૧ પુત્ર પીતા જે જોઈ રહ્યા,
હવે કેમ કરશું આજ, સરણુંગત બિગારવો, લજ્જ રાખે મહારાજ ૨
એમ કહીને બીડીયા, આવ્યા ધર મોજર; અસ્ત્રીને કહે સાંભળો
શો કરવો વિચાર. ૩ ચોરને લઈ સંતાડવા, જીવે તપાશી જાગ;
બિગાર તુજને ખરો, પછી ખડું તુજ ભાગ્ય. ૪ ચોપાઇ.
વિચાર કરે છે નરને નાર, એટલે ઢળીત આવ્યા સો ચાર; ખોલો
ખે ખોલોખે તુમ સાહુકાર, ચોર આવ્યો તોરે દાર. ૧ ભાગો ભાગો
ઉસકા કમાડ, એસા દામ કરે સાહુકાર; ઢળીત બોલ્યા તેણીવાર,
થર થર કપિ તે ધર મોજર. ૨ શેઠ કહે કરવું એવું કાજ, જેમ
આપણી રહે વળી લાજ; પરપંચ કરીને બિગાર, માટે પુત્રી બેગો
સુવાઈ- ૩ પછે ચોરને તે સાદ કાધો, પુત્રી ખાટલા પાસે લીધો.
તારે સુંદર બોલ્યા વાણ, હું તો છબી દેડ પ્રમાણ. ૪ તારે શેઠે વી-
ચાર્યું આપ, જીવ બિગાર તો બેસે ન પાપ; તારે પુત્રીએ કર્યો
વીચાર, દીધો દેઠ મુને ભરથાર. ૫ પીતા કહે તે ચઢાવું શીશ, ન-

હીનો દુગાક શ્રી જુગદીશ; જેમ નશીએ લખું તેમ હોય, તેમાં
દોશ ન દેવો દોષ. ૬ પછે પુતરીને આવ્યું જાન, બહું કરશે સરી
જગવાન; મારા શીરનો છે છત્ર એહ; એને અરણું હું મારી દેહ
૭ પુરવછાયા. પોઢાણો હોં ચોરને, પુત્રો સખ માંહે;
શેઠે બાર જીવાડીયું, ઢળીત આવીયા માંહે. ૧ મોતીચંદ મુખથી
કહે, ચોર નથી આ ઠાગ; શક આવે મનમાં કદી, જુએ ફરી મુ-
જ ધામ. ૨ ચોપાઈ. સુગ બે સુગ તું સાહુકાર, જુંક બો-
લે તો આવયા માર; ઈસ મનીએ આપાહે ચોર. જુડા કયા કરતા
હે સોર. ૧ તું તો હે બનીએકી જાત, હમ કરતા હે સચી જાત
મોતીચંદ બોલ્યો તેનીમાર, એક પુત્રી વડુને નાર. ૨ વળી હું ને
પુત્ર જમાઈ, ચોર આવ્યો નહીં અહીં બાઈ; તોએ ખેડા તે ઘર
મોજર, જોયા પેરી પટારા સાર. ૩ જોયાં મેડી મેદોલ ને માગ,
ચોર દોડો નહીં તેણીમાર; સુંદર પોઢ્યો પલંગ મોજર. ઘર ઘરકુ
જો જોઢડાં નાખ્યાં ચાર. હે ઢળીત આવ્યા તેને અવાસ, સાકરયા-
મ હબી છે પાસ; કાગતી કહે જોડી કાં થાઓ, સુખીયા હોય તેને
ઘેર જાઓ. ૫ તાવ આવે છે કથને સોય, જોઢડાં જોઢડાં છે આ-
વી જોય. અહીં ચોર નથીરે લગાર, મારા પતીને નથી કરાર. ૬
પુરવછાયા. નારી વળતી એમ કહે, ઈહાં નથીરે કોઈ; વચન
એમાં સાંજળી, પાછા વળીયા સોય. ૧ ચોપાઈ. અલો બે
અલો બે અગને ચાર, એ તો જુડા ન જોડે સાહુકાર. ચોર બારા
ગયા ઈસ હમઅખતો જાતાં પીછાં મુકામ. ૧ એમ કહીને નીક-
ળ્યા બહાર. શેઠે બીડ્યાં પોતાનાં દાર; સાકરયાઈ બોલી તેણી-
રવ, તમે જોડો મારા ભરથાર ૨ સુંદર બોલ્યો મુખથી વચન, તું
તો ઘેલી દોસે કામન; અમે દેડ તમે સાહુકાર, મુને કહે છે કેમ
ભરથાર. ૪ પુરવછાયા. નારી વળતી એમ કહે, સુણો તમે દી-
લદાર. દેડ અમારો શીર સમો, ફેરા ફરીએ ચાર. ચોપાઈ.
ફરીએ ફરીએ તે ફેરા ચાર, સુંદર બોલ્યો મુખથી વીચાર; નહીં
આવે ઉત્તમ અવતાર, હઠ મુકીદઓ આ વાર. ૧ અતુર નારી યદ
કેમ ચુક, મને બહાર કાઢીને મુક; દુરલભ મનજો ઉત્તમ અવતાર.
નહીં આવે વારોવાર. ૨ તું તો આવડી શું યદ અતુર, કાંઈ સ-
મજણ રાખને જીર; નીચ સાથે ન કીજે પ્રીત. નહીં ઉત્તમ જાતની
રીત. ૩ તારે નારી બોલી વચન, તમે સાંભજો મારા સ્વામીનાં મા-
રા પ્રાણ તણા આધાર. શું તરજોડો વારમવાર. ૪ પુરવછાયા.
આ આપે દીધી સહી, તેમાં નહીંકાંઈ દોષ; શાએ સાખ એવી વહે.

સુંદર કામદારની વારતા.

બેશીનો એ બેશ. ૧ તારે સુંદર બોલીયો, સાંભળે તું બામ; પુ
છી જો તુજ માતને, કહે તેમ કર તું કામ ૨ ચોપાઈ. એવું
સૂણતાં ગઈ માતની પાસ, મુખે નાંખે અતી નીસ્વાસ; સૂણ મા-
તા તું મારી વાત, તેં તો કાધો મહા ઉતપાત. ૧ મને ઢેડને તે
તો દીધ, અણુધટી વાત બહુ કીધ; હવે તે કહે તેમજ કરીએ, ક
હે તો આંટા ચારજ કરીએ ૨ ગાળ બેસવાની હુંતી તે બેડી, તે
ની ચીંતા મારે મન પેડી; માતા બોલી તેણીવાર, સૂણ પુતરી મા-
દારો વીચાર. ૩ કેમ ઢેડને આપણ વરીએ, પછે પ્રથ્વીમાં કેમ ફૂ-
રીએ; માટે કાઠેની ધરમાંથી એહ, સરણે રાખ્યો તો વળી તેહ. ૪
કાલ તારા વીવા કરશું, મુખ ઊંચુ કરીને ફરશું; એમાં લાંછન લા
એ કુળમાં, પ્રતીષ્ઠા જાએ એક પળમાં ૫ માટે ઢેડને કાઢી મુક. તું
તો ચતુર થઈ કેમ મુક; એવાં માતાએ કહ્યાં વચન, તોયે કુંવરીનું
ન માન્યું મન. ૬ પુરવછાયા. કાઠ બદાર આણી ગડી, નવ
કીજે કંઈવાર; એવું સૂણતાં ગાયરી, રીસ કરી અપાર. ૧ પ્રથમ
વીચાર્યું નહી રતી જે અણુધટી વાત; મુક મોટી એ તમતણી,
સૂણો માત ને તાત. ૨ થાવાનું તે થઈ ગયું. છડી કેરા લેખ; હવે
કહ્યું માતુ નહી, પાળ મારી ટેક, ૩ ચોપાઈ. તારે મુખ-
થી બોલી માત, બાઈ સાંભળાવ તારો તાત; મોતીચંદ આવ્યો તે
ધડી, તારે બોલ્યાં પુતરી ને માવડી ૧ મોતીચંદ કહે વચન. શું
કહ્યો કરો કામન; નવ બોલી પુતરીની માત, સાકરબાઈ બોલી
ઉતપાત. ૨ ચોર રામનો આવ્યો તો જોહ, ઢેડ જાતનો હુંતો તેહ;
પુતરી કહે તેને કરેં બરથાર, માફ કહ્યું ન માને લગાર ૩ મો-
તીચંદ કહે મુખથી વાણ, મારી પુતરી તું ચતુરમુગળ; આપણો
વણીક તણો અવતાર, કેમ ઢેડ થાએ બરથાર. ૪ કુળને લાંછન
લાએ બાઈ, કાઈ સાંભળે બેન ને બાઈ; તારે બોલી સાકરબાઈ
વાત, તમે સાંભળો મારા તાત. ૫ પેહેલા વીચાર મનમાં ન કીધ,
મને ઢેડ તે સોંપી દીધ; તે માટે એ મારો બરથાર, નવ પરણું તે
બીજવાર. ૬ પુરવછાયા. સ્વામી એ સાચો સહી, નહીતર
પાડુ કાય; હવે સત જો મુશીએ, તો કાપે જહુરાય ૧ એમ કહી
તે સંચરી, આવી મોહોબ મોજર; દ્વાર બંધ કાધાં સહી, બો-
લાવ્યો બરથાર. ૨ ચોપાઈ આવો આવો માહારા બરથાર, તમે
બીક માં ધરશે લગાર; માત પીતાને પુછી વાત, કેમ મુજને કરે
છે નાથ ૧ નારી કહે તમારે શું કામ. જાહી વાત ન કીજીએ જા-
મ; તારે સુંદર કહે તેણીવાર, તારે મમે તે કર તું નાર. ૨

સુંદર કામદારની વારતા.

પુરવછાયા. ચાર કળસ તે માંડીયા, હોમી ક્ષીની ધાર; ચર
મક્ષ કરીને ઉડીયા, મંગળ વસ્ત્રાં ચાર. ૧ **ચોપાઈ.** પછે
મંગળ વસ્ત્રાં ચાર, ત્યાંતો આરોગીયા કણસાર; પરણી ઉઠ્યાં રૂડી
રીત, માંહેમાંહે વાધી ધણી પ્રીત. ૨ ઉરણોદકે કીધાં પછે સ્નાન,
અંગે પેહેચ્યાં વસ્ત્ર નીધાન; ભોજન પંચામરીત પકવાન, ખીડી ક-
રી ખવરાવ્યાં પાન. ૩ ઉપમા બહુ સ્વામીને દીધ, પછે મંગળ આ-
રતી કીધ; રૂડી પુંખપતી સજ્જત તર્કયાર, આવે પોઢો મારા ભરથા
૨. ૩ ભોગ વીલાસ કર્યો છે નાર, હરખ પામી ધણું મન નાર;
પાંત સોપારી એલચી સાર, દે છે સ્વામીને નીરધાર. ૪

પુરવછાયા. તે રજની એમ વહી ગઈ, થયો પ્રાતુસકાળ; મુ-
ખમંગળ કીધું સહી, સેવા કરતી નાર. ૧ ચંદન રૂડું ચરચીયું,
પુખ્પ સમરખ્યા હાર; હરખ અતી હઈડા વીખે, રૂપ તણો અવતા-
૨. ૨ **ચોપાઈ.** એવી પૂજા તે કીધી નાર, મોહોલથી ઉત-
રી તેણી વાર; માતા પાસે પૂત્રી આવી જારે, રીસ કરીને બોલી
એમ તારે. ૧ મારા ધરમાં તું માં આવીશ, માઈ ધર તું અમ-
ડાવીશ; તેં તો ઢેડ કર્યો ભરથાર, તું તો છેડી ઉભે રહે બહાર.
૨ માત પુત્રી કરે છે વાત, એટલે ધરમાં આવ્યો તાત; મોતીચંદ
કહે સુણ બાઈ, તેં તો ઢેડશું કરી સગાઈ. ૩ એ વાત કઈ પે
સંતાડું, લોકને મુખ શું દેખાડું; માઈ મરત્યુ આવ્યું આણી-
વાર, નહીતર માઈ પેટ કટાર. ૪ એમ કળકળે શાહુકાર, તવ બો-
લી મોતીચંદની નાર; સ્વામી ચડી જીવે અવાસ, વેગે જનજોની ઢે
ડતી પાસ. ૫ કપડી રૂપ વશીકરણ હોએ, તેણે પુત્રી લોભવીકાએ;
એવો પુરુષ ન દીઠો કાએ, કાંઈ કારણ એમાં હોએ. ૬

પુરવછાયા. શેઠ તતક્ષણ ઉડીયો, આવ્યો તેણે હામ; સુંદર દીઠો
મલપતો, જોતાં પોહોતી હામ. ૧ મેંતો કાંઈ જાણ્યું નહી, આ સું-
દર પરધાન; ભાવ કરી ભેટીયા સહી. દીધાં આદરમાન. ૨ **ચોપાઈ.**
બલે આવ્યા તમે કામદાર, તમે કીધી અમારી સાર; મોતીચંદ પા-
મ્યો હુલ્લાસ, મારા મનડાની પોતી આશ. ૧ ભોજન કરાવ્યાં તે-
ણીવાર, વળી બોલી મુખથી નાર; સુણો વાત મારી તમે સ્વામ,
માહારી પોતી મનની હામ. ૨ મોતીચંદ ઉઠો તેણીવાર, સમજાવી
પોતાની કુમાર; ખજર રામજો રૂડી પેર, પ્રભુજીએ કરી ધણી
મેહર. ૩ તેડી પાસે પોતાની નાર, અપણને તુડયા લીરસધાર;
એતો છે સુંદર કામદાર; તામેદાર થઈ રહે કુમાર. ૪ હવે ઉમ-
રસેન રાજન, જેણે બરદ લીધું અનુદન; તે દીવસ એમ પુરો થાએ,

તોએ ખચર થઈ નહી રાએ. ૫ એ દીવસ રહયા નીરધાર, રાજ
મરવા થયો તઈઆર; સુંદર કેમ ન આવ્યા ઘેર, કળકળે તીહાં
આખું શહેર. ૬ પુરવછાયા, એ દીવસ નીશ્ચે રહયા, સુંદર
ન મળ્યો સાર; મરણ આવ્યું હુકડું, રાગ કરે વિચાર. ૧ સુંદર
એકા મોહોલમાં, ચોપટ રમે અપાર; ઝડ લાગી પાસા તણી, ત્યાં
નાખ્યા પોઆર. ૨ ચોપાઈ. રમત રમે છે નર ને નાર, બહુ
વીધીએ નાંખે પોઆર; રજની ગઈ અડવી જ્યારે, સુંદર પોહ્યો
પલંગપર ત્યારે. ૧ પ્રાતુસકાળ થયો નીરધાર, મુખ મરજન કીધું
કામદાર; પછે તેડી પોતાની નાર, તુંતો સાંભળ મારો વીચાર. ૨
રાગનએ પણ લીધું છે સોએ, ખટ દીવસ ત્યાં પુરા હોએ; સાતમે
દીવસ થયો સાર, મને આગ્રા દેને તું નાર. ૩ પુરવછાયા. તે
દીવસ એમ વહી ગયો, થયો પ્રાતુસકાળ; આગ્રા દે તું મુજને, રા
જા આવ્યો કાળ. ૧ ઘેર જવા દે મુજને, વાટ ગુલે રાગન; વચન
એવું સાંભળી, બોલી તાં કામન ચોપાઈ—મુખથી બોલી તાં
કામન, તમે સાંભળો મુજ સ્વામીન; થનાર હશે તે દેશું થવા, પણ
નહી દઉં તમને જવા. ૧ તમ વીના તો નવ રહવાએ, ઘડી એક
સો વરસની થાએ; માટે જવા દેને કામન, જેમ જીવે રહે રાગન.
૨ કાલા વાલા કરે તે અપાર, તેએ નવ માને નાર; જે કહો તે
બોલી વાત, જાઓ તો કર મહા ઉતપાત. ૩ સુંદર કહે તું થઈશ
ખુવાર, એમ કહીને ઉઠયા તેણીવાર; ત્યારે છંડે વળગી નાર, તેને
વાર ન લાગી લગાર. ૪ તારે પાડુ મારી કામદાર, પણ નવ મુકે
નીરધાર; તમે ખીજ મારો સ્વામ, પણ જવાતુ નવ લેશો નામ ૫
તારે ઘોલ મારી કામદાર, મોહોલમાંથી આવ્યો બાહાર; પરસાલે
આવી બેઠો સોએ, જતાં આવતાં માણસ જોએ. ૬ પુરવછાયા.
માણસ સંઘળાં જોઈ રહ્યાં, આ સુંદર કામદાર; તતક્ષણ તેતો દો-
ડીયા, આવ્યા રાજદુવાર. ૧ વધામણી એ અમતણી, દેખાડું કા
મદાર; વચન એવાં સાંભળી, હરખ પામ્યો અપાર. ૨ તે ઘડી રા-
જા ઉડીયા, તેડવા પોતે જાય; મહાજન સરવે બેળુ થયું; ઉલટ
અંગ ન થાય ચોપાઈ. તેને ઉલટ અંગ ન માય. આવ્યા
મોતીચંદને ત્યાં; આવ્યા આવ્યા ત્યાં રાગન, મોતીચંદનું માનું
મન, રાજા મુખથી બોલ્યો સોઅ, મુજને સુંદર દેખાડો કાઅ;
મોતીચંદ ગયો ધરમાહ, સુંદર ઉભો છે વળી ત્યાં. ૨ છંડે વળગી
છે કામન, જવા નહી દઉં સામીન; સુંદર ઘણો કરે છે ઉપાએ, કા-
મની કહે નાની નાએ. ૩ મોતીચંદ આવ્યો તે વાર, દીડી છંડે ૫

સુંદર કામદારની વારતા.

બગી નાર; સુંદર ચાલો તેડે રાજન, તારે મુખથી બોલી કામન.
૪ મારા સ્વામી જો બહારે જાય, અહીં પાછો ન મુકે રાય; ત્યારે
શેતે અમારો તોલ, જતો રહે પછે બોલ્યા બોલ. ૫ મોતીચંદ સ-
મજાને બાળ, પણ ફાવે નહી કાંઈ તાલ; વીચારીને મનમાં રહ્યો,
રાખ પ્રત્યે બોલજ કહ્યો; તમને તેડે છે કામદાર, રાખને મેલો
તેણે ઠાર; તોયે પણ ન મુકે નાર; મુખે કહતી તે નકાર. ૬

પુરવઠાયા. તતક્ષણ રાખ ઉઠીયા, આવ્યા મોહાલ મોગર;
સુંદર દોડો જોડે, છુટી આંસુ ધાર, ૧ ભુજ બીડીને ભેડીયા, બ-
લો બલો કામદાર; દરબાર ચાલો આપણે, તવ મુખથી બોલી
નાર. ૧ **ચોપાઈ.** તારે મુખથી બોલી નાર, તમે મારા પી-

તા કેરે ઠાર; એને હું પરણી રાજન, એ તો મારો છે સ્વામીન. ૧
અહીં થકી જો અળગા જાએ, પાછો એ નવ આવે રાએ, કાંઈ
જેર ન ચાલે લગાર, અમે રાંક વરણથી અદાર. ૨ તારે રાખ બો-
લ્યા વાણુ, મારી પૂત્રી તું પરમાણુ; તું તો મોકલ રૂડી પેર, એનો
આવશે તારે ઘેર. ૩ નારી કહે તમે પાજો બોલ, રાજવચનનો આ
પોતે કાલ; તો મુજને આવે વિશ્વાસ, તાહારે મુકું તમારી પાસ.
૪ તવ રાખ બોલ્યા મુખે બોલ, ચાલે મારા બાપનો કાલ; તમે
ધીરજ ધરો લગાર, એવી હઠ ન કીજો નાર. ૫ **પુરવઠાયા.**

કાંઈ દઈ પાછા વળ્યા, સુંદર બેલો જાએ; પારણે આવી ભિમા ર-
હ્યા, ગુણીજન ગુણુ બહુ ગાએ. ૧ ભાટ ચારણ ગુણી ગાંધવ, બોલે
જયજય કાર: વખાણ કરતા તે સહી, બલો સુંદર કામદાર. ૧
ચોપાઈ. બોલો મળી ત્યાં વરણ અદાર, મનમાં સજીને હરખ અ-
પાર; બલે બલે આવ્યો પ્રધાન, ઘણું હરખ પામ્યા રાજન. ૧

પુરવઠાયા હરખ રાખ પામીયો, વરત્યો જય જયકાર; ખખર થ
ઈ પછે ત્યાં કને, જ્યાં બેઠી કુસવંતી નાર, ૧ તતક્ષણ વહેલજ
જોતરી, બેળી છે રતૂકાર; વેગે વહીને આવીયા, મોતીચંદને દવાર.
૨ **ચોપાઈ.** આવી આવી કુસવંતી નાર, સાથે દાસી છે ર-
તૂકાર; દોડી ધાંચી કેરી બાળ, તે પણ આવી ત્યાં તતકાળ. પ્રભા-
વતીને ખખરજ હોએ, વેહેલે બેશીને આવી ત્યાંએ; સરવે આવી
મોતીચંદને ઘેર, હવે નીપજે કેવી પેર. ૨ પછે દોડે મોતીચંદની
તન, આવી જ્યાં પોતાનો સ્વામીન; પાસે આવીને હબી નાર,
બાંધ લણુ નારી તેણે ઠાર. ૩ લણુ દીઠી જ્યારે કામતી, રીસ અ-
ડી ઘણી બામતી; સાકરખાઈ બોલી વચન, તમે ધરમાં ચાલો સ્વા-
મીન. ૪ ચાલો ચાલો સ્વામી ઘર માંહે, તમે શુરે બેઠા છે

આહિ; એવાં વચન સાકર્યાર્થએ કહ્યાં, કુલવંતીથી નવ જન્મએ સહ્યા.
 ૫ એતો કેમ કહે ભરથાર. એમ કહી કાંકુ કાલ્યુ નાર, આલો ચા-
 લો મારા સ્વમીન, આતો કાણુ ઘેલી દીસેછે કામીન. ૬ તારે પ્રભા-
 વતી બોલી સોય, આતો કાણુજ નારી હોય; આવી છેડે વળગી નાર,
 છનોમાનો બેઠો કામદાર. ૭ ધાંચી કુરી પુત્રીજેહ, આવી છેડે વળગી
 તેહ; ચારે નારી દીએ બહુ માન, જેમ ઘણી ગોપીમાં કાલાન. ૮
 પુરવછાયા, સુદર ગરમ પામ્યો ઘણું, ચાર વળગિ કામન; તારે
 વળતી બોલીયો, ભદ્રસેન રાજન, ૧ આતો કહતીક છે ખર, દીઠી
 નીજ કુમાર; હળવે રહીને પુછીયું, કહો આ શું કામદાર. ૨
 ચોપાઈ. બોલ્યા ભદ્રસેન રાજન, પાસે દીઠી પોતાની તન, આ
 વાત નીપની કામદાર, અમને સમજવો આણેદાર. ૧ સુદર બોલ્યો
 મુખથી વચન, ચારેને પુછો તમે રાજન; તારે પુછે ધાંચણને દાર,
 તારો કેમ થયો ભરથાર, તારે મુખથી બોલીનાર, જીવતદાન કીધું
 કામદાર; તે માટે અમારા ભરથાર, સાચું કહ્યું મેં આણીવાર, ૨
 કુલવંતીને કહ્યું વચન, એને હાથે કીધું મોજન; પછે પુછ્યું પોતા-
 ની કુમાર, તારો કેમ થયો ભરથાર. ૩ તારે બોલી પ્રભાવતી નાર,
 પોપટ થઈ આવ્યો કામદાર; તે માટે મારો એ ભરથાર, એમાં જીહું
 નહીરે લગાર. ૪ પછે પુછ્યું વણીકની કુમાર, તારો કેમ થયો
 ભરથાર; સાકર્યાર્થ બોલી વચન, સાંભળો પીતાજી માર વચન. ૫
 ચાર થઈને આવ્યો પ્રધાન, તેને આપ્યું મેં જીવતદાન; સીપાઈ
 મારતા હતા એને દાર, રાત ગઈતી તારે એ પોહાર. ૫ એને ઉગા-
 ર્યા તેણીવાર, પીતાએ સાંખ્યો એ ભરથાર, તે માટે મારો એ
 સ્વામ, તમે કરોને માર કામ. પુરવછાયા વચન એવાં સાંભળી,
 વીરમે પામ્યો રાએ; બલાં નસી ૫ સુદરતણાં, એ વાત સત્ય કહેવાએ.
 ૧ વર્ષતાજ કહે રાગ સાંભળો, રાજ વીર સુખાણુ; પેહેથી કન્યા કઈ
 વરે, તે સાંભળો રાજન. ૨ કુળવંતી વરે નહી, એહું પીરશું અન; સુખ
 એતો પામે નહી, દુઃખ પામ્યો રાજન. ૩ ધાંચી કુરી દીકરી, તે કેમ
 વરે નીરધાર, પોપટ એને કીધો સહી, પાંજરે ઘાલ્યો કામદાર. ૮ પ્રભા-
 વતી પરણે નહી, કંઠીયામાં ઘાલ્યો જેહ; કહ્યું તેને માન્યું નહી, ઉઠી ભા-
 ગ્યો તેહ. ૪ ચોપાઈ. પરણે પરણે વણીકની કુમાર, જેણે દેડ કર્યો
 ભરથાર; એવાં વર્ષતાએ કહ્યાં તચન, વીર અંખો થયો તે મન. ૧
 પછે વર્ષતાએ કહે સુણો રાએ, મોતીચંદ કીધો વિવાએ; મંડપ લી-
 ખ્યો કનકની માર. શેએ કામ તે મિનાદાર. ૨ પુરવછાયા

નાકન આબુ મલપતું, મોતીચંદને દુવાર; આનંદ સહને અતિ-
 ધણા, મંગળ ગાયે નાર. ૧ વર્ષશક શુદ્ધ એકાદશી, ઉત્તમ મંગળ
 વાર; શુભ મહુરતમાં આવીઆ, પોતે ત્યાં કામદાર. ૨ ચૌપાઈ.
 સુંદર પરણવા આવ્યા ત્યાં સાર, હરખ પામ્યાં છે નરને નાર;
 પછે તોરણ પાસે આગ્યો, સાસુએ મોતી લઈને વધાવ્યો. ૧ સાસુ
 પોંખવા આવી ઝાર, હાથમાં લીધો સુવરણનો યાળ; પછે પોંખવા
 માંડ્યું કામન, હરખ વાપ્યો પોતાને મન. ૨ ધુસળ મુમળ રવાઈ
 ને ત્રાક, પોંખી તાણું જીઆવરતું નાક; ગમે ઘાટ ઘાડીને તાણ્યો,
 પછે હાથેવાળો મેળાવ્યો. ૩ પછે માનુની મંગળ ગાયે, તાં નાટા
 રંગ બહુ થાયે; મોતીચંદે આપ્યાં કન્યાદાન, હરખ પામ્યો પોતે
 રાજન. ૪ તાંતો મંગલ વરતાં ચાર, હેતે પ્રીતે જન્મ્યા કસાર; પ-
 રણી ઉઠ્યા રૂડી રીત, માંહો માંહે બધાણી છે પ્રીત. ૫ મોતી-
 ચંદે જમાડી જનન. પછે આપ્યાં ફેાફળ પાન; પછે પેરામણી આપી
 સાર, હરખ પામ્યા બદ્રસેન રાયે; મોતીચંદે આપ્યાં પસાયે, તેને
 ઉલટ અંગ ન માયે. ૭ પુરવઠાયા. રાજા વાણી બોલીયા,
 સાંભળ તું કામદાર; હવે વેહેલા થાયો સહી, પરણવું મુજ બાળ.
 ૧ પછે વીવા કીધો સહી, પરણાવીઓ પ્રધાન; રાજા પાટ મોંખ્યું
 સહી, દીધાં ઝાઝાં માન. ૨ પછે ઘાંચીની પરણ્યો સહી, પરણ્યો
 કુળવંતી નાર; સુંદર તો સુખ પામીઓ, ભાગ તણો નહી
 પાર. ૪ કવીજન તો વળી એમ કહે, કરમજ મોટા હોયે;
 માન પામે પરદેશમાં, માંજ ન શકે કાંચે. ૫ કરમજ
 જેનાં પાધરાં, તેને વશ સહ લોક, કવીતા વાણી એમ કહે. કરમ
 વીના સહ ફોક. કરમ વીના નર જ્યાં ફરે, ત્યાં ન પામે માન; જે
 નર છે અભાગીઓ; તેને સુખ ખુશ નહી સાન. ચૌપાઈ.
 સુંદર પરણીઓ તે રૂડી પેર. સુખ ભોગવે સ્વરગની પેર; કામ
 કાજ પુછી સગ કરે, દેશે આણુ સુંદરની ફરે. ૧ એક દીવસ થયો
 સંધ્યાકાળ, મોહોલમાં બેઠી ચારે નાર; મોહોલ મધ્યે આવ્યો પર-
 ધાન, રાણીએ ધણાં દીધાં માન. ૨ પ્રભાવતી બોલી વચન, વાત
 કહુ સાંભળો રાજન; તમો છોજ ચતુર સુગ્રાણુ, તમ આગળ અમે
 અજાણુ. ૩ તમો ચતુર શિરોમણી માહારાજ, એક અમારૂં કરોને
 કાજ; તમ આગળ વાત કીજીએ, તેનો ઉત્તર અમને કીજીએ. ૪
 સમસાએ તે કેશું સાર, એમ બોલી પ્રભાવતી નાર; ચારે પાસે
 બેઠી છે કામન, હેતે વાત કરે ભામન. ૫ ચૌપાઈ. ચતુરા
 ર્થી વાતો કીજીએ, આપો ઉત્તર તે સાંભળીએ; પછે રાણીએ

શમસા કહી, તેતો રાજ સાંભળે સહી. ૧ પુરવછાયા. નારી
 બોલી મુખ યદી, સાંભળો ચતુરમુખ; પાંચ પપાવાહલા પુરવને;
 તે બતાવો નીરવાણ. ૧ પ્રાન પાધને પદમની, પ્રેમલ ને પોસાક,
 કાંઈરે પુછો અવનવું, જે કહોતે વાચાએ. ૨ ધન ધન નારી તુજને;
 ધન ધન રાજ કુમાર; પાંચ કકા વાહલા પદમની, તે કહોતે અવી
 ધાર. ૩ કાજલ કુમકમ ને કંચુકી, કસુંબાનો વળીકંથ; એ પાંચે વાલાં
 કામની વળી મુજને તું પુછંત. ૪ સુંદર વાણી બોલીયો, સાંભળરેતું
 નાર; તમમાં બોટજ પાંચ છે, તે અમને દેખાડ. ૫ કુડ કરપ કુલ
 ક્ષણી, કુડી નાર કરનાર; એ પાંચ નથી મારીકતે, સુજો તમે અ-
 વીધાર. ૬ તમે કહો છે કે અમે એકલા, પણ તમ સાથે છે સાત
 તે પ્રતક્ષ દેખું સહી, બતાવોતે નાથ. ૭ તીર ત્રરકસ તરવાડી,
 બાલો ને તોખાર; બેડું દુજો ચાખખો. એ સાતે મુજ કને નાર ૮
 ચોપાઈ. પ્રભાવતીએ વચન કહ્યાં, તેતો સુંદરે સરવે લહ્યાં; વળી
 કુળવંતી બોલીનાર, સાંભલોતે મારા ભરથાર. ૧ મેતો દુખ
 દીધુ તમને કંચ, તેથી જીભ ઉપડતી નથી; તમે છોજ ચતુરમુખ
 જી, પુછુ તેતું કહું પરમાણ. ૨ પુરવછાયા. જે ગધ્ય ગંગા
 જલ વસે, જટા ખીરાજે શીશ; નેત્ર ત્રણ કહો મુને, નહી ઉમીયા
 પતી ઈશ ૧ તારે સુંદર વાની બોલીયો, સાંભળરે તુ રાર; શીકળ
 નામ છે તેહતું; સાંભળ તું વીશ વાર. ૨ એક નરે નરને ગજો, તે
 ને દીસે સોભાવંત: તે હમણાં છે તમ કને, તે બતાવો રાજન. ૨
 સુંદર વળતું બોલીયો, સાંભળ તું કામન; જામો નામછે તેહતું, ક
 હું હું તુજને વચન. ૪ એક પંખી ઉડે જીવવીણ, બેસે જેણે હામ;
 મરણ પામે દેખતાં, તે કહો મુજને સ્વામ. ૫ તારે સુંદર વળતો
 બોલીયો, મનમાં રાખી ધીર: તે પૂછ્યું જે કામની. તેતું નામજ
 તીર. ૬ એ રાણીને સુંદર કહે, તમે છો ચતુરમુખ; અમને ઉત્તર
 આપીએ, હું બોલું તે પરમાણ. ચોપાઈ. તુંતો સાંભળ કુળ
 વંતી નાર, વલી રતનસેનની બાળ; મુરખો હતો મારું નામ, હું શું
 બાળ ચતુરાર્ધનાં કામ. ૧ એક વાતનો અરથ કીજીએ, પછે અ-
 મને ઉત્તર દીજીએ; સગથામાં કહું છું સાર, તમે સાંભળજો તે ના-
 ર. ૨ પુરવછાયા. નર એ ગળા નારીએ, જગત જીવારણ જેહ;
 તે વાહાલી નારી નરને, મુજને બતાવો તેહ. ૧ કુલવંતી એમ આ
 ચરી, સાંભળજો મારા સ્વામ; તમે અમને જેપુઁગીયું, તેનાં કંચુકી
 માં છે હામ. ૨ નર એ રૂપે આગલા, અગ્નિને વાહલા અપાર,
 અસ્થલ મુખન કરે; તે બતાવો નીરધાર. ૩ નેત્ર નીહાલે સરવ-

કુવરકાવ્યનાં પાત્રો

ને, શામુ ન જોવાયે; તેમાં તે એ નર રહે, અરુ સત નર બાધે
 ૪ સમશા કહી તે સાંભળો, બાધો બાધન એક; તે નરતો પાસેજ
 છે, વાલો તુજ વીશેક. ૫ તારી જનુનીએ વરયો, તે થાસે તારો
 કંથ; તે બતાવો સુંદરી, વાત એમ પૂછાંત. ૬ કુલવંતી વળતુ એ-
 મ કહે, સાંભલો બાવન વીર, આંદલો નામ છે તેહનું; મન રાખો
 તમે ધીર. ૬ ચોપાઈ. બોલી બોલી વણીકની બાળ, અમે
 રાંક વરણથી અઢાર; તેલ વેચી ને ભેટજ બરીએ, તેની વાત આ
 ક્રી શું કરીએ. ૧ અમે ગરીબ માણસ જેહ, એતો રાજ પુત્રી ક-
 હીએ તેહ; એક વાત કહું છું તમને, તમે રીસમાં કરસો અમને.
 ૨ એક અમે પુછુ વાત, તમે સાંભળો મારા નાથ; સામસામે કહી
 એ બાણ, તમે સાચુ બોલો પરમાણુ. ૪ પુરવછાયા. સાચુ
 બોલજો મુખ થકી, રીસ માં કરસો લગાર; વાતનો અરથ કીજીએ,
 સાચુ કહું અવીધાર, ૧ પીલો પણ પોપટ નહી, કાલો પણ નહી કા-
 ગ; પાંખ પણ પંખી નહી, હસે પણ નહી નાગ. ૨ કુશુમ પ્રેમલ
 વહાલો ઘણો, દમ ઉપર રહે જેહ; પૂછ્યું તમે જે પ્રેમદા, ભગરો
 નામજ તેહ. નારી પણ નીરખલ નહી, કાલી પણ નહી કાલઃદરે ૨
 હે પણ નાગણ નહી, રાજ સાચુ બોલ. ૩ જે બાધે બલ બહુ ચહે
 શોભે સુરને નાર; મરત્યુ પામે બેસતાં, તેનું નામ તરવાર, ૪
 ચોપાઈ. શામકુંવર ઘાંચીની બાળ, તે તો વચન બોલી રસાળ,
 એતો નારી ચતુરાં સોએ, તે પર મન તમાર મોહે. ૧ એમ કહી
 ને બોલી તે નાર, મારી વાત સુણોને લગાર; સાચુ કહો તમે મા-
 રા સ્વામ, મારા મનની તે પુરો હામ, ૨ એક વાતનો અરથ કીજી
 એ, કીમતે તેનો ઉત્તર કીજીએ; હું તો સમશા કહું છું સાર, તમે
 સુણો મારા ભરથાર. ૩ પુરવછાયા. નર એક નામાંકીત
 સદા, સુત છે તેના બાર, ચાસે એક પછી બીજો, સ્થીર નહી લગા
 ૨. ૧ તારે સુંદર બોલીયો, સુણ તુ ચતુરાં નાર; પૃષ્ઠ સંવત્સર બ-
 લે, સુત તે માસજ બાર. ૨ આઠ કટકે નર નીપજે, બે નારી નર
 ચાર; બે માહે નપુશક વસે, તે બતાવો ભરથાર. ૩ તારે સુંદર
 એમ કહે, સાંભળ તું કામન; પલંગ નામ છે તેહનું, જે પર
 કીજીએ સપેન. સુખતું માંડણ સરવતુ, જેને વાંધે કામ; તે વા-
 હાલું ઘણું તમ કને, બતાવો તે શામ. ૫ અમુલખ જે કામની; વ-
 ણુ તોલે વેચાએ; જેમ જેમ આધે સંચરે, સુલ મેઘેરાં યાય; ૬
 સુંદર કહે નારી સુણો, સમશા પુછુ નામ; જુગતેથી તે બાણીએ,
 પ્રેમદા તેતો પાન. ૭ સોળ સાહેબીમાં રમે, બેસે તણુ કુમાર; તણ

સુદર કામદાસ

ધર તે અમ દેખતાં, તે બતલાવે બરથાર. ૮ રાજ હે તોરી દેખતાં
 દેખતામાં તો દેહ; હારે જીતે હોડજ કરે, સામાં સોગટાં તેહ. ૯
 ચોપાઇ. એમ માંહોમાહે અરથજ રહ્યા, તે સમજીને રાજ થયા;
 એમ કરતાં થયો પરભાત, આનંદમાં તે વીતી રાત. ૧ સુખ મં-
 જન કીધું પરધાન, પછે સમરયા સી ભગવાન; ઉનાં પાણી થયાં ત-
 ઈઆર, સુંદર નાહો તેણીનાર. ૨ ભોજન કીધું રૂડી પેર. સુખ
 પામ્યો પોતાને ઘેર; સુંદર ઘોડે થયો સ્વાર, વેગે આવ્યા રાજ દુ-
 વાર. ૩ સુંદર આવ્યો સભા મોજર, આવી રાજને કીધો જીહાર;
 રાજએ ઘણાં દીધાં માન આવો આવો દેશ દીવાન. ૪ સુંદર વી-
 ના નવ ચાલે ઘડી, ઘણી પ્રિત જીવ સાથે જડી; સુંદર જે કરે તે
 થાએ, સુંદર વીના ઘડી ન રહેવાએ ૫ સુંદર પ્રાણ તણો આધા-
 ર, સુંદર આંખો કરે દાર; ભેજા બેસી કરો ભોજન, ઘણું સુંદરનું
 બાંધ્યું મન. ૬ રાજની રાણી છે પચાસ, ઘણું કરતાં સુંદર શુ
 હારય; સુંદર આવો કરીએ પંથ, ચાર રાણી કરો કંથ. બેસે કચેરી
 મોજર, આવો સુંદરનો દરબાર; સુંદર આપે તે રાજ ખાએ, ભેજા
 મગીયા રમવાને જાએ. ૭ સુંદરને કહે રાજ ખોલ, આજ નહી
 કોઈ તારે તોલ; લાડકો રાજજીનો કહેવાએ, સુંદર જે કરે તે
 થાએ. ૮ પુરવઠાયા ઘણા દીવસ એમ વહી ગયા, સુખમાં
 અપરમપાર; સુંદર સુતો મોહોલમાં, પાસે કુલવંતી નાર. ૧ ધર પો-
 તાનું સાંભર્યું, માત તાત ને બાત; મક્કીએ વેગે તેહને, સુખ દુ-
 ખ કહીએ વાત. ૨ ચોપાઇ. એમ સાંભરે માતને તાત,
 ખીજ સાંભરેછે નીજ બાત; તેથી સુંદર કરે આંશુ પાત, વારંવાર
 સંભારે છે માત. ૧ જેણે દીધી મુજ આશીશ, જીવે પુત્ર કરોડ
 વરીસ; અંતરમાં વીમાશણ કરે, દર્દમાં માતા સાંભરે. ૩ મારી
 સ્ત્રી રૂડી હતી સાર, તેનો વીજોગ છે અપાર; કીરપા કરે જે દેવ
 મોરાર, જઈને મળુ આણીવાર. ૪ પુરવઠાયા એમ જાણી
 રૂવે સહી, ચીંતા કરી અપાર; વજતી બોલી તાં સહી; જે કુલવંતી
 નાર. ૧ ખમા ખમા મુજ કંથજી, શું ઉપજ્યું દુખ; વાત કરો
 મુજ આગળે. જેમ તમને થાય સુખ. ૨ કોણે તમને દુખવીયા, શું
 બોલી પરભાવતી નાર; શું બોલી વણીકની દીકરી, દુખ્યા કાંઈ
 ભરપાર, ૩ ડાકણ કરી દીકરી, બોલી છે કંઈ વાણ; સાચુ બોલો
 કંથજી, કહો મને નીરવાણ. ૪ રાજએ કંઈ દુભીવ્યો, કેમ નઈજો
 આવ્યાં નીર; તે માટે મુજને કહો, કે સુખ નથી શરીર. ૫
 ચોપાઇ. સાચુ કહેને મોરા સ્વામ, શું નથી તમને આરામ;

કામદારની વારતા

હું જાણું તમ ઉપર બહીદાર, તમને ખમા ખમા ભરથાર. ૧ સુંદર બોલીઓ મુખથી વચન, સાંભળ વાત મારી કામન; મુને વરસ થયા છે બાર, દેશ મુક્યો ને આવ્યો આ દાર. ૨ હવે જાણું મારે તાંહાં, પ્રભાવતી ને તું સમગ્નવ; તારી ઉપર રાખે છે ભાવ. ૩ તારે બોલી કુળવંતી નાર, તમે સાંભળો મારા ભરથાર; મને પણ સાંભરે મારી માએ, દશ વરસ વહી ને જાએ. ૪ પછે રજની વીતી તત-કાલ, એટલે થયો પ્રાતુશકાળ; ત્યાં આવી પ્રભાવતી નાર, ખીજ આવી ધાંચાની કુમાર. ૫ કુલવંતી બોલીરે વચન, સાંભળો પ્રભાવતી કામન; સાંભળ તું ધાંચીની કુમાર, એક ઉપન્યો છે મન વિચાર. ૬ આપણ કહીએ જે હાસ્ય વચન, દુખ ઉપન્યું તેનું મન; રવામી ચીતા દરે છે અપાર, આંખે ઝરે છે આંસુની ધાર. ૭ તેને સાંભરે છે માતને તાત, પછે સરવે માની વાત; પ્રભાવતી સાંભળ તું વચન; તુનો મુજબદસેનની તન. ૮ સમગ્નવો તમારો બાપ, મુખ માએ ને ટળે સંતાપ; આપણે જાણું સાસરે જાણુ, તારે પ્રભાવતી બોલી વાણુ. ૯ સાસરે જાણે છે સકુનાર. એમ ચાલ્યો જાએ છે સંસાર; સમગ્નવું પીતાને સોએ; તેનો નકાર ન કરે દાએ. ૧૦ પુરવછાયા. તે દીવસ એમ વહી ગયો, સંધ્યા સમે ની રથાર; દરથારેથી આવીઆ, સુંદર જે કામદાર ૧ આવીને બોજન કરયાં, મુત્રા ગયો કામદાર; પ્રભાવતીના ગહોજમાં, આવ્યો તે ને દાર. ૨ પુણે સગ્ન પાથરી, ઉપર પોઢ્યા જાણુ; મુખ જાણુ ત્યાં દેખીને, બોલી મુખથી વાણુ. ૩ શા માટે તમે આજમણા, કહો તે મુજ વાત; જેમ કહો તેમ હું કર, ચીતા ટાળો નાથ. ૪ તારે સુંદર બોલીયો, તું સાંભળ રાજ કુમાર; દેશ મને જહુ સાંભરે, વરસ થયા છે બાર, ૫ તે માટે જાણુ સહી, પીતા દેશ મોજાર; મન ગમે તો આવજો. ચારે બેલાં નાર. ૬ ચોપાધ. તમે ચારછો કામ ન, વાત આવે તમારે મન; અમે જાણું અમારે ઘેર, દીવસ થયા ઘણા જહુ પેર. ૧ તવ બોલી પ્રભાવતી નાર, તમે સાંભળો મારા ભરથાર; જેમ કહો તેમ અમે કરીએ, વાત તમારી ચીતે ધરીએ એક માતનો કહીએ વિચાર, તમે સાંભળો મારા ભરથાર, કયો દે શને ક્યુ ગામ, કાણુ માત તાત લીયો નામ. ૩ કેમ નિસર્યા છે પરદેશ, હજી છો તમે બાળે વેશ; તેતો વાત કહોને ખરી, અમે સાંભળીયે ચીત ધરી. ૪ પુરવછાયા. તવ સુંદર વળતો બેન લીયો, સાંભળ રે તું નાર, વાત માંડી કહું તુજને, તેહ તણી વીચાર, ૧ કનકાવતી નમરી સહી, તાં કનકશેન રાજત, આર ભર્ષ અ-

સુંદર કામદારની વારતા.

મોખરા, માનો સત્ય વચન. ૨ ચોપાઈ. પીતાએ કહ્યું ચારને વચન, કેને નસીએ જમોછો અનં; તેતો કહોને સત્ય વચન, તમારે નસીએ જમીએ અનં. ૧ મુજને પુછ્યું રાજન, કેને નસીએ જમે તું અનં, તારે મન કરો વિચાર, જુઠું નવ જોડું લગાર. તારે જો-લઓ વચન સાક્ષાત, નસીય કરે તે સાચી વાત, એમ જોલ્યા હું નીરધાર. જેણે જન્મ દીધો સંસાર. ૨ ઈશ્વર પુરે સરવને અનં, પીતા માનેને મુંજ વચન. ૪ પુરંછાયા. વાત એવી સાંભળી, રા-જને ચડી રીસ; કાઢાડો એને વન વીણે, નહીકર છેદીસ શીશ ૧ માટે ત્યાંથી નીસરયા, આવ્યો રતન નગરીમાંહે; રતનસેન રાજા ખરો, પી-તા કુળવતીનો ત્યાંએ. ૨ ધણાદીવસ ત્યાં રહ્યા, આવ્યા આને કામ, તે પછે વજ્ર થયો, કસ્યુ રાજનું કામ. ૩ પીછ વાત જે નીચતી, તે સરવે જાણે નાર; બશાં અમારે દેશકે, સત્ય કહું નીરધાર. ૪ ચોપાઈ. એમ વાત કહી કામન, મૂખથી જોલી ભામન, તમે સાંભળો મારી વાત, જઈ સમજવો મારો તાત. ૧ હારય પીનોદ કરો કામદાર, આ-વ્યા દૂલવંતીને વાર; દૂલવંતી જોલી મુખ માર. તમે જાણે આ-વ્યા ભરથાર. ૨ તવ જોલી રતુકાર; વીચાર શું કામો નરનાર; અ-મ આગલ કહો તે વાત, તમે સાંભળો મારા ભરાત. ૩

પુરવછાયા. સુંદર વળતો જોલીઓ, સાંભળ તુ રતુકાર; દેશ આપને મુકાઓ, થયાં વરસજ ખાર. ૧ હવે ત્યાં જાવું સહી, કામો એ વીચાર; વચન એવાં સાંભળી, રાજ થઈ રતુકાર. ૨ દૂલવંતી વળતું કહે, સાંભળો મારા આગ; વેહેલા થઈને પરવરો, કરવું વેહે-લું કામ. ૩ પછે ભોજન કરી નીસરયા, આવ્યા રાજ દુવાર; મદ-નસેન એમ જોલીયા, જાણે આવ્યા કામદાર. ૪ જે ધડી જોડા સહી તવ દીડું ચંચલ મન; ઝાંખુ મુખ દેખી કરી, તવ જોલ્યા રાજ-ન ૫ ચોપાઈ તારે મુખથી જોલ્યો રાજન; ઝાંખુ મુખ દેખી પરધાન; જે વાત હોય તમ રહે, તેતો સાચુ તું અમને વહે. ૧ તારે સુંદર જોલીયો તેણીવાર, સાંભળો રાજે કહું વીચાર; અમા-રે ભાવનં, હવે જાવાનુ થયું છે મન. ૨ ખાર વરસ અમને વહી ગયાં, માટે હવે નવ જાણે રહ્યાં; સાચુ તમને કહું રાજે, હવે અમને કરો વીદાએ. ૩ તારે રાજ જોલો મુખ વાણ, સાંભળ સુંદર ચતુર મુખણ; તમવીના જામને નવ રહેવાએ, ધડી એક વરસ સોની થાએ. ૪ અહીં તમે ભોગવો રાજ, તીયાં ગયાનુ શું છે કાજ; મનસર હશે તે દેશુ પવા, પણ નહીં દઈ તમને જવા. ૫ તા-

સુંદર કામદારની વારતા.

૨ સુંદર બોલ્યો સાર, અમને વરસ થયાં છે ખાર; હવે શીખ લીઓ રાજન, તમને છેલું કહું વચન. ૬ પુરવછાયા, રાજા હક્ષી ને બોલીયા, બેર તણું નહી કામ; ચાર દીવસ રહો તમે. આપણુ તમારુ ગામ. ૧ તવ શુદ્ધાર કરીને ઉઠીયો, સુંદર તેણીવાર; વેગે ચાલી આવીયા, પોતા કરે દાર. ૨ ચોપાઈ સુંદર આવ્યો પોતાને દાર, સારે બોલી રતુદાર; કહો શુ બોલ્યા રાજન, તેતો કહો અમને વચન. ૧ પછી બેઠી ચારે કામન, બોલી સાકરબાઈ બામન; તમે સાંભલો મારા કંઠ, કેમ જાનાનુ કાછો પંથ. ૨ ચારેનુ બ્યારે માનું મન, આપણુ દેશ જઈએ કામન; તવ બોલી વણીકની બાળ, તમે ગમે તે કરો તતકાળ. ૩ તતપરાઈ કીધી કામદાર, ચારે નારી થઈ તઈઆર; તેડુ આવ્યું રાજનનુ સાર; મહેલ પધારો તમે કામદાર. ૪ તમ વીના ન સૂજે લગા ૨, તેતો માનો સાચુ નીરધાર; કટક સગઈ કરોને ઘણી, ખરચી લ્યો રૂપઈઆ ગણી ૫ પેરામણી ઘણી કીધી રાએ; સુંદર ચાલવા તતપર થાએ; સાચે સેન તણા નહી પાર, રથ તઈઆર કરાવ્યા સો ચાર. ૬ પુરવછાયા. દુહંબી વાળાં ગડગડ્યાં, નકી બોકારે લલકાર; સેન ચડી તઈઆર થયું, રાજ્ય આવો તેણીવાર. ૧ સુંદર બિડ્યો તરતસુ, રાજનને દેતો માન; હલ ઉલ કરીને ઉઠીઓ; અરચાર થયો પ્રધાન. ૨ સેન સરવે નીસર, નગર બાહાર તે વાર; પાછળથી વળી આવીયા રાજનને વળી કામદાર. ૩ હળી મળી પાછા વળ્યા, વળ્યા માજનને રાએ; બધા સાંધી પરવરચા, દો મજલે જાએ. ૪ ચોપાઈ દીન સાત થયા તેણીવાર, આવ્યા રતનપુરીમાં સાર કુલવંતીનો તાત છે જહાં, આવી તંબુ દીધો તાંહાં. ૧ તારે જાણું કુળવંતીનાર, મારે પીયેર આવ્યા કામદાર; રતનસેને સાંભળી વાત, કોઈ આવ્યો પ્રથવીનો નાથ. ૨ એ ના કટક તણો નહીં પાર, હવે શું કરવું કામદાર; રાજપુત્ર બોલ્યા વચન, મોટા ભૂપ નમાવ્યા રાજન. ૩ આપણે પણ નમીએ રાજન તેજપાલે કહ્યાં વચન, એક અસ્ત્ર કરો તઈઆર; તેને સજાગારથો તે દાર. ૪ સુવરણ થાળ તે લીધો સાંહિ, ભરથા હીરા રતન તે માંહે; રાજા પાલો થયો તેણીવાર, ધન લઈને ચાલ્યો કામદાર. આવ્યા સામા ચાલી રાજન, તારે સુંદરે વીચારયુ મન; એને મળું આનંદ બેર, પછે જાણશે સઘળી પેર.

પુવરછાયા. એ પીતા કુલવંતી તણા, તેને દઈએ માન; એટલે આવીને મળ્યા, રતનસેન રાજન ૧ રતનસેન જાણે નહી, સુંદર છે કામદાર; તારે બાર નીસરી, પોતે તે શુદ્ધાર. ૩ પીતા

જી આવો ચાહી, તેડે તમારી આગ; રતુકારને દીઠી સહી, વીશમ
 થ યજો ભુપાળ. ૩ બાપ દીકરી બંને મહ્યાં, હર્ષયાંકાટે તે રાય;
 ચોવટ સધળી જોઈ રહી, ટગમગ ઊભી જાએ. ૪ ચોપાઈ. પછે
 કુળવંતી બોલી વચન, જમાવને મજો રાજન; પછે મળા સસરો
 જમાલ, એમ કુશળની પુછી વાત. ૧ પછે શેહેરમાં આવ્યા રા-
 એ, સસરો જમાઈ આગળ થાએ; તેજપાલ ચાલ્યા પરધાન. તેણે
 તો ઘણાં દીધાં માન. ૨ આવ્યા આવ્યા નગર મોજર, હરખ
 પામ્યા સર્જી નરને નાર; પછે ભોજન કરાવ્યાં રાજન, દીધાં લસ્ક-
 રને ભોજન. ૩ પ્રધાન ફરે નોતરે, નરગ આપુ ત્યાં ભોજન કરે;
 પછે થજો ત્યાં સંધાકાળ, જમી રહ્યા બાળ ગોપાલ. ૪ પછે દર-
 બાર કચેરી મળે, પાસે ચોસટ દીવા બળે; બંદીજન ત્યાં કરે વ-
 ખાણુ, ભલો ભલો તું સુંદર રાજન. ૫ રતનસેન બહુ રાજી થા-
 એ, ભલે આવ્યા તમે સુંદર રાએ; મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર;
 આજ સદ્ગુણ થજો અવતાર. ૬ કુળવંતી સુતી હીંડોળે, તેને દા-
 સીઓ વાયુ ઢોળે; પ્રભાવતી સુતીરે પલંગ, વણીક પુત્રી ભેળી સં-
 ગ. ૬ સુતી ઘાંચી ફેરી બાળ, એમ સુતી સ્ત્રી ચાર; પછે સુતા
 સુંદર પાસ, સરવેને ઘણા હલાસ. ૭ પછે રાજા કેમની પેર, તમ
 ને પ્રભુએ કીધી મેહર; કેમ પરણ્યા ચાર કન્યાએ, તેતો વાત ક-
 રો ને રાએ. ૮ સુંદર બોલો ધરતો લાજ, બાણતાં પ્રભુએ કીધું
 કાજ, ઝાઝિ વાતમાં પૂછો રાએ, એમાં થનાર હોય તે થાએ. ૯
 તારે રાજા સમજે મન, પછે બોલ્યા નહી વચન, રાજા મુખથી
 એમજ બોલે, સુંદરને કોઈ ના આવે તોલે. ૧૦ પુરવછાયા.
 તે રજની એમ વહી ગઈ, થયો પ્રાણશકાળ; મુખ મરજન કાધું
 રાયજી, સમરયા શ્રી ગોપાલ. ૧ પછે સભામાં આવીયા, સુંદર રા-
 જા જાણુ, બંદીજન ત્યાં આવીયા, તે કરતાં બહુ વખાણુ. ૨ બાટ
 ચારણુ સુણુ ગાધર્વ, બોલે જયજયકાર; સજીને દાનજ આપીયાં, તે
 હરખે અપરમપાર ૩ ચોપાઈ. બહુ હરખ પામ્યો ત્યાં
 રાએ, પછે ભોજનની વેળા થાએ; આવ્યા ભોજન કરવા રાએ.
 આરોગી મન રાજી થાએ. ૧ દીધાં મુખવાસ એલચી પાન, પાસે
 બેઠા રાજા પરધાન; પછે પંજાને તેજા જાણુ, સુંદરે ઉઠી કર્યો
 પરણામ, ૩ આગતા સ્વાગતા કીધી જાણુ. સુંદર બોલ્યો ત્યાં; આ
 પો મેહોર તે એક હજાર, પંડ્યો હરખ પામ્યો અપાર. ૪
 પુરવછાયા. આશીશ વચન પંડ્યે કહ્યું, ચીરંજીવી તું રાએ;
 એમ કહી ને સંચર્યો; પોતાને મંદીર જાએ. ૧ સુંદર આવ્યો
 માહોલમાં કુળવંતી તેડી સાર; આપણુ હવે ચાલશું, થાવો તમે ત
 ઉચાર. ૨ એમ કહીને પાછોવાળો, આવ્યો સજા મોજર; રાવત
 રાવ બેઠા સહ, તેણે કર્યો જુહાર ૩ ચોપાઈ. તે દિવસ

સુંદર કામદારની વારતા.

એમ વહીને જાય, સંધ્યાકાળની વેળા થાએ; રાએ બોલ્યો મુખથી વાણ, ચાલો મંદીરમાં નીરવાણ. ૧ પછે આબ્યા પોતાને દાર, ભોજન કીધાં તેણીવાર; મલી બેઠાં ત્યાં રાજન, તારે સુંદર બોલ્યો વચન. અમને શીખ આપો તમે રાએ, અમને દીવસ તે ધણા થાયે; રાએ બોલ્યા મુખથી વાણ, તમે સાંભળો ચતુર સુજાણ. ૩ ચાર દીવસ તમે રહો રાએ, ધન ધડી ધન વેળા કહેવાએ; તારે સુંદર બોલ્યો વચન, સેન ધણું બેલું છે રાજન. ૪ નહીં રહેશું અમે અધ ધડી, તારે રાજ બોલ્યો વળી, એમાં જોર તણુ નહીં કામ, મુખે પધારો તમે રાજન. ૫ તે પણુ રજની વહીનું જાએ, સવારે સાગગરી થાએ; ખરો કદ મંગાવ્યાંસાર, ત્યાંતો દોશી તેજા અપાર, ઘાટ બંગાલી સાયટા જેહ. પેરામણી કીધી તેહ; કર્યા રાજ તે અપરમપાર, થઈ રહ્યો ત્યાં જયજયકાર. ૬ પુરવછાયા. પેરામણી કીધી જાહુ વીધની, પાંચ શત આપ્યા તોપાર; ગજરથ આપી પાલખી, આપ્યા ગરથ ભંડાર. ૧ સોલ શણગાર આપ્યા પુત્રીને, હીરા રતન જડાવ; વસ્ત્ર અનુપમ આપીયાં, આપ્યા નવસર હાર. ૨ પુત્રી ચાલી પ્રેમશું, સુંદર થયો અસ્વાર; સેન અન ધન ચાલીયું, તેહ તણો નહીંપાર. ૩ રતુકાર બેલી સંચરી, ખીજી દારી અનેક; સુંદર વળતો બોલીયો, રત્ન કરો તે છેક. ૩ ચોપાઇ. હવે રાજ વહાવા જાએ, નીશાન વાળો આગળ થાએ; તેજપાલ બેસો કામદાર, વળાવા જાએ નર ને નાર. ૧ સહ આબ્યા એક જોજન, પડી રાત તો કીધું બોજન; તાંમુ ઉભા કીધા તે સાર, રાતે મુખીયાં થયાં નરને નાર. ૨ વીતી રજની ને ઉગો દન, શીખ માગી તારે રાજન; પછે વળાવ્યા કુટુંબ પરીવાર. સરવ સુંદર ને કરે જુહાર. ૩ શીખ માગીને વળીયા જેહ, હરખ પામે સુંદર તેહ; વજડાવીયાં તે દોલ નીશાંન, માગણુ જન કરે જાહુ વખાણ. ૪ જેટલા આવે આડા દેશ, ધન આપી નમે નરેશ. ખટ માસ એમ વહીને જાય, કનકાવતીએ પોહોત્યા રાય. ૫ ત્યાં છે કનકશેન નરેશ, તે તો ખોઈ ખેઠો છે દેશ; ગામ એક રહ્યું છે સાર, તેમાં રહે છે જાળજોપાળ. ૬ ખીજા પોતાના જે છે દેશ. જુડી લીધા અન્ય નરેશ; જેના ભાગ્યમાં હતું રાજ, સુંદર કહાડી મુક્યો મહારાજ. ૭ દુર યુધી આવીરે રાજન, તેને કીધો ધણો અભીમાન અબ્બીમાન જે પ્રાણી કરે તેતો નીચે જુએ મરે. ૮ અભીમાન, રાવણે કીધ, રામે મારીને લંકા લીધ; ગરવ કીધા તે તે દુરજેધન, તે તે પામ્યો વિધન. ૯ સાતભાઈ તેને કહેવાએ, તે તો મુજ સમુજાં જાએ; અરજીને કીધા અભીમાન, તેને દુખ્યા શી ભગવાન, ૯ રાજ પાટ તે ખોયુ રાયે, ખાર વરસ માહા દુખીઆ થાએ; પછે ઉગારયા ભગવાન, માટે નવ ધરણું અભીમાન,

૧૦ અભીમાન સમુદરે કીધ, અગસ્તે આચમન કરી લીધ
એમ જે કરશે અભીમાન, તેમાં દુભાએ શ્રીભગવાન. ૧૧ પુરવઠાયા.
અભીમાન કીધું રાયજી. તો ગયું નીજનું રાજ; સુંદર જે આવે સ
હી. તો રૂડું થાએ કાજ. ૧ સુંદર આવ્યો સીમામાં, તવ રાજ
કાપ્યો મન; એક ગામ છે; મહારે, તે જાણે જગજીવન. ૨ હવે હ
શું કર. કર કાણ જીપાએ; ધન મુજને મળે નહી, શું આપી લા
ગુપાએ. ૩ સુંદર પુત્ર મેં કાઢીઓ, કરમી હું તો જોહ; ત્રણેપુત્ર અ
ભાગીયા, દુખ જહુ પામ્યો તેહ. ૪ ચોપાઈ સુંદર પુત્ર હતો
હોંસીયાર, તેને કાઢ્યો વન મોજનર; એ હોએ તો લીએ કાણુ નામ
પુરે મનડા ફેરી હામ. ૧ ત્રાટકા. રાજ કરે છે જહુ રૂદન, લાડક
વાયો મારો તન, તેતો વળી મેં કાઢ્યો વન. પુત્ર ખોયો મેં હાથ
થીરે ૧ સુંદર પુત્ર જે માહરો હોય તો મુને ગાંજ શકે ન કોએ;
એમ કહી રવે રાજન, પૂત્ર ખોયો મેં હાથથીરે; ૨ સુંદર મારો
પ્રાણુ આજાર, હવે હું જીવું નહિ સગાર; નીરવે માર પેટ કટાર. પૂ
ત્ર ખોયો મેં હાથથીરે. રાજ મુખથી બોલ્યો વાણુ હવે હું કાહુ
પ્રાણુ ખીજી આવે એસાણુ; પૂત્ર ખોયો મેં હાથથીરે ૪ કટક આ
વ્યુ મારે ગામ, તેતો માર લેજે નામ; તે માટે મર આ ઠામ પૂત્ર
ખોયો મેં હાથથીરે પએમ કહી કાઢે કટાર, હવે મર આજે ઠાર: હા
યે જઈ વળ્યો કામદાર, ધીરજ ખારો મન સગાર- પુરવઠાયા.
પ્રધાન વાણી બોલીયા: સાંભળરે રાજન; કરો જીપાય તમને કહું.
ધીરજ રાખીમન. ચોપાઈ તમે ધીરજ રાખો મન, એક અથ
લીધો રાજન; તેને રાણુગારો રૂડી પેર પુત્ર સામગરી લીઓ ઘેર
ખાજા થઈને નીસરો જહાર, સાથે બાંધવા નહિ હથીયાર: કાએ સુ
તરે બાંધો હાથ, નહી જોલો પૃથ્વીના નાથ. ૨ પછે કર્યો જીપાએ,
એમ રાજ મળવા જાએ; બેલા આદ્યા રાજ પ્રધાન આવ્યા લશક
રને સુકામ. ૩ અડા કિભા છે છડીદાર તેણે કિભા રાખ્યા તેણે ઠાર
ખડે રહે તુ બાઈ અહી હુકમ નહી ખાવનકા તહી ૪ સુંદર પાસે
ત્યા છડીદાર, કોઈ આયા હે તંજુ બહાર; તેણે કહી મુખથી વાત
કંઈ હે પ્રથ્વીના નાથ. બેલાં જનીયા હે અપાર મુખે ખડા હે તંજુ
મહાર જેમ હુકમ કરો તમ રાએ તારે સુંદર વિરમે થાએ ૬ છડીઓ
તેણીવાર હાથ જોડી છેડ્યા હથીઆર, પીતા પાસે આવ્યો તન, નીર વહે
ને કરે રૂદન, રાજ આવ્યો તપે મોજાર, આવી સુંદરને કીધો જીહાર; સુંદર
સામે આવ્યો તાંહ, રાજ વીરમે પામ્યો મન માંહે. પુરવઠાયા.
રાજ ત્યાં વીરમે થયો, જે આતો સુંદર તન; જેતાં આસુ આવી
યાં, બેલો તું જગજીવન. સુંદર વળતો બોલીયો, એળખો છો મા
હારા તાત; હું તો પુત્રજ તમ તણો, સાંભળો માહારી વાત. ૨
ચોપાઈ. રાજ મન થયો રળીઆત, જઈ બેઠો પુત્રની સાથ;

હર નામદારની વારતા.

હરખે આંસુ આવે જોઈ, બાવે કરીને બેઠયો તેહ. ૧ પછે આવ્યા તે નગર મોજર, સરવે ઘોડે થયા અસ્વાર; સાંથી ચાલી આવ્યા ગામ માંહે, માણસ મળીયાં જોવા સાંચે ૨ નગર તણી નારી સાંચે, તે તો ઉભી સુંદરને જોય; બહે આવ્યા તે રાજકુમાર, એમ કહે સહ નર ને નાર. ૩ સુંદર આવ્યો રાજકુમાર, આવી માતાને કીધો જુહાર; બાઈ બોજઈ બેઠયાં જાણ; બેરી રદન કરે પર માણ. ૪ માતા રદન કરે છે અપાર; નઈજો આંસુ વહે ચોધાર; સુંદર તેને દીએ છે ધીર, આપણે સાહાય થયા જડુવીર. ૬ ચારે વહુ વર લાગે પાય, સાસુને મન હરખ ન માચ, મધ્યાન કાળ થયો જોડે, બોજન વેળા ધઈ તેડે ૬ લશકર આપુ બોજન કરે, રાજ હરખ તે મનમાં ધરે; બોજન કાપું સુંદર રાચ, આનંદ જોચવ સાં બહુ યાચ. **પુરવઠાયા.** ધણા દીવસ એમ વહી ગયા, સુંદર બોલ્યા વચન; આપણાં નગર જે હતાં, તે કોણે લીધાં રાજન. ત્યાં રાજ વળતો બોલીયો તું સાંભળ મારી વાત; કેટલાંક ઘરાણે મુક્યાં સહી, વરસ થયાં છે સાત ૨ કેકેટલાક લુગીત ઈ ગયા બળીયા હતા જેહ; હવે તમે તો આવીયા, રહુ યાચે તેહ. ૨ સુંદર વળતો બોલીયો, ઘરેણે મુક્યાં સાર; ધન આપીને તેહને, પાછાં હ્યો નીરધાર, ૩ જેની પાસે મુકીયાં તેને તેડાવ્યા જાણ; આવીને ઉભા રહ્યા, બોલ્યા મુખથી વાણ ૪ લેખુ હોય તે કીજએ, હ્યોની તમારાં ગામ; ધન અમારું આપીએ, એમાં નહીં ધણ કામ, ૫ લેખાં કીધાં તાં સમી; ધન આપ્યું અપાર; જેના જેટલો દો કડા દીધા રાજકુમાર **ચોપાઈ.** દોકડા આપીયા તે પ્રધાન ધનધન સુંદર રાજન; સુંદર ને આનંદ મન માંહે; ધન આપીને લીધાં તહાં. ૧ બીજા ગામ ગયાંતાં સાર; જુધ કરીને લીધાં તેનીવાર; આ સુંદર જેવો ન કોઈ જોઈ સહ રાજ હોય. ૩ એમ વર્ષતાલ કહે સુણો ને રાચ, એતો હરી પૂનના ફળ થાચ; જેણે વીપ્રને આપ્યાં અન; જેણે નાતને કરાવ્યાં બોજન; રડાં તીરથ કરે નર કોઈ, એતો હરી પૂનનાં ફળ હોય; ઘોડા હરિત બાંધ્યા દાર, મોટા પુલ કરે વહેપાર, ૫ પરિવાર રાજનો સરવ તેનો ઉતારયો મનતો ગરવ; પછે સોપ્યું સુંદરને રાજ, કનકસેન સમરે જગરાજ. **પુરવઠાયા.** રાજ સોપ્યું અતી રીઝથું, સુંદરને તેવાર; સજન સહોદરહરખીયાં મનમાં અપરમપાર ૧ સુંદર કયા રળીયામણી સુણજો રાખી બાંધ માં ઈચ્છીત ફળ પામશે આ જગમાં શુભલાભ ૨ શરોતા વકતા સાંભળો, કહે કવીત કરજોડ; રાત દીવસ મુખથી વદો જય જય શ્રી રણજોડ, ૩ ધીરજ ધારે મન વાંધે; તેનો બેલીરામ, મુખ ચકી નવમુકનું, ઉત્તમ હરીનું નામ; ૪ સુંદર જે પામીયો સુખ પરમેશ્વર પ્રતાપ; સજન સરવે સમજો મુક્તી થશે સહ પાપ. ૪ સંપુરણ

જાહેર સુવર

અમે નિચે સહી કરનારને ત્યાં નિચે લખેલાં પુસ્તકો ધણીજ
કીકાવત આવશે આવવામાં આવશે,

(કળેશ દુઃખદર્શક નાટક) (ચંદ્રરાત્રી નાટક) (મુવર કાનઠાન)
(નાટકના ઓપેરા) (રાત્રીચર નાટકના ઓપેરા) (સુવર્ણકાવળી
નાટકના ઓપેરા) (સ્ત્રીચરિત્ર નાટકના ઓપેરા) (લાલુમતી ચ-
રિત્ર નાટકના ઓપેરા) (સીતાહરણ નાટક ઓપેરા).

આ જિનાય બીજાં ધણીક વગતની પુસ્તકો વગેરે કાવલો
વગાં પારલાઓ વગેરે મુબારકમાં તથા અમદાવાદમાં હાથએકાં
એસ્ટેલ વગેરે હરેક વગતનાં અમારે અહીં ધણીજ કીકાવત કીકાવતે,
અને રોકડાં તાણાથી આવવામાં આવશે.

મુકસલર મહાદેવ રામચંદ્ર

અમદાવાદ ખાતે હરવાળા આગળ હોજની સમયે,

—

